
Pêpêthikan Saking Kitab Suci

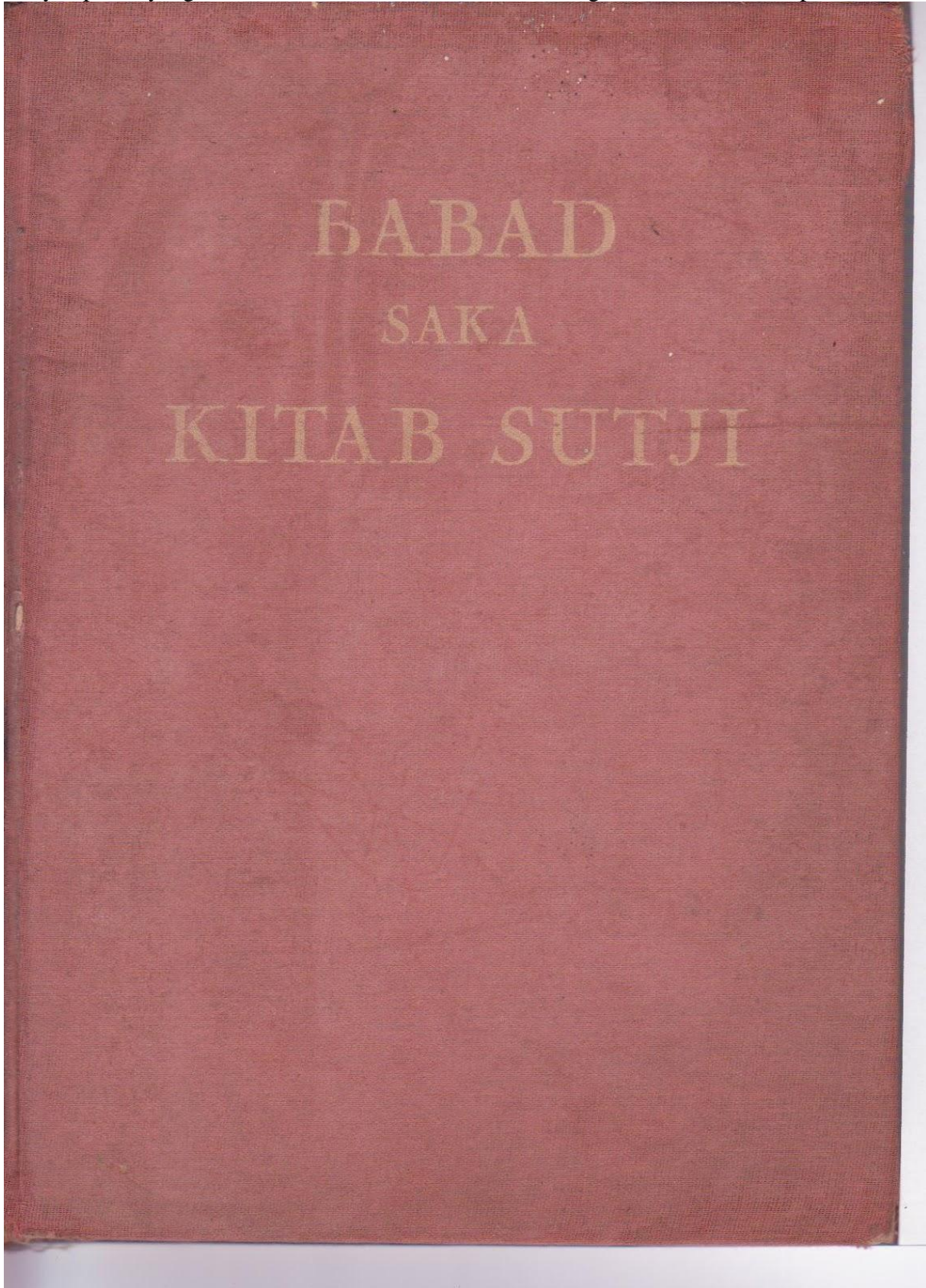
Kathahipun Satus
Sakawan Cariyos

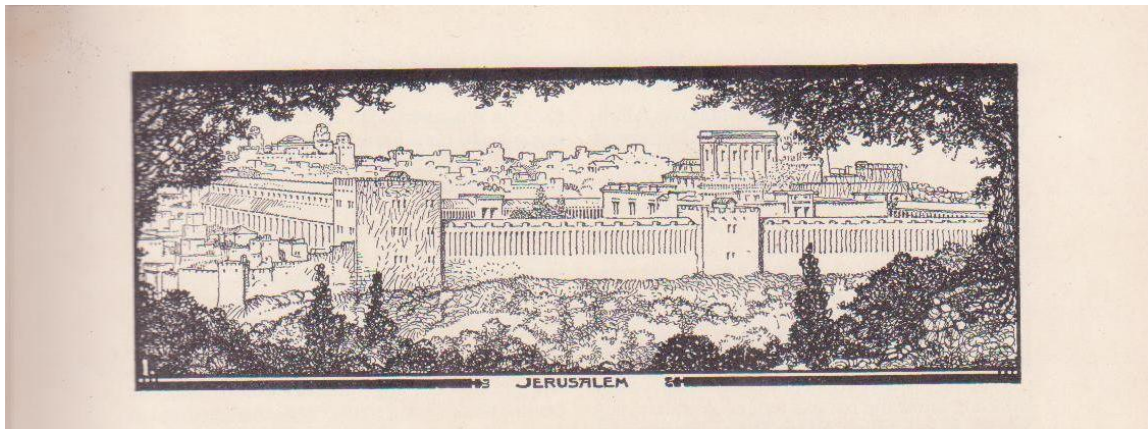
Jilid II: Prajanjeyan Enggal

Daftar isi

1. Sakharia ^[2] tuwin Maryam Kadhatêngan Malaékat Jabarail ^[3]	7
2. Wiyosipun Gusti Yésus	9
3. Gusti Yésus Sinujudan déning Pujôngga saking Tanah Wétan.....	10
4. Gusti Yésus Nalika Yuswa Kalih Wêlas Taun	11
5. Gusti Yésus Sinalulupakên déning Nabi Yokhanan, lajêng Ginodha déning Iblis.....	12
6. Wiwitipun Gusti Yésus Angsal Sakabat, Bawahan ing Khana ^[10] Tanah Galiléa, Gusti Mêmulang Wontên Nasarèt.....	13
7. Tiyang Èstri Bôngsa Samaria	16
8. Pétrus Anjala, Gusti Milih Sakabat Kalih Wêlas	18
9. Wêwulangipun Gusti Yésus Wontên ing Rêdi.....	20
10. Gusti Yésus Anyarasakên Tiyang Sakit	22
11. Gusti Yésus Anggêsangakên Tiyang Pêjah	24
12. Sédanipun Nabi Yokhanan Baptista	25
14. Tobatipun Tiyang Èstri Awon, Sakhéus ^[20]	28
15. Pralambang Pêpitu Tumrap Karatoning Allah.....	29
16. Pralambang Tiyang Bêbêrah Pakêbonan Anggur.....	31
17. Pralambang Têtiga Tumrap Sih Piwêlasipun Allah Dhumatêng Tiyang Dosa	32
18. Pralambang Tiyang Sugih kaliyan Lasarus ^[24]	34
19. Katrêsnaning Gusti Yésus Dhumatêng Para Laré	35
20. Pralambang Tiyang Samaria kang Wêlasan sarta Pralambang Abdi Tégan	37
21. Pralambang Tumraping Sêmbahyang tuwin Pralambang Tumraping Budi Andhap Asor.	38
22. Panêksinipun Pétrus ing Atasipun Sarirani ^[25] Gusti Yésus, Gusti Malih Warni.....	40
23. Tindakipun Gusti Yésus dhatêng Bétani Ngantos Kaping Tiga	41
24. Gusti Yésus Nitih Kuldi Ginarêbêg déning Tiyang Kathah Lumêbêt dhatêng Yêrusalèm.....	43
25. Pralambang Tiyang Tani Dursila tuwin Pralambang Bujana Agêng	45
26. Pangandikaning Gusti Yésus Mênggahing Jaman Wêkasan	46
28. Gusti Yésus Angwisuhi Sukuning Para Sakabat, tumuntên Amurwani Bujana Suci.....	50
29. Gusti Yésus Wontên ing Patamanan Gêtsémané	52
30. Gusti Yésus Linoropakên déning Yudas, Sinélakan déning Pétrus.....	54
31. Gusti Yésus Pinariksa ing Pradata Agêng, Katêmahanipun Yudas	56
32. Gusti Yésus Pinariksa déning Adipati Pilatus, tuwin Raja Hérodhès.....	57
33. Gusti Yésus Kapasrahakên déning Pilatus, Badhé kasalib.....	58

34. Gusti Yésus Sinalib	60
35. Gusti Yésus Sinarékakên	63
36. Wungunipun Gusti Yésus saking Séda	64
37. Gusti Yésus Ngatingali Sakabat Kêkalih, ingkang Sawêg Lumampah dhatêng Dhusun Emaus	65
38. Gusti Yésus Ngatingali dhumatêng Tomas Sakancanipun, lajêng Ngatingali Sakabat Pêpitu Wontên ing Sagantênan Tibérias	66
39. Gusti Yésus Andhawakên Pasalulupan Suci, Minggahipun Gusti dhatêng Swarga.....	67
40. Dintên Agêng Pêntékosta	68
41. Tiyang Lumpuh Kasarasakên, Ananias lan Safira	70
42. Sédanipun Sêtéfanus ^[13]	71
43. Pêpatih Lêbêt ing Tanah Ngabêsi, Bok Tabita.....	72
44. Tobatipun Saul	74
45. Kurnélis Têtindhing Prajurit Rum	76
46. Pétrus Kaluwaran saking Pakunjaran.....	77
47. Paul Mêmulang Wontên ing Nagari Antiokhus tuwin ing Listra	78
48. Bok Lidhi, ^[16] Juru Kunjara	80
49. Paul Mêmulang Wontên ing Nagari Atén, ing Korinti, lan ing Éfésus.....	81
50. Paul Kinunjara Wontên ing Nagari Késaria	83
51. Lampahipun Paul Dumugi ing Nagari Rum	84
52. Gumêlaring Injil déning Para Utusan	86

Kacariyos, tiyang Yahudi anggènipun kabawah déning para ratu ing Pèrsi laminipun watawis kalih atus taun. Sêsampuning punika karaton ing Pèrsi lajêng kabêdhah déning sang prabu Iskandêr (Zulkarnèn) ratu ing Yunan. Sasédanipun sang prabu Iskandêr, wontên satunggal sénapatinipun anama: Ptoléméyus, jumênêng ratu ing tanah[231] Mêsir, punika lajêng ambawahakên ing tanah Yahudi. Kala samantên tiyang Yahudi kathah ingkang kaboyong dhatêng tanah Mêsir. Sarêng kaprabonipun gumantos dhumatêng ingkang putra, punika lajêng kathah kasaenanipun dhatêng bôngsa Yahudi, malah sang prabu anuding pujôngga pitung dasa, mênggah kitabipun tiyang Yahudi torèt sapanunggilanipun, kinèn ambasakakên Yunani. Déné têtiyang Yahudi anggènipun kabawah déning para ratu ing Mêsir ngantos langkung satus taun. Tumuntên kabawahakên ing sang prabu Antiokhus, ratu ing tanah Aram. Wondéné putranipun sarêng anggêntosi jumênêng ratu, punika lajêng ambêbujuk dhatêng bôngsa Yahudi, ingajak nêmbah brahala, déné ingkang botên purun sami pinisakit. Inkang makatên wau anjalari tiyang Yahudi éwon ingkang sami wangsul nêmbah brahala malih, samantên ugi ingkang sami mantêp dhatêng Pangéran inggih kathah, dipunpilahur pêjah sahid, anggadhahi pangajêng-ajêng manggiha kamulyan ing jaman kalanggêngan. Saking sangêting siya-siyanipun sang prabu, tiyang Yahudi ngantos tuwuh manahipun baléla. Kacariyos, wontên imam anama Matatéa, punika gadhah putra gangsal, sami pinunjul ing kaprawiran tuwin kawantêranipun, sami kasêbut bôngsa Manabi, gantos-gumantos anyénapatèni tiyang Yahudi wau, têmahan sagêd luar saking panguwasanipun karaton ing Aram. É-[232]wadéné tiyang Yahudi wau botên tulus anggènipun mardika, margi lajêng aprajanjèan kaliyan bôngsa Rum. Lah punika anjalari ing wingking kaparéntah dhatêng bôngsa Rum. Samantên ugi ing tanah Yahudi inggih wontên turunipun piyambak, anama sang prabu Hérodhês, kalêbêt ratunipun Esaf. Kacariyos sang prabu Hérodhês wau sakalangkung prawira tuwin wicaksananipun, ananging ambêksiya. Têtiyang kathah ingkang ngonggrong amastani yèn sang prabu punika ambangun karatoning prabu Dawud, ananging para tiyang salèh sami rumaos kaparéntah dhatêng sanès bangsanipun, mila sami sangêt angajêng-ajêng mênggah rawuhipun Sang Pamartaning jagad, ingkang sampun kawêcakakên déning nabi Yakub ing nguni.

Wiwit jamanipun Mal Akhi botên wontên nabi malih-malih ingkang sagêd anglêlipur tuwin anggugah manahing tiyang Yahudi. Punika ingkang amêwahi pangajêng-ngajênging tiyang mênggah rawuhipun ratu panutan, inggih punika jêjêbadaning Pangéran, kakintên badhé ambangun karatoning prabu Dawud, saha angluvari tiyang Yahudi saking panguwasaning tiyang Rum, ananging kayêktosanipun botên makatên. Dhasar ing nguni nabi Yésaya sampun amêdharakên pangandikaning A-[233]llah ingkang makatên: "Ana déné ciptaning-Sun dudu ciptanira, sarta dalanira dudu dalaning-Sun. Sabab kaya dhuwuring langit saka ing bumi, mêngkono dhuwuré dalaning-Sun saka ing dalanira, apadéné ciptaning-Sun saka ing ciptanira."

[iii]

Dwi Makandhêh

Pêpêthikan Saking Prajanjéan Énggal

Kathahipun Sèkêt Kalih Cariyos

1. Sakharia^[2] tuwin Maryam Kadhatêngan Malaékat Jabarail^[3]

Kala sang prabu Hérodhès jumênêng ratu wontên ing tanah Yudia^[4], ing parêdèn Yahuda wontên satunggaling imam salèh anama Sakharia. Sémahipun nama Èlisabèt. Kalih-kalihipun sampun sami sêpuh botên apêputra. Sarêng Sakharia kalêrês tampi giliran angimami, lajêng késah dhatêng Yêrusalèm, anglampahi padamêlanipun wontên ing Bétal Mukadas. Panuju wontên ing sasana suci, angladosakên latu padupan. Lajêng dipunkatingali déning malaékating Pangéran. Paring uninga yèn Sakharia wau badhé apêputra jalêr. Punika badhé mangsulakên Banisrail kathah dhatêng Pangéran, saha angrumiyini Sang Kristus. Bêbudèn tuwin kawantêranipun apindha nabi Èlia. Putra jalêr wau kinèn namakna Yokhanan^[5]. Déné Sakharia botên pitados dhatêng pangandikaning malaékat wau, mila lajêng anyuwun pratôndha ing kayêktosanipun. Wangsulaniupun malaékat: "Ingsun iki Jabarail kang ngadhêp ana ngarsaning Allah. Kautus andha-[235]wuhi sira, lah sira bakal bisu kongsi tumêka kalakoné pituturingsun mau, awit déné sira ora pracaya marang ujaringsun." Déné sabdaning malaékat wau sanalika lajêng klampahan. Mila Sakharia sarêng mêdal dhatêng palataran, botên sagêd ambêrkahi dhumatêng tiyang kathah.

Sarêng sampun antawis nêmbulan, malaékat wau lajêng angatingali dhatêng satunggaling prawan anama Maryam wontên ing nagari Nasarèt. Sêsampuning lumêbêt ing griya lajêng uluk salam makatên: "Héh wong rahayu, sira salamêta, Pangéran anjangkung ing sira, sira nêmu kanugrahan angungkuli para wadon kabèh." Maryam lajêng kumêpyur awit saking pangandika punika. Malaékat tumuntên angandika malih: "Héh Maryam, sira aja wêdi, sira wus olèh sihing Allah, lah sira bakal ambabar putra kakung, namakna Yésus. Iku bakal dadi gêdhé lan kasêbut putrané Kang Maha Luhur. Bakal pinaringan déning Allah dhamparé Dawud lèluhuré lan bakal angratoni turuné Yakub ing salawa-lawasé." Sarêng Maryam anêrang mênggah kalampahani-[236]pun prakawis punika, jalaran taksih prawan. Jabarail lajêng amangsuli: "Roh Suci bakal anêdhaki marang sira, sarta pangawané^[6] Kang Maha Luhur bakal angéyubi sira. Mulané kang suci lair saka ing sira iku bakal sinêbut putraning Allah, sabab mungguhing Allah ora ana barang kamokhalan." Ing ngriku Maryam lajêng sumarah dhatêng prasêtyaning Allah wau, saksana malaékat lajêng linggar.

Sêsampuning makatên, Maryam lajêng tuwi dhatêng Èlisabèt, sémahipun Sakharia. Ing nalika Maryam uluk salam, Èlisabèt lajêng kapanjangan Roh Suci, anglêmbana dhatêng Maryam, sinêbut ibuning Gustinipun. Maryam lajêng amêmuji: "Nyawa kula angluhurakên Pangéran, suksma kula asuka rêna ing atasipun Allah pamarta kula, sabab angkat parêkanipun, wiwit sapunika ing salajêngipun. Tiyang sadaya badhé anyêbut rahayu ing kula, sabab Kang Maha Kawasa tuwin suci asmanipun sampun aparing nugraha agêng dhumatêng kula."

Sêsampuning tigang wulan, Maryam lajêng mantuk dhatêng nagari Nasarèt.[237] Èlisabèt tumuntên anglairakên putra jalêr, cundhuk kados pangandikanipun malaékat dhumatêng Sakharia wau. Sarêng bêtawi sampun umur wolung dintên, badhé dipuntêtaki lan dipunnamakakên. Déné pawongsanakipun sami badhé anamakakên Sakharia, nanging ibunipun anamakakên Yokhanan. Sarêng Sakharia dipunpitakèni lajêng anêdha papan panyêratan. Sawêg anglêrêsi nyêrat, sanalika lajêng mantun bisu. Wicantênipun: "Takjênêngaké Yokhanan." Awit nalika punika Sakharia sagêd wicantên malih. Têtiyang ingkang sami mirêng prakawis kaélokkan punika, sami kagawokan sarta takèn-tinakèn: "Pêthèkmu bêtawi iku ing tênggè bakal dadi apa?" Ing ngriku

Sakharia lajêng kapanjangan Roh Suci sarta amêmêca. Wicantênipun: "Pangéran Allahé Israil kaluhurna, sabab wus anuwèni lan angluwari umaté kaya pangandikané ing nguni, jalaran saka para nabi kang suci sarta kèngêtan prajanjéané kang suci utawa prasêtyané kang marang Ibrahim lèluhurku. Déné kuwé^[7] anakku bakal sine-[238] but nabiné Kang Maha Luhur. Andhingini Sang Kristus, angrata margané, sarta amratakaké kawruhing kaslamêtan marang umaté, iya iku pangapuraning dosa."

Kacariyos Yokhanan sangsaya mindhak agêng sarta rosa budinipun. Manggèn wontên ing arara kang samun ngantos dumugi anggènipun wiwit amêmulang dhatêng Banisrail.

2. Zakharia #
3. Gabriel #
4. Yudea #
5. Yokanan #
6. pangawasané*
7. kowé*

2. Wiyosipun Gusti Yésus

Kala samantên ingkang jumênêng ratu ing nagari Rum anama sang prabu Agustus, punika andhawuhakên undhang-undhang. Tiyang sabawahipun sadaya kinèn anacahakên mawi katêrangakên mênggah jalêr èstrinipun tuwin umur-umuranipun, punapadéné barang darbèkipun. Wondéné anggènipun nacahakên wau sakathahing tiyang sami kinèn dhatêng nagarining lèluhuripun piyambak-piyambak. Wondéné Maryam tuwin Yusuf pacanganipun sarèhning sakalianipun wau kalêbêt trahing Dawud, mila lajêng sami késah[239] saking Nasarèt dhatêng nagari Bètélékhèm, inggih punika panggènaning bèbètipun Dawud ing nguni. Sarêng sampun dumugi ing nagari Bètélékhèm, sakathahing griya ing ngriku sami kêbak tamu sadaya, sanadyan ing paséwan inggih sampun botên wontên panggènan ingkang lêga. Mila Yusuf lan Maryam wau lajêng sami nyipêng wontên panggènaning khéwan^[8]. Wontên ing ngriku Maryam ambabar putra kakung tênggèyan. Bêbayi lajêng dipun-gêdhong ing popok, sinèlèhakên wontên ing pamakanan.

Kacariyos sajawining kitha wontên tiyang angèn. Ing dalu punika sami nèba angèmiti méndanipun. Lah ing ngriku wontên malaékating Pangéran anyêlak ing têtayang angèn wau. Dados sami kasorotan kamulyaning Pangéran, andadosakên sangêt ajrihipun. Malaékat lajêng angandika: "Sira aja padha wêdi! Sira Sunwartani kabungahan gêdhé kang bakal nyarambahi sabangsanira iku kabèh. Sabab ing dina iki wus miyos pamartanira, iya iku Kristus Sang Gusti ana ing Bètélékhèm. Ing kono sira ba-[240]kal anèmoni bêbayi ginêdhong ing popok, sumèlèh ana ing pamakanan." Sanalika punika gègolonganipun malaékating Swarga sami ngalèmpak ing ngriku sarta sami amêmuji: "Allah kamulyakna ana ing dhuwur. Kaslamétan anaa ing bumi. Manungsa iku sinarjonandoning Allah." Para malaékat wau sêsampuning kondur dhatêng ing Swarga. Tiyang angèn lajêng sami pirêmbagan: "Ayo padha malêbu ing kutha, padha andêlêng kanyataané prakara kang wus kawartakaké déning Pangéran marang aku mau." Saksana lajêng sami lumampah rêrikatan. Sadumugining kitha kapanggih kaliyan Maryam tuwin Yusuf, punapadéné bêbayi sumèlèh wontên ing pamakanan. Têtayang angèn lajêng sami cêcariyos samukawis ingkang dipunsumêrêpi wontên sajawining kitha wau. Têtayang ingkang mirêngakên sami kagawokan, déné Maryam anyathêt prakawis punika, karaos-raosakên salêbêting galih.

Sarêng bêbayi yuswa wolung dintên lajêng dipunsupiti saha kanamakakên Yésus. Sarêng sampun yuswa kawandasa dintên lajêng kasaosakên maring Allah wontêng ing Bétal Mukadas, anè -[241]têpi anggêr-anggèripun nabi Musa. Ing ngriku panuju wontên satunggaling tiyang salèh sampun sêpuh anama Siméon. Punika sampun kawisik déning Roh Suci, yèn badhé botên pêjah -pêjah saéngga ningali Sang Kristus. Ing dintên punika Siméon kagèndèng déning Roh Suci lumêbêt ing Bétal Mukadas. Sarêng sumêrêp Gusti Yésus, lajêng binopong. Aturipun: "Dhuh Pangéran, ing sapunika Tuwan anglilani kawula atilar donya kalayan kawilujêngan. Nêtêpi sapangandika Tuwan, awit déné maripat kawula sampun ningali kawilujêngan ingkang sampun Tuwan prasetyakakên." Siméon lajêng wicantên dhatêng Maryam: "Lah bêbayi iki wus pinêsthi bakal dadi marga tibané utawa ngadêgé Banisrail akèh, lan dadi têtêngèran kang pinadonan. Sarta kowé dhéwé, atimu bakal cinublês ing pèdhang, iku supaya panyiptaning atiné wong akèh kalairna."

Ing wêkdal punika wontên nabi èstri sampun sêpuh anama[242] Ana^[9]. Punika inggih marêpêki sarwi angluhurakên Pangéran, lan anyariyosakên mênggah bêbayi punika dhatêng sakathahing tiyang ingkang sami angajêng-ajêng pangluwaran wontên ing nagari Yérusalèm.

3. Gusti Yésus Sinujudan déning Pujôngga saking Tanah Wétan

Nalika Gusti Yésus taksih wontên ing nagari Bètlèkhèm, wontên pujôngga saking tanah wétan sumêdya sujud dhatêng Panjênênganipun. Ananging sami anjurug ing nagari Yêrusalèm. Kanyana wiyosipun Gusti wontên ing ngriku. Para pujôngga wau lajêng sami atêtakèn: "Ana ing ngêndi ratuné wong Yahudi kang lagi miyos iku? Sabab aku ana tanah wétan wus andêlêng lintangé, déné tékaku iki sumêdya sujud marang Panjênêngané." Inggang makatên wau sarêng kapirêng déning sang prabu Héro-[243]dhês inggang ngêdhaton wontên ing ngriku, sakalangkung kagètipun. Punapadéné tiyang sanagari sami orêg. Sang prabu lajêng andangu dhumatêng para imam agêng tuwin para ngulama, mênggah wiyosipun Kristus wontên ing pundi. Déné inggang dinangu lajêng umatur: "Anggènipun miyos wontên ing Bètlèkhèm, tanah Yudia. Sabab pamêcanipun nabi makatên: 'Héh sira Bètlèkhèm tanah Yahuda, amêsthi sira ora kuciwa ing atasé pangiriding Yahuda. Sabab bakal mêtu saka ing sira, sang panutan kang bakal angon umatingsun Banisrail.'" Sang prabu Hérodhês lajêng animbali para pujôngga wau dhêdhêmitan. Analiti anggènipun sami ningali lintang wau kala punapa. Para pujôngga wau tumuntên sami kinèn lajêng dhatêng Bètlèkhèm. Wêlingipun sang prabu: "Golèkana bêtayi iku kang gêmêt! Déné yèn wus katêmu, banjur ngaturana uninga marang aku! Déné aku iya arêp mrana mèlu sujud." Para pujôngga lajêng sa-[244]mi mangkat, déné lintang inggang katingal wontên ing tanah wétan angirid lampahipun. Wusana mandhêg sangingiling griya panggènaning bêtayi wau, para pujôngga sakalangkung bingahipun lajêng sami lumêbêt ing griya, kapanggih kaliyan bêtayi tuwin Maryam inggang ibu. Para pujôngga lajêng sami sumungkêm asujud dhatêng bêtayi wau kalayan dipunsaosi êmas, ratus tuwin mênyan. Sêsampuning makatên para pujôngga lajêng sami mantuk. Ananging botên mawi wangsul dhatêng Yêrusalèm, awit déné sampun kawalêran déning Allah wontên salêbêting supênan. Dados mantukipun mêdal margi sanès.

Sapêngkêripun para pujôngga, Yusuf lajêng dipunkatingali déning malaékat wontên salêbêting supênan. Pangandikanipun: "Sira tangia, angalapa bêtayi lan saibuné, banjur ngungsia marang Mêsir lan anaa ing kono kongsi tumêka gonning-Sun mituturi marang sira! Sabab Hérodhès bakal anggolèki bêtayi iku arêp dipa-[245]tèni!" Sarêng Yusuf sampun tangi lajêng ambêkta bêtayi tuwin Maryam, kaungsèkakên dhatêng Mêsir.

Kacariyos sang prabu Hérodhès sarêng sumêrêp bilih dipuncidrani déning para pujôngga wau sakalangkung bêndunipun. Lajêng utusan amêjahi sakathahing bêtayi ing Bètlèkhèm sawêwêngkonipun, inggang sawêg umur kalih taun sapangandhap, kapirit saking anggènipun analiti dhatêng para pujôngga wau.

Sasédaning sang raja Hérodhès, malaékat wau lajêng ngatingali dhatêng Yusuf malih. Pangandikanipun: "Ing saiki sira muliha! Sabab kang ngarah patiné bêtayi iku wus mati." Tumuntên sami mantuk, lajêng manggèn wontên ing Nasarèt. Gusti Yésus sangsaya mindhak-mindhak agêngipun sarta sinungan budi rosa lan kadunungan kawicaksanan, saha angsal sih kanugrahaning Allah.[246]

4. Gusti Yésus Nalika Yuswa Kalih Wêlas Taun

Tiyang sêpuhipun Gusti Yésus ing sabên taun yèn kalêrês dintên agêng paskhah sami minggah dhatêng Bétal Mukadas. Sarêng sang putra sampun yuswa kalih wêlas taun, inggih dhèrèk minggah. Sêsampuning dumugi ing dintên karampunganipun, tiyang sêpuhipun lajêng sami mantuk nanging sang putra katilapan. Kanyana déning tiyang sêpuhipun, yèn angêmpal tiyang sêsarênganipun lumampah. Sarêng sampun lampahan sadintên lajêng dipunupadosi dhatêng panggènaning pawongsanakipun utawi kawanuhanipun, nanging botên pinanggih. Tiyang sêpuhipun tumuntên sami wangsul dhatêng Yêrusalèm, tansah angupadosi. Sarêng antawis tigang dintên sang putra kapanggih wontên ing Bétal Mukadas. Sawêg lênggah kaliyan para pujôngga mirêngakên piwulang lan atêtakèn. Déné para tiyang kang sami mirêngakên ing Gusti, sadaya kagawokan mênggahing kalantipanipun. Tiyang sêpuhipun sarêng sumêrêp sami ngungun. Wicantênipun ingkang ibu: "Ya géné gèr, ko-[247]wé têka gawé mêngkono marang aku? Lah bapakmu lan aku anggolèki kowé kalawan susah." Déné wangsulanipun sang putra: "Punapaa sampéyan ngupadosi kula? Sampéyan punapa botên sumêrêp yèn kula kédah wontên padalêmanipun Kangjêng Rama." Tiyang sêpuhipun botên mangrêtos wangsulan makatên wau. Sang putra tumuntên andhèrèk mantuk dhatêng Nasarèt sarta ambangun turut dhatêng tiyang sêpuhipun. Wondéné ingkang ibu anyathêt samukawis punika wau salêbêting manahipun. Kacariyos Gusti Yésus sangsaya mindhak kawicaksananipun lan dèdêgipun, sarta angsal sihing Allah tuwin para tiyang

5. Gusti Yésus Sinalulupakên déning Nabi Yokhanan, lajêng Ginodha déning Iblis

Nalika Yokhanan wontên ing ngara-ara kang samun, kadhawuhan pangandikaning Allah, kinèn angêdhèng dhatêng Banisrail. Saksa-[248]na lajêng anjajah sauruting bènawi Yardèn, anggêlarakên pasalulupaning patobat murih pangapuntênging dosa. Pangandikanipun: "Padha tobata! Karatoning Swarga wus anyêdhaki." Déné pangagêmanipun nabi Yokhanan wau ingkang kadamêl wuluning unta, apaningsêt wacucal. Ingkang kadhahar walang tuwin mabên wanan. Têtiyang ing Yérusalèm sarta têtayang ing tanah Yudia sadaya tumuntên sami medal, sinalulupakên déning nabi Yokhanan wontên ing bènawi Yardèn, sarwi angakêni dosanipun. Sarêng têtayang kathah sami gadhah panyana bilih nabi Yokhanan punika Kristus ingkang sampun kawêca déning para nabi ing nguni, Nabi Yokhanan lajêng pratéla: "Aku iki anyalulupaké kowé kalawan banyu murih tobatmu. Déné kang rawuh sawusé aku, panguwasané ngungkuli aku. Aku iki nguculi jangêting tarumpahé baé ora pantês. Iku bakal nyalulupaké kowé kalawan Roh Suci lan gêni."

Kala samantên Gusti Yésus sawêg yuswa tigangdasa taun, kacariyos rawuh saking tanah Galiléa dhatêng panggènaning nabi Yo-[249]khanan wontên ing bènawi Yardèn. Karsanipun sinalulupna, nanging sanalika punika nabi Yokhanan lênggana. Aturipun: "Ingkang pantês malah kawula Sampéyan salulupakên, môngka rawuh Sampéyan amundhut salulup dhumatêng kawula." Déné wangsulanipun Gusti Yésus: "Saiki lêganana, sabab mêngkono iku Aku padha kawajiban anêtêpi saguning kautaman." Wusana lajêng linêganana. Gusti Yésus sêsampuning sinalulupakên, mêngkono saking toya lajêng andêdonga. Lah punika Swarga katingal binuka. Nabi Yokhanan aningali rohing Allah anêdhaki Gusti Yésus apindha pêksi dara. Tumuntên wontên suwara saking Swarga. Pangandikanipun: "Iku putraning-Sun kêkasih kang Sunsarjoni."

Gusti Yésus tumuntên binêkta déning roh dhatêng ngara-ara ingkang samun, badhé ginodha déning iblis. Wontên ing ngriku ngantos kawandasa dintên tanpa dhahar punapa-napa. Sarêng Gusti angraos kaluwèn, iblis tumuntên marêk sarwi umatur: "Yèn Sampéyan punika putraning Allah, sumôngga séla punika Sa-[250]mpéyan dhawahi dadosa roti!" Wangsulanipun Gusti: "Wus katulisan, uriping manungsa ora jalaran saka roti baé, balik saka sakèhing pangandika kang mijil saka tutuking Allah." Gusti Yésus tumuntên binêkta déning iblis dhatêng nagari Yérusalèm, kaprênahakên wontên mastakaning Bétal Mukadas. Déné aturipun: "Manawi Sampéyan putraning Allah, sumôngga sampéyan anjlog! Sabab sampun kasêratan yèn Allah badhé andhawahi malaékatipun, angrêksaa Sampéyan sarta anyanggi Sampéyan supados suku Sampéyan sampun ngantos katanggor ing séla." Wangsulanipun Gusti: "Iya wus katulisan, sira aja nyoba Pangéran Allahira!" Sêsampuning makatên Gusti Yésus tumuntên binêkta déning iblis malih dhumatêng rêdi ingkang sakalangkung inggil. Lajêng tinêdahakên sakathahipun karatoning jagad dalah kamuktênipun. Sarêng sanalika, aturipun iblis: "Punika sadaya badhé kula aturakên dhatêng Sampéyan, bilih Sampéyan sumungkêm sujud dhatêng kula." Ing ngriku Gusti lajêng ngandika: "Hus sétan, lungaa! Sabab wus katulisa-[251]n, asujuda lan ngabêktia maring Pangéran Allahira baé!" Iblis lajêng anilar Gusti ing sawatawis laminipun. Lah punika wontên malaékat umarêk sami angladosi dhatêng Gusti.

6. Wiwitipun Gusti Yésus Angsal Sakabat, Bawahan ing Khana^[10] Tanah Galiléa, Gusti Mêmulang Wontên Nasarèt

Ing satunggal dintên nabi Yokhanan angadêg wontên sapinggiring bènawi Yardèn akaliyan sakabatipun kêkalih. Sarêng Yokhanan aningali Gusti sawêg amêng-amêng, lajêng wicantên dhumatêng sakabatipun: "Lah kaé cêmpéning Allah kang amikul dosaning manungsa." Sakabat kêkalih wau lajêng sami atut wingking dhatêng Gusti. Déné Gusti sarêng noli lajêng ngandika: "Kowé anggolèki apa?" Wangsulaniipun: "Dhuh[252] guru, kula nyuwun priksa pondhokan Sampéyan wontên ing pundi?" Pangandikanipun Gusti: "Ayo ta dëlêngên!" Lajêng sami andhèrèk sarta anunggil kaliyan Gusti ing dintên punika. Déné sakabat kêkalih wau namanipun Yokhanan kaliyan Andréas. Botên antawis dangu Andréas wau kapanggih lan sadhèrèkipun anama Simon, lajêng dipunwicantêni: "Aku wus nêmoni Sang Kristus." Sarêng Gusti ningali Simon lajêng ngandika: "Kowé iku Simon anaké Yunus? Jênêngmu dakêlih Kéfas, iya Pétrus." Énjingipun Gusti Yésus kapanggih kaliyan Filipus. Pangandikanipun: "Ayo mèlu aku!" Déné Filipus sarêng kapanggih kaliyan Natanaèl, wicantênipun: "Aku wis padha katêmu kang wus katulisan déning Musa utawa para nabi liyané. Iya iku Yésus putrané Yusuf kang saka Nasarèt." Wangsulaniipun Natanaèl: "Wêton Nasarèt apa ana kang bêcik?" Wicantênipun Filipus: "Ayo ta dëlêngên!" Sarêng Gusti aningali[253] Natanaèl dhatêng, lajêng ngandika: "Lah kuwi wong Israil tèmènan kang ora kanggonan cidra." Natanaèl lajêng umatur: "Sumêrêp Sampéyan dhumatêng kula saking pundi?" Wangsulaniipun Gusti: "Sadurungé Filipus angundang kowé, Aku wus wêruh ing kowé ana sangisoring wit arah kaé." Natanaèl lajêng amangsuli: "Guru, Sampéyan punika putraning Allah, Sampéyan punika ratuning Banisrail." Pangandikanipun Gusti: "Pracayamu marang Aku awit gon-Ku ngandika marang kowé. Yèn Aku wêruh kowé ana sangisoring wit arah, lah kowé bakal wêruh kang angluwihi Aku."

Botên antawis lami ing dhusun Kana tanah Galiléa wontên bawahan. Déné Maryam ibunipun Gusti wontên ing ngriku, punapa malih Gusti lan sakabatipun inggih rawuh dipunulêm-ulêmi. Sarêng kakirangan anggur, Maryam lajêng matur dhatêng kang putra: "Inkang gadhah damêl katêlasan anggur." Wangsulaniipun Gusti: "Kang ibu kapurih sabar rumiyin!" Maryam tumuntên wicantên dhatêng para sinoman: "Apa kang dadi dhawuhé putraku[254] banjur padha lakonana!"

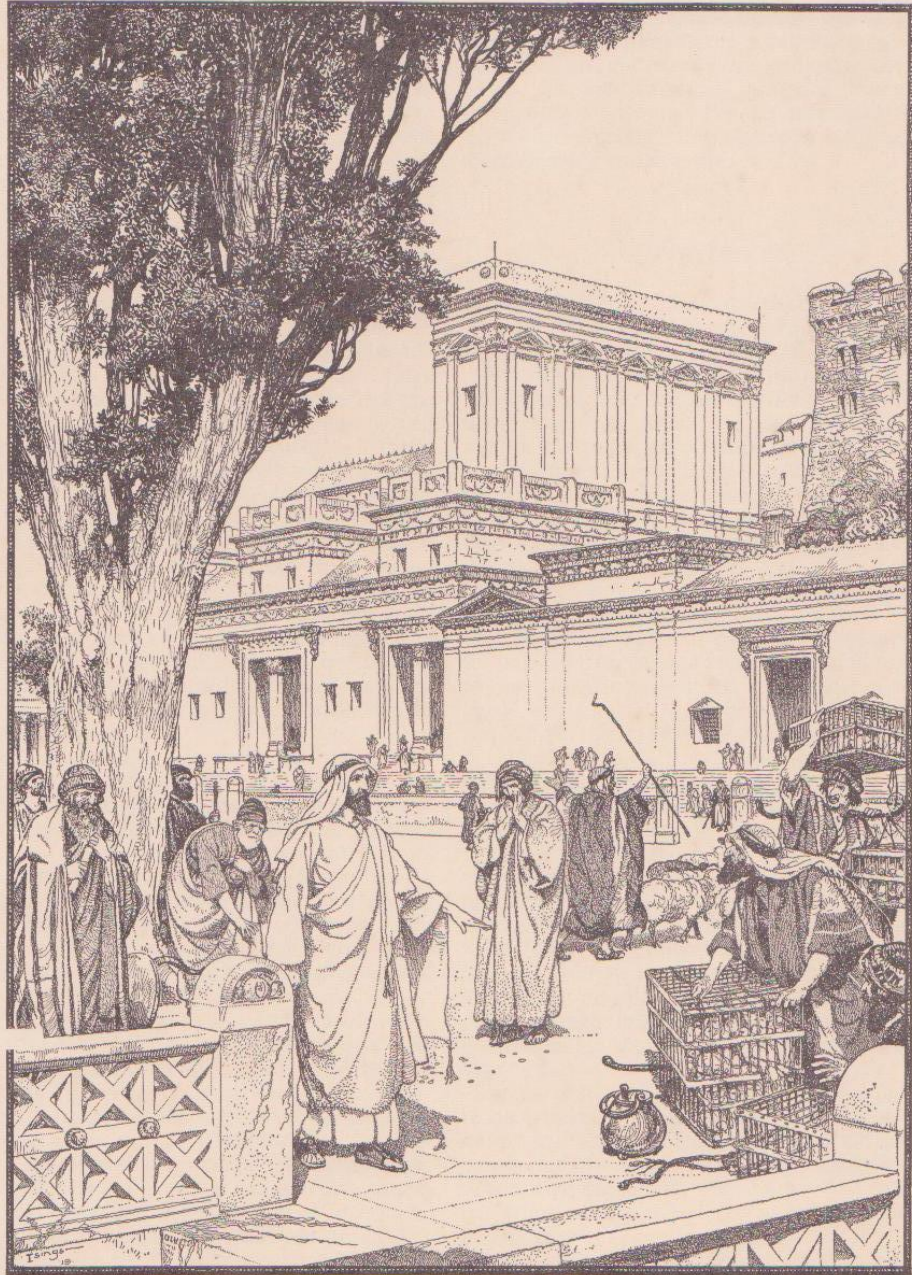
Kacariyos ing ngriku wontên gênthong séla nênm, pirantos kadamêl rêrêsik. Gusti Yésus tumuntên ngandika dhatêng para sinoman: "Gênthong wau sami kinèn ngisènanana toya!" Lajêng dipunisèni sakêbakipun. Gusti tumuntên ngandika malih: "Mara cidhukana, sarta wènèhna marang kang ambakoni gawé!" Sarêng cinidhukan, pinanggih toya wau sampun dados anggur. Déné inkang ambakêni damêl angicipi anggur kadadosan saking toya wau, nanging botên sumêrêp pinangkanipun. Lajêng angundang pangantèn jalêr, punika inggih botên sumêrêp pinangkanipun. Déné wicantênipun inkang ambakêni damêl dhatêng pangantèn jalêr: "Mênggah limrahipun tiyang gadhah damêl, inkang kawêdalakên rumiyin anggur kang éca. Manawi tamu sampun sami tuwuk, lajêng kasêgahan anggur inkang sêdhêng, kang môngka anggur inkang éca sawêg sampéyan wêdalakên sapunika." Lah punika mukjijatipun Gusti inkang kawitan, ngatingalakên kamulyanipun. Ing ngriku para sakabat sami pitados dhatêng Gusti.[255]

Kacariyos ing satunggal dintên Gusti rawuh wontên ing Nasarèt panggènaning duk timuripun, amarêngi ing dintên sabat. Gusti lumêbêt masjid ing ngriku kados adatipun. Tumuntên jumênêng badhé maos kitab, sinaosan kitabipun nabi Yésaya. Kitab wau sarêng kabikak, anglêrêsi

sêsêratan ingkang mungêl makatên: "Rohing Pangéran anjangkung ing Aku, mulané Pangéran wus anjêbadi Aku, kinon amratakaké Injil marang wong kasrakat, anglêjaraké wong kang bubrah atiné, anggêlaraké pangluwaran marang sakitan, sarta pandêlêng marang wong picak, apadéné angluwaraké môngsa kasênêngané Pangéran." Pamaosipun Gusti sawêg dumugi samantên, kitab lajêng katangkêbakên. Gusti tumuntên pinarak, déné tiyang kang wontên ing ngriku tansah sami mandêng dhatêng Gusti. Gusti lajêng ngandika: "Ing samêngko kowé wus padha angrungu mungguh kayêktèné têtulisan iku mau." Têtiyang sadaya sami kagawokan dhatêng manising pangandikanipun Gusti sarta sami rêraosa-[256]n: "Iku apa dudu anaké Yusuf?" Gusti lajêng angandika dhatêng tiyang wau: "Amêsthi batinmu iku amaribasakaké marang Aku mangkéné: 'Héh dhukun, nambanana awakmu dhéwé. Apa kang wus kolakoni ana ing Kapêrnakhum^[11] iku gawênên ana nagaramu dhéwé.' Lah iku ora mêngkono, satêméné yèn mungguh jênênging nabi ora ana kang kajèn yèn ana nagarané dhéwé. Nalika jamaning nabi Élia, ing tanah Israil ana pailan gêdhé. Ing kono akèh rônnda. Éwa samono nabi Élia ora kautus marang salah sawijiné rônnda akèh mau, balik kautus marang sawijining rônnda ing tanah Sidon. Mêngkono uga nalika jamané nabi Élisa, ing tanah Israil ora kurang wong lara budhugên. Éwadéné ora ana kang diwarasaké, mung sawijining wong ing Aram aran Naaman iku kang winarasaké." Wondéné sakathahing tiyang kang sami wontên ing masjid sarêng mirêng pangandikaning Gusti ingkang makatên wau, sami sangêt nêpsunipun. Gusti lajêng kawêdala-[257]kên saking masjid dhatêng sawijining kitha, sarta kadhayang dhatêng sêsêngkaning rêdi, badhé kajorogakên dhatêng jurang. Ananging Gusti lajêng késah morot saking têngahing tiyang kathah wau, lajêng tindak dhatêng Kapêrnakhum.

10. Kana *

11. Kapernaum #

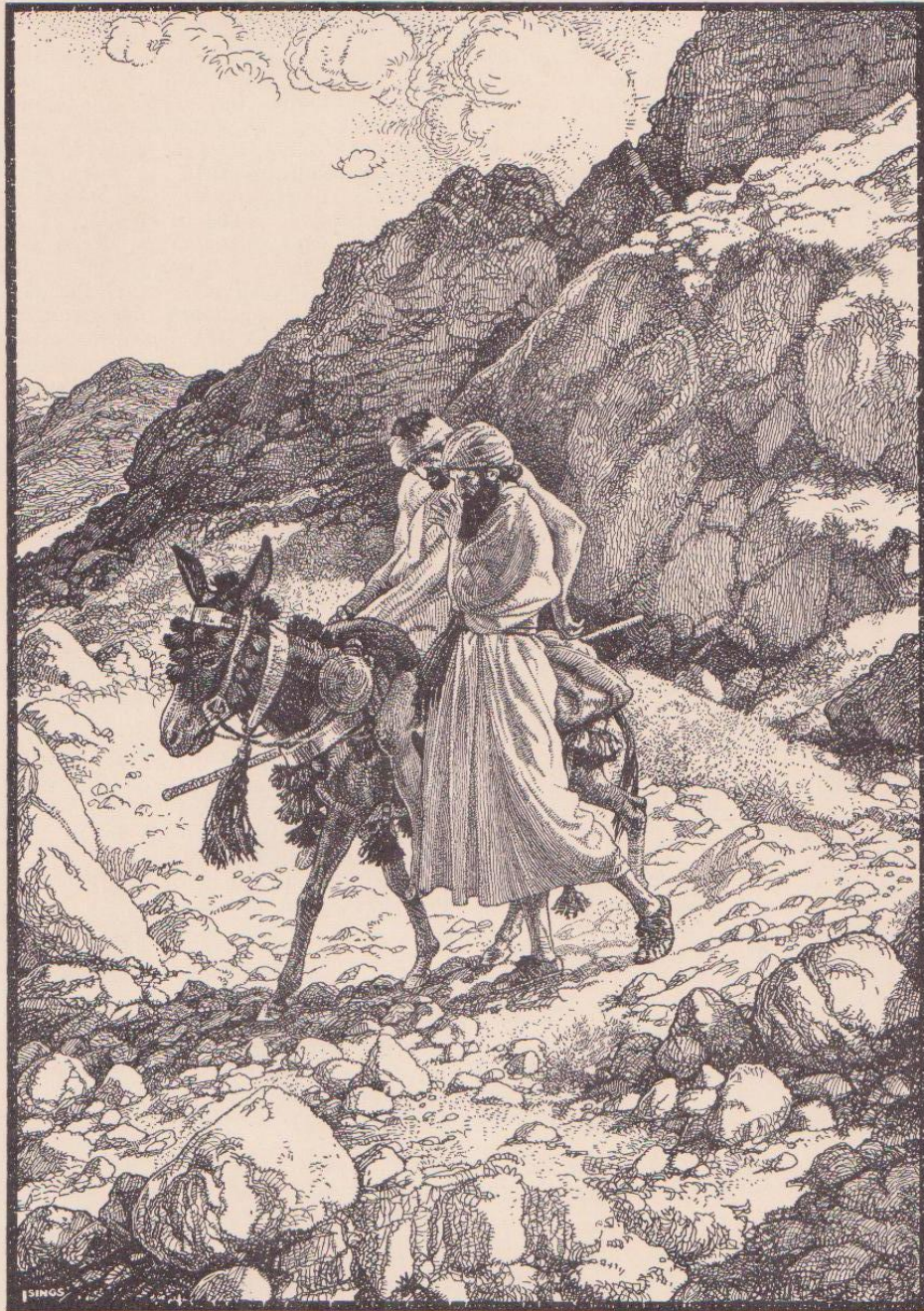

„PADALEMANE RAMAKKU ADJA KOGAWÉ OMAH PADAGANGAN!”

7. Tiyang Èstri Bôngsa Samaria

Ing satunggal dintên Gusti Yésus kondur saking nagari Yêrusalèm dhatêng ing Galiléa, naratas mêtal ing tanah Samaria. Sarêng dumugi ing kitha Sikar^[12] tanah Samaria, Gusti sayah anggènipun tindak, lajêng pinarak wontên satêping sumbêr ingkang winastan sumbêring Yakub. Kala samantên para sakabatipun sawêg késah dhatêng kitha tumbas dhaharan. Botên antawis dangu wontên tiyang èstri mêtal saking kitha badhé ngangsu. Sarêng dumugi ing sumbêr wau, Gusti Yésus lajêng mundhut ngunjuk dhumatêng tiyang èstri wau. Sarèhning ingkang sampun kalampahan, tiyang Yahudi punika botên rukun kaliyan tiyang Samaria, mila tiyang[258] èstri wau sakalangkung éramipun. Déné Gusti karsa mundhut ngunjuk. Aturipun: "Kados pundi dosa Sampéyan tiyang Yahudi têka mundhut ngunjuk dhumatêng kula? Kang môngka kula punika tiyang èstri Samaria" Wangsulipun Gusti: "Yèn kowé sumurupa sajatiné kang jaluk banyu marang kowé iki, amêsthi kowé kang jaluk marang Aku, tumuli dakwènèhi banyu urip. Sapa kang ngombé banyu pêparing-Ku, amêsthi ora ngêlak ing saklawas-lawasé." Aturipun tiyang èstri wau: "Tuwan, kula mugé Sampéyan paringi toya punika wau, supados kula sampun ngantos ngêlak malih lan sampun susah ngangsu mariki malih." Pangandikanipun Gusti: "Lakimu undangên!" Aturipun tiyang èstri: "Kula botên gadhah laki." Pangandikanipun Gusti: "Iya bènêr aturmu iku, kowé wis tau laki ping lima, nanging wong lanang kang kokumpul saiki iku dudu bojomu." Ing ngriku tiyang èstri wau anjêngêr lajêng umatur: "Tuwan, sampun tétéla yèn Sampéyan punika nabi. Lêluhur kula sami sêmbahyang wontên ing rêdi Kharizin punika, déné pangucapi-[259]pun tiyang Yahudi, panggènaning tiyang sêmbahyang punika wontên ing Yêrusalèm. Lah punika pundi ingkang lèrês?" Wangsulipun Gusti: "Ngandêla marang Aku, wus tumêka ing môngsa, wong sêmbahyang kang tèmênan amêsthi nêmbah maring kang Rama kalawan roh lan kanyataan. Wruhanamu Allah iku roh. Déné kang sêmbah maring Allah, bènêré anêmbaha kalawan roh lan kanyataan." Déné aturipun tiyang èstri wau: "Kula sumêrêp badhé rawhipun Kristus, lah punika ingkang badhé mratélakakên samukawis punika wau dhumatêng kula." Pangandikanipun Gusti: "Iya Aku kang ngandikani kowé iki Kristus." Tiyang èstri sarêng mirêng pangandikaning Gusti ingkang makatên wau, lajêng anilar êjunipun, gêgancangan wangsul dhatêng kitha, cêcariyos dhatêng tiyang: "Lah sajabaning kutha ana sawijining wong, wêruh sabarang panggawéku. Mara padha délêngên! Apa iku dudu Sang Kristus?" Têtiyang tumuntên sami medal saking kitha, sowan wontên ngarsaning Gusti, sarta gadhah panyuwun supados Gusti anyaréa wontên ing nagarinipun. Gusti inggih lajêng lèrêb saha mêmulang wontên ing ngriku-[260] ngantos kalih dintên. Déné têtayang ing ngriku kathah ingkang sami pitados dhatêng Gusti, lajêng sami wicantên dhatêng tiyang èstri wau: "Lah saiki pracayaku wus ora marga saka pangucapmu baé. Sabab saiki aku wus ngrungu pangandikané dhéwé, tèmahan aku sumurup yèn iku Kristus satuhu pamartaning jagad."

12. Sikhar #

SAWUSÉ DITUNGGANGAKÉ ING KÉWAN TUNGGANGANÉ DÉWÉ, TUMULI DIATERAKÉ

8. Pétrus Anjala, Gusti Milih Sakabat Kalih Wêlas

Kacariyos Gusti Yésus tindak dhatêng kitha Kapêrnakhum, kaprênah sacêlaking sagantênan Génésarêt, tanah Galiléa, lajêng dèdalêm wontên ing ngriku pisan. Ing satunggal dintên Gusti jumênêng wontên sapinggiring sagantênan wau. Ing ngriku kathah tiyang sami andhêsêk dhatêng sariranipun, sumêdya mirêngakên pangandikaning Allah. Gusti lajêng nitih baitanipun Simon Pétrus. Têtiyang kang wontên ing gisik sami winulang saking baita kémawon. Sêsampuning mêmulang Gusti lajêng ngandika dhumatêng Pétrus: "Mara praumu rada têngahna sarta jalamu tibakna,[261] karêbén olèh iwak!" Aturipun Pétrus: "Guru, anggèn kula jala sampun sadalu muput botên angsal punapa-punapa. Éwadéné sarèhning wontên dhawuh Sampéyan, inggih kula lampahi." Sarêng jala kadhawahakên, lajêng angsal ulam anglangkungi kathahipun ngantos ambêdhahakên jala. Lajêng ngawé kancanipun, inggih punika Yakobus lan Yokhanan kang sami wontên ing baita sanès kapurih angréncangi. Déné ulamipun kaisèkakên ing baita kalih wau kêbak ngantos sarat. Simon Pétrus sarêng sumêrêpa ulam kathahipun ngantos samantên, lajêng sumungkêm wontên ngarsaning Gusti, aturipun: "Dhuh Gusti, Sampéyan mugi nilara kula, awit kula punika tiyang dosa." Mila gadhah atur makatên, awit Pétrus sakancanipun sami gumyur awit saking ulam wau. Pangandikanipun Gusti dhatêng tiyang têtiga wau: "Kowé aja padha wêdi, balik padha tut buria Aku! Ing samêngko kowé padha takdadèkaké tukang amèk uwong." Tumuntên sami angéntasakên baitanipun saha nilar samukawis darbèkipun, lèstantun andhèrèk Gusti.[262]

Ing sanès dintên Gusti animbali sakabatipun, lajêng amatah tiyang kalih wêlas kinarsakakên dados kanthinipun. Supados kénginga kautus mradin-mradinakên Injil, ugi winastan para utusan. Wondéné namanipun sakabat kalih wêlas wau, Simon ingkang jinulukan Pétrus kaliyan sadhèrèkipun anama Andréas. Yakobus anaking Sêbédayu^[13] kaliyan sadhèrèkipun anama Yokhanan. Filipus kaliyan Bartalaméus^[14]. Tomas kaliyan Matéus. Yakobus anaking Alféus kaliyan Yudas jinulukan Tadéus Tadheus #. Simon tiyang ing Kana kaliyan Yudas Iskariot.

13. Zebedheus #

14. Bartolomeus #

PAMISAJA IWAK KANG NGÉRAM-ÉRAMAKÉ

9. Wêwulangipun Gusti Yésus Wontên ing Rêdi

Kacariyos Gusti Yésus anjajah ing satanah Galiléa, anggêlarakên Injiling karatoning Allah wontên ing masjid-masjid punapadéné anyarasakên sawarnining sêsakitipun tiyang. Ing ngriku kathah tiyang kang sami tut wingking ing Gusti badhé mirêngakên wêwulangi-[263]pun. Ing satunggal dintên Gusti minggah ing rêdi. Sêsampuning pinarak, para sakabat lajêng sami umarêk. Gusti lajêng mêmulang dhumatêng para sakabat punapadéné dhumatêng tiyang kathah wau, pangandikanipun makatên: "Rahayu wong kang budi andhap asor, sabab anduwèni karaton ing Swarga. Rahayu wong kang prihatin, sabab bakal linipur. Rahayu wong kang sarèh budiné, sabab bakal tômpa warisan bumi. Rahayu wong kang ngêlih lan ngêlak marang kautaman, sabab bakal winarêgan. Rahayu wong kang wêlasan, sabab bakal winêlasan. Rahayu wong kang rêsik atiné, sabab bakal wêruh ing Allah. Rahayu wong kang angrukunaké, sabab bakal ingaranan putraning Allah. Rahayu wong kang kinuya-kuya jalaran saking laku kang bènêr bêcik, sabab anduwèni karaton ing Swarga. Rahayu kowé yèn dialakaké utawa kinuya-kuya ing wong marga saking aku, sabab gêdhé ganjaramu^[15] ana ing Swarga."

"Kowé iku uyahing bumi. Kowé iku pêpadhanging jagad. Mulané padha madhangana ma-[264]rang wong! Supaya padha wêruha marang panggawému kang bêcik, sabanjuré padha angluhurna Bapakmu kang ana ing Swarga. Kowé aja andalih yèn têkaku iki ambatalaké torèt utawa para nabi, têkaku ora ambatalaké malah nêtêpaké. Déné tuturku ing kowé iku sanyatané, sanadyan bésuk sirnaning langit lan bumi ananging torèt iku ora sirna saaksara utawa sacêcêk baé, saéngga kalakoné kabèh."

"Kowé trêsnaa marang satrumu, ambêrkahana wong kang ngipat-ipati ing kowé, ambêcikana wong kang nyêngiti kowé, lan andongakna bêcik marang wong kang nganiaya tuwin nguya-uya ing kowé! Supaya kowé dadia putrané Bapakmu kang ana ing Swarga. Sabab iku kang mlêthèkaké srêngéngé, madhangti wong bêcik lan wong ala sarta ngudani wong laku bènêr lan wong laku salah. Déné yèn trêsnamu iku mung marang wong kang trêsnana ing kowé baé, kowé olèh opahan apa? Wong mupu béya iku rak iya mêngkono lakuné. Mulané kowé disampurna, nulada kasampurnané Bapakmu kang ana ing Swarga. Déné yèn kowé sêmbahyang lumêbua ing sê-[265]nthongmu, lawangé kancingên nuli sêmbahyanga marang bapakmu ana ing pasingidan. Déné bapakmu kang nguningani ing pasingidan amêsthi males marang kowé ana ing lair. Ênggonmu sêmbahyang aja juwêt-juwêt kaya sêmbahyangé wong kapir, panyanané si kapir bakal katarima marga saka akèhing pitêmbungané. Mulané kowé sêmbahyang mangkéné: Rama kawula ingkang wontên ing Swarga mugè asma Sampéyan kamulyakna, karaton Sampéyan andhatêngana, karsa Sampéyan kalampahana kados ing Swarga, ing bumi makatêna ugi. Kawula sadaya mugè Sampéyan paringi rêjêki ing dintên punika, saha Sampéyan ngapuntên sakathahing kalêpatan kawula kados déné anggèn kawula ngapuntên tiyang ingkang kalêpatan dhatêng kawula, punapa malih kawula mugè sampun ngantos kalêbêtakên dhatêng panggodha, kawula Sampéyan luwarakên saking piawon. Sabab Sampéyan ingkang kagungan karaton saha wisésa, miwah kamulyan ngantos ing salami-laminipun, Amin."

"Kowé aja nglumpukaké bôndha ana ing alam donya, ênggoné rêngêt lan bubuk amêmôngsa, lan ênggoné maling a-[266]mbabah lan nyolong. Balik kowé anglumpukna bôndha ana ing Swarga kang ora ana rêngêt lan bubuk, lan ora ana maling! Sabab ing ngèndi ênggoné bandhamu, ing kono ênggoné atimu. Lah mara dèlêngên manuk-manuk iku, tur ora nyêbar wiji lan ora panèn, apadéné kaklumpukana ing lumbung. Suprandéné bapakmu kang ana ing Swarga pêparingé pangan ora kakurangan, lah kowé apa ora ngluwahi manuk iku? Ya géné kowé padha sumêlang

mungguhing sandhang? Lah mara andêlênga kêmbang tunjung, tur iku ora nyambut gawé lan ora ngantih. Suprandéné sang prabu Suléman, kapraboné kabèh ora ngagêm kang kaya iku. Héh wong kurang pangandêl, sarèhné Allah amanganggoni kaya mêngkono marang thêthukulaning bumi kang ora suwé bakal ingobong, apa ora milahur amanganggoni kowé. Kowé padha andhisikna ngupaya karatoning Allah, apadéné kautamané, lah sandhang pangan iku bakal winuwuhaké marang kowé."

"Aja ngukumi ala marang wong! Supaya kowé aja diukumi ala.[267] Sabab kowé uga bakal diukumi padha lan olèhmu ngukumi, lan bakal ditakêri padha lan olèhmu nakêri. Mulané samubarang kang kokarêpi wong agawéa marang kowé, kowé iya agawéa mêngkono marang wong. Kowé padha lumêbua ing lawang kang ciyut, sabab lawang kang ômba utawa dalan kang jêmbar iku anjog marang karusakan, môngka akèh kang padha lumêbu ing kono. Déné lawang kang ciyut utawa dalan kang rupak iku anjog marang kaslamêtan, môngka arang wong kang nêmu iku. Kowé dèn prayitna yèn ana wong ngaku-aku nabi, titikên saka kalakuané baé. Ora sok wong anyêbut marang aku Gusti, Gusti, iku bakal lumêbu karatoning Swarga, mung wong kang nglakoni karsané Kangjêng Rama kang ana ing Swarga iku kang lumêbu." Wondéné Gusti sêsampuning dumugi anggènipun mêmulang, tiyang gêgolongan sami kahébatan ing wêwulangipun, sabab anggènipun mêmulang kados ingkang kagungan kuwasa, botên kados pamulangipun para ngulama.[268]

15. ganjaranmu*

10. Gusti Yésus Anyarasakên Tiyang Sakit

1. Anglêrêsi ing dintên agêng Gusti wontên ing Yêrusalèm. Kacariyos ing ngriku wontên satunggaling sêndhang pasiraman ingkang winastan Bêtésdha, kinubêng ing griya lajuran, dipunênggèni pintên-pintên tiyang sakit awarni-warni sami angajêng-ajêng ébahing toya sêndhang wau. Ing ngriku wontên satunggaling tiyang, anggènipun nandhang sakit laminipun sampun tigang dasa wolu taun. Sarêng Gusti mirsa tiyang punika ngalèlèh sarta sumêrêp yèn anggènipun nandhang sakit sampun lami, lajêng andangu: "Kowé apa kapéngin waras?" Wangsulipun tiyang sakit wau: "Dhuh Tuwan, kula botên gadhah kônca ingkang nyêmplungakên kula dhatêng sêndhang ing nalika toyanipun ébah, dumados yèn kula badhé ambyur karumiyinan tiyang sanès." Déné pangandikanipun Gusti: "Kowé tangia, paturonmu junjungên, banjur lumakua!" Tiyang sakit wau lajêng saras sami sanalika anjunjung patilêmanipun lajêng lumampah.

2. Ing satunggal dintên Gusti tindak dhatêng Kapêrnakhum. Ing ngriku[269] wontên satunggaling tindhihing prajurit Rum, gadhah abdi kêkalih sakit mèh pêjah. Wondéné têtindhih wau sarêng mirêng mênggah pawartosipun Gusti, tumuntên utusan para pinisêpuh têtiyang Yahudi, kinèn angaturana Gusti supados têdhaka anyarasakên abdinipun wau. Tiyang Yahudi wau sarêng dumugi wontên ngarsaning Gusti, sangêt pangudinipun, aturipun: "Pantês yèn Sampéyan alênggana panyuwunipun têtindhih punika, sabab trêсна dhatêng bôngsa kula, malah sampun naté ambangun masjid kula." Gusti Yésus lajêng têdhak anyarêngi lampahipun tiyang Yahudi wau. Sarêng Gusti sampun andungkap rawuh, têtindhih wau lajêng kèngkènan pawongmitranipun amêthuk. Sarêng sampun kapanggih, lajêng umatur: "Dhuh Tuwan, aturing têtindhih makatên: 'Sampéyan sampun susah-susah, amila ingkang wau kula ngantos botên sowan piyambak wontên ngarsa Sampéyan. Awit déné kula rumaos botên pantês griya kula Sampéyan lèbêti. Déné ingkang kula suwun namung sabda Sampéyan sakêcap, amêsthi réncang kula tumuntên saras. Upaminipun: kula punika tiyang kabawah déning[270] inggil-inggilan kula, éwadéné kula inggih ambawahakên tiyang kalèrèhan kula, sanadyan prajurit utawi réncang punika manawi kula dhawuhi paréntah, amêsthi lajêng nglampahi samukawis dhawuh kula wau.'" Sarêng Gusti mirêng aturaning têtindhih wau ngungun. Pangandikanipun dhumatêng tiyang ingkang sami andhèrèk: "Sanadyan wong Israil pisan, Aku durung nêmu kang pangandêlé samono." Saantukipun kèngkènan wau, réncang kang sakit pinanggih sampun saras.

3. Ing sanès dintên Gusti tindak dhatêng Kapêrnakhum malih. Sarêng sampun kasumêrêpan déning tiyang kathah yèn Gusti lumêbêt ing satunggaling griya, para tiyang lajêng sami dhèrèk lumêbêt ing griya ngantos sêsak panggènanipun. Dalah ing jawi tiyang ugi sami dhêsêkan. Gusti lajêng andhawahakên wêwulang dhumatêng para tiyang wau. Ing ngriku kasaruh dhatêngipun tiyang sakawan sami anggotong kancanipun ingkang sakit lumpuh, sumêdya kasuwunakên pitulunganing Gusti. Tiyang sakawan wau sami botên sagêd lumêbêt ing griya jalaran saking jêjêling tiyang, sarèhning griya ing ngriku sami kadamêl pa-[271]pak. Mila tiyang sakawan wau lajêng sami gadhah réka mènèk dhatêng payonipun kémawon, lajêng ambobok. Déné tiyang sakit wau dalah patilêmanipun lajêng kaudhunakên medal ing ngriku dumugi wontên ngarsaning Gusti. Sarêng Gusti mirsa mênggah pangandêlipun tiyang punika, lajêng angandika dhatêng tiyang sakit wau: "Héh anak, dosamu wis kaapura, tangia, paturonmu junjungên, banjur muliha!" Sanalika tiyang sakit wau lajêng tangi, anjunjung patilêmanipun, kabêkta mantuk medal sangajênging tiyang kathah. Wondéné para tiyang sami kagawokan. Sarta sami angluhurakên asmaning Allah, pangucapipun: "Salawasé aku durung tau tumon kang kaya mêngkono."

4. Ing satunggal dintên Gusti tindak dhatêng Yêrusalèm, medal ing tapêl watêsipun tanah Galiléa kaliyan tanah Samaria. Dumugi ing satunggal dhusun, Gusti mrangguli tiyang sadasa sami sakit budhugên, sami ngadêg wontên ing katêbihan. Tiyang wau lajêng sami anguwuh-uwuh: "Dhuh Yésus, guru, kawula mugi Sampéyan wêlasi." Pangandikanipun Gusti: "Kowé padha lungaa, awakmu tuduhna marang i-[272]mam!" Déné tiyang sadasa wau salêbêtipun lumampah sêsakitipun sami saras. Môngka ingkang satunggal sarêng sumêrêp mênawi awakipun sampun saras, saksana lajêng wangsul, asru mêmuji maring Allah. Sarêng dumugi wontên ngarsanipun Gusti lajêng sumungkêm, angaturakên panuwunipun. Wondéné tiyang satunggal punika bôngsa Samaria. Gusti Yésus lajêng andangu: "Kang dakwarasaké rak wong sapuluh pisan, sabab apa kang bali nyaosi pêpuji maring Allah mung siji iku tur wong mônca." Gusti tumuntên ngandika dhumatêng tiyang satunggal wau: "Ngadêga, banjur nutugna lakumu! Pangandêlmu iku wus mitulungi kowé."

5. Ing satunggal dintên Gusti Yésus anggènipun lélana ngantos medal saking tanah Yahudi, dumugi pajajahaning nagari Tirus tuwin Sidon. Ing ngriku wontên satunggaling tiyang èstri bôngsa Kênangan, botên kalêbêt tiyang Yahudi, gadhah anak èstri sakit kranjingan. Sarèhning tiyang èstri wau sampun mirêng pawartos ing atasipun Gusti, mila kédah nyuwun pitulunganipun, lajêng anguwuh-uwuh: "Dhuh Gusti tédhaking Dawud, kawula mugi[273] Sampéyan wêlasi, anak kawula èstri sakit kranjingan." Sarèhning sanalika punika Gusti botên mangsuli. Para sakabat lajêng sami matur: "Tiyang punika tut wingking kula kalayan jêlah-jêlih, bok inggih Sampéyan dhawuhi késah kémawon." Gusti lajêng mangsuli: "Aku mung kautus mitulungi bôngsa Israil baé." Tiyang èstri wau lajêng majêng, asujud wontên ngarsaning Gusti, aturipun: "Dhuh Gusti, kawula mugi Sampéyan pitulungi." Pangandikanipun Gusti: "Ora patut anjupuk rotining anak-anak pinakakaké ing asu." Aturipun tiyang èstri wau: "Kasinggihan pangandika Sampéyan, éwadéné sagawon punika inggih nêdha cuwilan roti kang rêntah saking méjaning bendaranipun." Gusti lajêng mangsuli: "Héh wong wadon, gêdhé têmên pangandêlmu, kasêmbadana panyuwunmu iku." Déné anakipun lajêng saras sanalika punika.[274]

11. Gusti Yésus Anggêsangakên Tiyang Pêjah

1. Kacariyos Gusti Yésus tindak dhatêng kitha Nain, kathah ingkang sami andhèrèk, para sakabat tuwin tiyang gêgolongan. Sarêng dumugi sacêlaking kitha, Gusti kapêthuk mayit ginotong, inggih punika anakipun ontang-anting satunggaling rônnda ing ngriku, kairingakên déning tiyang kathah, punapa malih biyungipun ugi tumut sarwi nangisi turut margi. Sarêng Gusti ningali bok rônnda wau lajêng rêntah wêlasipun, pangandikanipun: "Kowé aja nangis!" Gusti lajêng mrêpêki anyandhak bandhosa, têtiyang kang gotong lajêng sami mandhêg, pangandikanipun Gusti: "Tholé, dhawuhku marang kowé, tangia!" Sanalika mayit wau lajêng anjênggèlèk saha wicantên, tumuntên kapasrahakên dhatêng biyungipun. Wondéné sakathahing tiyang sami ajrih sarta mêmuji maring Allah, ungêlipun: "Ana nabi gêdhé jumênêng, Allah anuwèni umaté."

2. Tan antawis lami Gusti wangsul dhatêng nagari Kapêrnakhum. Sa-[275]rêng dumugi ing ngriku, lurahing masjid anama Yairus dhatêng sumungkêm wontên ngarsanipun, panyuwunipun mugè Gusti têdhaka dhatêng griyanipun, supados mitulungana anakipun èstri namung satunggal, sawêg umur kalih wêlas taun sakit sangêt ngantos mèh pêjah. Saksana Gusti andhangani têdhak dhatêng griyanipun, kathah tiyang kang andhèrèkakên. Sarêng ngajêngakên dumugi, lajêng wontên abdinipun Yairus dhatêng umatur ing bendaranipun: "Putra sampéyan sampun kalajêng ajal, mila sampéyan sampun ngantos makèwêdi guru." Sarêng Gusti mirêng lajêng nyambêti pangandika: "Kowé aja sumêlang, kumandêla baé, anakmu amêsthi waras!" Sarêng Gusti lumêbêt ing griya, aningali tiyang kathah sami gumuruh nangisi laré kang pêjah wau, pangandikanipun Gusti: "Aja kotangisi! Bocah iku ora mati, lagi turu baé." Déné sakathahing tiyang sami angèsêmi dhatêng Gusti, sabab sami sumêrêp yèn laré wau sayêktos sampun pêjah. Lah ing ngriku sakathahing tiyang sami kinèn mêtal déning Gusti. Wondéné ingkang kinarsakakên wontên salêbêting griya namung sakabat tiga, Pétrus, Yakobu-[276]s, lan Yokhanan, punapa malih bapa biyungipun laré wau. Gusti tumuntên anyandhak tanganing mayit sarwi anguwuh, pangandikanipun: "Bèng, dhawuh-Ku tangia!" Nyawanipun laré wau lajêng wangsul, tumuntên tangi sami sanalika. Tiyang sêpuhipun ngantos sami kagawokan, éwadéné sami dipunwalêri mênggah prakawis punika sampun ngantos kapanjang-panjang ing wartos. Gusti tumuntên dhawuh, laré wau kinèn nyukani nêdha.

12. Sédanipun Nabi Yokhanan Baptista

Kacariyos sang prabu Hérodhês ratu ing tanah Galiléa punika angrêbat tiyang èstri nama Hérodhias, sémahing sadhèrèkipun kuwalon anama Filipus, kasêngkêr wontên ing kadhaton. Lah ing ngriku nabi Yokhanan Baptista botên taha-taha angèngêtakên dhatêng sang prabu, aturipun makatên: "Sampéyan botên kénging amêngku tiyang èstri punika!" Ananging aturipun nabi Yokhanan wau botên kagêga, nabi Yokhanan malah la-[277]jêng kinunjara. Sampuna sang prabu èngêt bilih Yokhanan punika kaanggêp nabi dhatêng kawulanipun, saèstu lajêng dipunpêjahi pisan, awit saking gêmésipun Hérodhias wau. Wondéné nabi Yokhanan wontên salêbêting kunjara mirêng pawartos mênggah samukawis ingkang dipunlampahi Sang Kristus, tumuntên utusan sakabatipun kêkalih kinèn matur pitakên dhatêng Gusti Yésus: "Punapa Sampéyan punika Sang Kristus ingkang sampun winêca badhé rawuh? Punapa kula taksih ngajêng- ajêng malih?" Sarêng utusan wau dumugi wontên ngarsanipun Gusti, angaturakên punapa wêlingipun nabi Yokhanan, pangandikanipun Gusti makatên: "Kowé balia! Mratélakna marang Yokhanan, apa sapangrungumu lan sapandêlêngmu, kaya ta wong picak dadi andêlêng, wong lumpuh têmah lumaku, wong budhugên padha winarasaké, wong budhêg têmahan ngrungu, wong mati padha inguripaké, apadéné wong mlarat padha kawartanan Injil. Rahayu wong kang ora kasandhung ing Aku."

Kacariyos sang raja Hérodhês anglêrêsi tingalan wi-[278]yosanipun adamêl bujana. Ing ngriku putranipun putri Hérodhias patutan saking Filipus anama Salomé, bêksa wontên ngarsaning sang prabu. Déné sang prabu kasêngsêm sangêt mirsani bêksanipun sang putri wau, ngantos kawiyos pangandikanipun kalayan supata, sagah maringi punapa sapanuwunipun, sanadyan anyuwuna sapalihing karatonipun ugi sinagahan. Déné sang putri sêmunipun kêmêngan ing galih, mila lajêng nyuwun pirêmbagipun kang ibu, kados pundi prayoginipun ingkang badhé kasuwun. Wondéné kêng^[16] ibu sarèhning taksih mêmêng sêngitipun dhatêng nabi Yokhanan Baptista, kagalih kalêrêsan sangêt, saksana lajêng mangsit dhumatêng kang putra, kinèn nyuwun sirahipun nabi Yokhanan Baptista, kawadhahana ing bési. Sarêng sang prabu nampèni atur panyuwunipun sang putri Salomé, sakalangkung sungkawanipun. Éwadéné sarèhning sampun kawiyos supatanipun saha kasumêrêpan déning para tamu, têmah sang prabu dhawuh amaringi sapanuwunipun Salomé wau, lajêng utusan priyantun mondaraka kinèn anigas jangganipun nabi Yokhanan kang wontên salêbêting ku-[279]njara. Sirahipun tumuntên kawadhahan ing bési, kaparingakên sang putri wau, lajêng kaaturakên kang ibu. Déné para sakabatipun nabi Yokhanan lajêng sami ngukup layonipun, sêsampuning kapêtak, lajêng sami nyaosi pirsna dhatêng Gusti Yésus.

16. kang*

13. Gusti Yésus Anyirêp Prahara tuwin Alun, lajêng Amaringi Têdha Tiyang Gangsal Èwu, Tindak Sanginggiling Toya.

Kacariyos Gusti Yésus anitih baita, para sakabatipun ugi botên kantun, pangandikanipun Gusti: "Ayo padha mênayang sabrang! Baita tumuntên pangkat, sêsampuning ambabar layar, Gusti lajêng saré. Botên antawis dangu wontên prahara, baita agonjang-gunjing, awit déné katêmpuh ing alun, malah ngantos kalêbêtan toya. Para sakabat tumuntên umarêg^[17] amungu Gusti, aturipun: "Dhuh Gusti, Sampéyan mugè mitu-[280]lungana kula sami katiwasan." Déné pangandikanipun Gusti: "Héh wong kurang pangandêl, ya géné kowé padha maras?" Gusti lajêng wungu, andukani prahara tuwin alun, sanalika sami sirêp lêrêb. Wondéné sakathahing tiyang sami kagawokan sarta sami rêraosan: "Iku wong apa? Déné prahara lan alun têka padha ngèstokaké paréntahé." Wondéné lampahipun baita lêstantun ngantos dumugi ing sabrang, Gusti sasakabatipun lajêng mêngtas wontên ing tanah Gadara^[18]. Wontên ing ngriku Gusti anyarasakên tiyang sakit kranjingan, sakalangkung galakipun. Sêsampuning makatên Gusti lajêng nitih baita malih, wangsul dhatêng nagari Kapêrnakhum.

Ing sanes dintên Gusti Yésus nitih baita malih, kadhèrèkakên déning para sakabatipun tindak dhatêng ngara-ara kang sêpên sacêlaking nagari Bètsaidha^[19]. Wondéné tiyang gègolongan sampun têrang yèn tindakipun Gusti nitih baita, mila lajêng sami lumampah dharat angrumiyini tindakipun Gusti, nyêgat wontên panggènan badhé mêngtasipun. Sarêng Gusti mêngtas, amirsani tiyang gê-[281]golongan sampun andhèr wontên ing ngriku. Gusti lajêng rêntah wêlasipun awit tiyang wau apindha ménda kang tanpa pangèn. Tumuntên sami dipunwulangsi bab karatoning Allah ngantos dangu pamulangipun, saha tiyangipun sakit sami dipunsarasakên. Sarêng sampun wanci lingsir kilèn, para sakabat sami umatur: "Punika panggènan sêpên, wancinipun sampun lingsir, tiyang kathah punika prayogi sami kadhawahana bibar supados sami késaha tumbas roti, sabab sami botên wontên ingkang dipuntêdha." Gusti lajêng ngandika dhumatêng para sakabat: "Kowé baé awèha mangan!" Aturipun sakabat: "Punapa kula késah tumbas roti kalih atus dinar kadamêl anuwuki tiyang samantên punika?" Gusti lajêng andangu: "Kowé sangu roti pira?" Aturipun sakabat: "Wontên roti gangsal saha ulam loh kêkalih." Gusti nuntên paréntah dhumatêng para sakabat: "Sakathahing tiyang sami kinèn lênggah sap-sapan wontên ing sukêtan!" Têtayang tumuntên sami lênggah sap-sapan, amarik-marik, atusan u-[282]tawi êkêtan. Gusti tumuntên mundhut roti gangsal wau tuwin ulam loh kêkalih, lajêng tumênga dhatêng langit sarwi andêdonga. Roti lajêng cinuwil-cuwil nuntên kaparingakên dhumatêng para sakabat kinèn amradinakên dhumatêng sakathahing tiyang wau, punapadéné ulam loh kêkalih wau kaêdum-êdumakên inggih wradin sadaya. Sakathahing tiyang lajêng sami nêdha satuwukipun, malah roti tuwin ulam wau taksih langkung, kaklêmpakakên awit saking dhawuhipun Gusti ngantos angsal kalih wêlas kranjang kêbak. Môngka kang sami nêdha wau watawis wontên tiyang gangsal èwu, kajawi tiyang èstri tuwin laré-laré. Wondéné sakathahing tiyang sarêng sumêrêp mukjizating Gusti ingkang makatên wau, lajêng sami rêraosan: "Lah iku kanyataané nabi kang wus winêca bakal rawuh, malah sami gadhah karêntêg badhé anjijiyat dhatêng Gusti kajumênêngakên ratu. Sarêng Gusti mirsa pikajêngipun tiyang kathah ingkang makatên wau, Gusti lajêng anyalimpêt minggah ing rêdi piyambak karsa sêmbahyang.[283]

Ing wanci sontên para sakabat sami anumpak baita badhé wangsul dhatêng Kapêrnakhum. Déné Gusti taksih kantun wontên ing rêdi. Lampahing para sakabat wau wontên ing sagantênan kasaput ing dalu, lah ing ngriku baita katêmpuh ing prahara, para sakabat sangêt kasusahanipun. Sarêng wanci bangun énjing Gusti nusul para sakabatipun, tindak sanginggiling toya amrêpêki baita, para sakabat sarêng ningali sami ajrih sarwi ajêlah-jêlih, dipunwastani mêmêdi. Gusti

tumuntên ngandika dhumatêng para sakabat wau: "Kowé padha diayêm atimu, iki Aku dhéwé, kowé aja ana kuwatir!" Pétrus lajêng amangsuli atur: "Gusti, manawi saèstu Sampéyan, kula mugi kadhawuhana umarêk dhatêng Sampéyan lumampah sanginggiling toya!" Pangandikanipun Gusti: "Iya mrénéa!" Pétrus lajêng mudhun saking baita, lumampah sanginggiling toya amrêpêki Gusti. Sarêng sumêrêp angin agêng, Pétrus lajêng maras sarta badhé kélêm, abêngok-bêngok: "Gusti, kula Sampéyan tulungi!" Gusti lajêng mulung astanipun, anyandhak Pétrus sarwi ngandika: "Héh wong cupêt pa-[284]ngandêl, ya géné kowé maido?" Sakaliyanipun wau, sêsampunipun minggah ing baita, angin lajêng sirêp. Sakathahing tiyang kang wontên ing baita sami umarêk sujud dhatêng Gusti, aturipun: "Sampéyan punika saèstu putraning Allah."

17. umarêk*

18. Gadhara #

19. Betsaida #

14. Tobatipun Tiyang Èstri Awon, Sakhéus^[20]

Wontên satunggiling tiyang Parisi^[21] anama Simon, angaturi Gusti dhahar ing griyanipun. Salêbêting Gusti pinarak ing ngriku kasarū dhatêngipun tiyang èstri awon sampun tobat, ambêkta cupu isi lisah wangi. Tumuntên marêpêki Gusti sarwi nangis, luhipun ngantos angêbêsi sampéyanipun Gusti, lajêng dipunusapi kalayan rambutipun sarta ngujungi sampéyanipun lan dipunkonyohi kalayan lisah wangi wau. Déné ingkang gadhah griya sarêng ningali pratingkah makatên wau lajêng angunadika: "Yèn wong iku nabi ya amêsthi sumurup mungguh wong wadon kang anggêpok sarirané iku wong ala." Sarêng Gusti mirsa pangunadikanipun tiyang Parisi wau^[285] lajêng ngandika: "Héh Simon, Aku duwé pitakon marang kowé. Ana wong motangaké marang wong loro, kang siji limang atus dinar, sijiné sèkêt dinar. Sarèhning padha ora bisa nyaur, utangé sakaroné iku banjur diêpuraké. Kapriyé mungguh panênumu? Wong loro mau êndi kang onjo trêsnané?" Wangsulaniipun Simon: "Pandugi kula ingkang sambutanipun kathah kaêpurakên punika." Pangandikanipun Gusti: "Iya bènêr panênumu iku. Kowé apa ora andêlêng wong wadon iku? Lah mara pikirên, ênggonku lumêbu ing omahmu kowé ora ngaturi banyu wisuh marang Aku, kang môngka wong wadon iku angêbêsi sikil-Ku kalawan luhé sarta diusapi kalawan rambuté. Apadéné kowé ora ngambung Aku, môngka wong wadon iku tansah angujungi sikil-Ku, mêngkono uga kowé ora nglêngani êndhas-Ku, môngka wong wadon iku angonyohi sikil-Ku kalawan lênga wangi, mulané pitutur-Ku marang kowé: "Wong wadon iku bènêr dosané akèh nanging wus ingapura, mulané akèh trêsnané. Déné ^[286] wong kang diapura sathithik, trêsnané iya mung sathithik." Gusti tumuntên ngandika dhumatêng tiyang èstri wau: "Dosamu wus ingapura, muliha kalawan slamêt."

Nalika Gusti tindak dhatêng nagari Yêrusalèm ingkang wêkasan, mêdal ing kitha Yéréka. Ing ngriku wontên satunggaling tondha sugih anama Sakhéus. Tiyang punika sakalangkung kapénginipun sumêrêp ing Gusti nanging botên wagêd, jalaran saking kathahing tiyang gêgolongan, kang môngka dèdêgipun andhap. Saksana Sakhéus lajêng gadhah réka anglancangi tindakipun Gusti, lajêng mènèk ing wit arah ingkang sampun kapasthèkakên yèn Gusti badhé medal ing ngriku. Sarêng Gusti dumugi sacêlaking wit arah wau lajêng tumênga amirsani Sakhéus sarwi ngandika: "Héh Sakhéus, énggal mudhuna! Sabab aku kudu lèrèn ing omahmu." Sakhéus tumuntên rikat mudhun, lajêng anampèni Gusti kalayan suka bingah. Wondéné sakathahing tiyang kang sumêrêp sami pating garundêl, wicantênipun: "Têka lèrèn ana ngomahé wong ala." Sakhéus tumuntên majêng matur ing Gusti: "Gusti, bôndha^[287] kula ingkang sapalih kula danakakên dhatêng tiyang miskin, kang sarta manawi kula ambalithuk dhatêng satunggaling tiyang, kula wangsulakên tikêl sakawan." Gusti lajêng ngandika: "Ing dina iki omah iki wus olèh kanugrahan, awit déné Sakhéus iku uga turuné Ibrahim, sabab rawuhé putraning manungsa anggolèki lan anylamêtaké kang wus ilang."

20. Zakheus #

21. Farisi #

15. Pralambang Pêpitu Tumrap Karatoning Allah

Gusti Yésus anggènipun mêmulang dhumatêng para sakabat utawi tiyang kathah ing bab karatoning Allah asring mawi pralambang.

Ing satunggal dintên Gusti anitih baita wontên sapinggiring sagantênan Galiléa. Déné tiyang gêgolongan andhèr wontên ing gisik, sami kawulang saking salêbêting baita. Pangandikanipun makatên:

1. Ana wong tani mêtù anyêbar wiji. Gone anyêbar mau ana kang kècèr ing dalan banjur kaidak-idak sarta ci-[288]nucukan ing manuk. Lan ana kang tiba ing padhasan, wiji mau énggal thukulé, awit lêmahé kurang kandêl, barêng kasorotan ing srêngéngé banjur kabrangas, sarèhné ora ana oyodé banjur garing. Ana manèh kang tiba ing ngêrèn, tèmaha thukulé kèndhih déning thukuling êri. Apadéné ana kang tumiba ing lêmah bêcik, lah iku kang tulus mêtù wohé. Ana kang tikêl satus, ana kang tikêl sawidak, lan ana kang tikêl têlung puluh. Sapa kang duwé kuping pangrungu angrungokna.

Sarêng para sakabat matur pitakèn mênggah wantahipun pralambang wau, Gusti lajêng ngandika: "Wiji iku pangandikaning Allah, déné kang kècèr ana ing dalan iku kaya ta wong kang ngrungokaké pangandikaning Allah nanging ora ngrêti. Wêkasan pangandika mau karêbut déning iblis, supaya aja kongsi pracaya, aja kaslamêtan. Déné kang tiba ing padhasan iku kaya ta wong kang angrungokaké pangandikaning Allah banjur tinampunan kalawan suka bungah nanging ora kukuh, go-[289]ne pracaya ora lêstari, barêng katêmpuh ing panggodha banjur murtat^[22]. Déné kang tiba ing ngêrèn iku kaya ta wong kang ngrungokaké pangandikaning Pangéran nanging banjur kèndhih déning kasusahan utawa kasugihan, apadéné pakarêman ing alam donya andadèkaké ora tulusé. Déné kang tumiba ing lêmah bêcik iku kaya ta wong kang angrungokaké pangandikaning Allah sarta ngrêti, banjur kasimpên sajroning ati kang tèmên bêcik. Tumuli mêtù wohé, ana kang onjo, utawa kang sêdhêng lan ana kang asor.

2. Gusti Yésus tumuntên anggêlarakên pralambang malih, pangandikanipun: "Karatoning Swarga iku kaya upamané wong nyêbar wiji gandum kang bêcik ana ing palêmahané. Barêng wayahé wong lagi turu satruné anêkani, nyêbar wiji walingi ana satêngahing pagandum mau, banjur lunga. Barêng gandum mau thukul mêtù wêwuléné, walingi iya banjur katon. Déné baturé wong kang duwé palêmahan mau matur ing bendarané: 'Bêndara, sampéyan punapa botên nyêbar wiji saé[290] wontên pasitèn sampéyan? Lah wontênipun walingi punika saking pundi?' Wangsulaning bendarané: 'Iku panggawéning satru.' Baturé banjur matur manèh: 'Sampéyan punapa parêng bilih walingi punika kula bêdholi?' Bendarané amangsuli: 'Aja! Bok mênawa gandum iku katut kabêdhol, karêbèn sakaroné padha tuwuh kongsi tumêka môngsa panèn. Lah ing kono wong kang ngundhuh gandum bakal tak kon ngalumpukaké walinginé dhisik, sawusé kabongkokan nuli takkon ngobongi, déné gandumé takkon ngalumpukaké ana ing lumbungku.'"

Sêsampuning dumugi pangandikanipun Gusti, para sakabat lajêng sami nêrang kados pundi mênggah wantahipun pralambang wau. Gusti lajêng ngandika: "Kang anyêbar wiji gandum iku putraning manungsa, déné palêmahan iku jagad, wiji gandum iku putraning karaton, déné walingi iku anaking piala, satru kang nyêbar walingi iku iblis, môngsa panèn iku wêkasaning jagad, wong kang ngundhuh gandum iku para malaékat. Déné walingi mau dikalumpukaké banjur diobong, mêngkono uga bésuk wêkasaning[291] jagad, putraning manungsa bakal utusan malaékaté, kinon anglumpukaké sakèhing sêsandhungan, lan wong kang agawé piala binuwang

saka ing karatoné, nuli cinêmplungaké ing gêni, ing kono ana panangis lan panggêgêting untu, déné wong kang alaku bènêr bakal mênconong kaya srêngéngé ana karatoné kang rama. Sapa kang aduwé kuping pangrungu padha angrungokna."

3. Gusti Yésus nuntên nyambêti pralambang malih. Pangandikanipun: "Karatoning Swarga iku upamané wiji sawi kang disêbaraké déning wong marang palêmahané. Môngka padha-padha wiji, sawi iku cilik dhéwé. Nanging yèn wus thukul, gêdhéné angluwihi sakèhing jêjanganan. Uwité nyrêkakah, têmahan manuk-manuk padha nusuh ing êpangé."

4. Gusti Yésus angandika malih kalayan pralambang: "Karatoning Swarga iku upamané ragi kang dicarub lan galêpung têlung taker déning wong wadon, kongsi dadi tape kabèh."

5. Lan maningé: "Karatoning Swarga iku upama raja brana kang kapêndhê-[292]m ing lêmah, tinêmu déning wong banjur diumpêtaké. Déné wong mau tumuli lunga kalawan suka bungah, angêdoli barang darbéké kabèh ginawé tuku palêmahan iku."

6. "Apa manèh karatoning Swarga iku upamané sudagar kang golèk mutiara bêcik-bêcik, barêng olèh mutiara siji kang adi banjur angêdoli barang darbéké kabèh ginawé tuku mutiara iku."

7. "Apadéné karatoning Swarga iku upamané jala kang ditibakaké ing sagara, olèh iwak warna-warna. Déné jalané yèn wus kêbak banjur diêntasaké marang gisik, nuli dipilihi, kang bêcik diwadhahi, déné kang ala dibuwangi. Kaya mêngkono uga wêkasaning jagad, para malaékat mêtu, amisahaké wong ala lan wong bêcik. Déné wong ala iku dicêmplungaké marang gêning pawon. Ing kono ana panangis lan panggêgêting untu." [293]

22. murtad*

16. Pralambang Tiyang Bêbêrah Pakêbonan Anggur

Ing satunggal dintên Gusti Yésus amêmulang malih wontên sanès panggènan. Makatên pangandikanipun: "Karatoning Swarga iku upamané wong mêtù saka ngomahé ing wayah ésuk, golèk glidhig bakal kinon anggarap gawé ana ing pakêbonané anggur. Barêng wus olèh banjur dijanji opahané sadina sadinar. Glidhig mau nuli padha kinon tumandang gawé ana ing pakêbonané anggur. Barêng wayah jam sanga ésuk, kang duwé pakêbonan mêtù manèh, andêlêng ing pasar ana wong angguran, banjur padha dicêlathoni: 'Kowé padha mèlua nyambut gawé ana ing pakêbonan anggur, mêngko kowé dakopahi sapatuté.' Wong mau banjur padha mangkat. Barêng ing wayah têngangé tuwin jam têlu sore, kang duwé pakêbonan mêtù manèh, agawé kaya ing ngarêp mau. Barêng wayah jam lima sore, kang[294] duwé pakêbonan mêtù manèh, amrangguli wong angguran manèh, banjur padha dicêlathoni: 'Ya géné kowé padha nganggur baé sadina muput?' Déné wangsulané: 'Awit botên wontên ingkang ambêrahakên dhumatêng kula.' Banjur dicêlathoni manèh: 'Kowé padha mèlua nyambut gawé ana ing pakêbonan anggur, kowé bakal dakopahi apa sapatuté.' Barêng wayah surup, kang duwé pakêbonan anggur andhawuhi juru gêdhongé, wong glidhig padha undangan sarta wèhana opahané. Wong kang malêbu kari dhéwé dhisikna, mêngkono sauruté kongsi tumêka wong kang malêbu dhisik dhéwé. Tumuli wong kang malêbu jam lima maju, padha dibayar nyadinar. Barêng wong kang malêbu dhisik maju, panyanané bakal dibayar luwih saka sadinar, éwadéné iya mung dibayar nyadinar. Satampané banjur padha anggarundêli kang duwé pakêbonan, aturé: 'Tiyang ingkang malêbêt kantun piyambak punika anggènipun nyambut damêl namung sajam, déné bêrahanipun sampé-[295]yan damêl sami kaliyan kula, kang môngka panggarap kula damêl rêkaos sarta kabêntèrên sadintên.' Wangsulané kang duwé pakêbonan marang sawijining glidhig mau: 'Héh ki sanak, aku ora kluputan marang kowé. Aku mau rak uwis janji sadina sadinar marang kowé, tampanana opahanamu^[23], nuli lungaa! Dhasar wus karêpku awèh marang wong kang mlêbu kari padha lan marang kowé. Lah darbékku dhéwé apa ora wênang takgawé apa sakarêp- karêpku? Kowé apa mèri ênggonku loma?' Lah mêngkono wong wêkasan dadi wiwitan sarta wong wiwitan dadi wêkasan. Déné wong iku kang diundang akèh nanging kang pinilih mung sathithik."

23. opahanmu*

17. Pralambang Têtiga Tumrap Sih Piwêlasipun Allah Dhumatêng Tiyang Dosa

Kacariyos kathah tiyang mupu béya tuwin tiyang a-[296]won sami umarêk wontên ngarsaning Gusti Yésus, sumêdya mirêngakên pangandikanipun. Sarêng tiyang Parisi tuwin para ngulama sumêrêp lajêng sami ngumêl-umêli. Anggènipun sami rêraosan: "Wong iku anêmoni wong ala sarta anunggal mangan." Gusti tumuntên ngandika dhumatêng tiyang Parisi tuwin para ngulama wau kalayan pralambang:

1. "Sapa wong panunggalamu kang aduwé wêdhus satus? Yèn ilang siji, kang sangangpuluh sanga apa ora banjur ditinggal anggolèki wêdhusé siji kang ilang mau kongsi katêmu? Barêng wus katêmu banjur dipanggul kalawan suka bungah, satêkané ngomah banjur angundangi pawong mitrané lan têngga têparoné. Cêlathuné: 'Ayo padha bungah-bungah sabab wêdhusku kang ilang wus katêmu.' Gusti lajêng anjarwani, pangandikanipun: "Mêngkono uga kang ana ing Swarga iku padha bungah amarga saka wong dosa siji kang tobat angluwihi bungahé kang marga saka wong bêcik sangangpuluh sanga kang ora kawajiban tobat."

2. "Utawa upamané wong wadon aduwé dirham sapuluh[297] banjur ilang kang siji, nuli anyumêd colok sarta anyaponi omahé, gone anggolèki talatèn kongsi katêmu. Déné sawusé katêmu banjur angundangi pawong mitrané lan têngga têparoné padha wadon. Cêlathuné: 'Ayo padha bêbungah sabab dirhamku kang ilang wus katêmu.' Gusti lajêng anjarwani, pangandikanipun: "Mangkono uga bungahé para malaékating Allah amarga saka wong dosa siji kang tobat."

3. Gusti Yésus lajêng ngandika malih: "Ana wong sawiji aduwé anak lanang loro. Déné kang nom umatur marang bapakné: 'Rama, warisan ingkang kalêrês dhumatêng kula, kula suwun sapunika.' Anak loro mau banjur padha kaêduman bandhaning bapakné. Ora antara lawas, anak kang nom sawusé anglumpukaké barang darbéké kabèh banjur lêlungan mênyang tanah kang adoh, sarta angêbrèh-êbrèh bandhané. Barêng wus êntèk, ing tanah kono kapailan bangêt têmahan anak mursal mau kakurangan pangan. Tumuli ngèngèr marang sawijining wong ngindhung ing tanah kono, pinatah pagawéan angon babi. Sanadyané ama-[298]rêgi wêtêngé kalawan pakaning babi nanging ora diwènèhi. Tumuli karasa-rasa ing atiné, pangunadikané: 'Buruhé si bapak pira-pira padha warêg mangan roti, malah kongsi turah. Môngka aku iki nandhang karusakan marga déning kaluwèn. Bêcik takmulih mênyang ênggoné si bapak sarta takmatur mêngkéné: Dhuh rama, kula sampun dosa dhatêng ing Swarga utawi dhatêng sampéyan. Sampun botên pantês yèn kawastanan putra sampéyan malih. Ing samangké kula mugè sampéyan rêngkuh bêrah sampéyan kémawon.' Sanalika banjur mangkat mulih mênyang ênggoné bapakné. Isih adoh bapakné wêruh anaké têtaka, banjur runtuh wêlasé tumuli amlayoni, angrangkul guluné sarta diambungi. Anaké nuli umatur: 'Dhuh rama, kula sampun dosa dhatêng Swarga utawi dhatêng sampéyan. Sampun botên pantês yèn kawastanan putra sampéyan malih.' Aturé lagi samono, bapakné banjur maréntahi batur-baturé kinon anjupukaké sandhangan kang luwih bêcik, kaanggokna pisan, sarta kinon anganggoni ali-ali lan trumpang, apadéné kinon anyêmbêlèhaké pêdhèt kang lèmu. Tumuli[299] wong saomah padha ingajak mangan, pangucapé: 'Ayo padha mangan lan bungah-bungah marga anakku iki wus mati urip manèh, wus ilang katêmu manèh.' Saksana banjur padha bungah-bungah.

Nalika samana anaké kang tuwa pinuju ana ing sawah, barêng mulih wus cêdhak lan omahé krungu suwaraning gamelan lan sindhèning wong kang padha jogèdan. Banjur angundang sawijining batur, ditakoni: 'Ramé-ramé iku ana apa?' Wangsulane kang tinakonan: 'Punika rayi sampéyan dhatêng, mila rama jêng ngandika ngarsakakên mragat pêdhèt ingkang lêma, sabab putranipun sampun kapanggih wilujêng.' Déné anak kang tuwa mau banjur nêpsu, suthik malêbu ing ngomah. Tumuli bapakné mêtù, amituturi anaké kapurih malêbu ing ngomah. Nanging anaké mangsuli atur marang bapakné: 'Anggèn kula ngabdi ing sampéyan sampun pintên-pintên taun, botên naté ngêlirakên ing pêpakên sampéyan. Môngka kula punika dèrèng naté sampéyan paringi cêmpé satunggal, supados kula damêla bingah-bingah kaliyan para mitra kula. Sarêng putra sampéyan ingkang ngêbrèh-êbrèh punika dhatêng, lajêng sampé-[300]yan pragatakên pêdhèt ingkang lêma.' Bapakné nuli mangsuli: 'Ênggèr, kowé iku tansah ana ing aku, saduwèk-duwèkku kabèh iya kowé kang duwé. Patut aku padha suka bungaha, sabab adhimu iku wus mati urip manèh, wis ilang katêmu manèh.'"

18. Pralambang Tiyang Sugih kaliyan Lasarus^[24]

Wontên malih piwulangipun Gusti Yésus ingkang mawi pralambang, pangandikanipun makatên: "Ana sawijining wong sugih manganggo jingga lan mori alus, sarta sabên dina asukan- sukan, rêrênggané pating galêbyar. Lan ana sawijining wong miskin aran Lasarus, ngalèlèh ana ngarêping régolé wong sugih mau, awaké sakojur padha korèngên. Angarêp-arêp sisa kang saka ngomahé wong sugih mau, malah ana asu andilati korèngé. Ora antara suwé wong miskin mau mati, banjur ginawa déning para malaékat marang pangkoné Ibrahim. Déné wong sugih mau iya banjur mati, nuli dipêndhêm. Barêng wong sugih a-[301]na ing naraka, iya panggonan siksa, tumuli tumênga sarta andêlêng Ibrahim saka ing kadohan lagi amangku Lasarus. Wong sugih banjur anguwuh-uwuh: 'Dhuh rama Ibrahim, kawula mugi sampéyan wêlasi, sampéyan utusan Lasarus anyêlupna pucuking darijinipun ing toya, supados angasrêpana ilat kula. Awit déné sangêt sakit kula wontên salêbêting latu murub punika.' Déné wangsulané Ibrahim: 'Héh tholé, élinga ênggonmu nampani kabêgianmu duk misih urip, balik Lasarus anandhang cilaka. Déné ing samêngko Lasarus kang linipur, kowé gènti kang nandhang sangsara, lan manèh ana jurang jêmbar kang angêlêt-êlêti kowé lan aku. Dadi wong kéné arêp mrono utawa wong kono arêp mréné padha ora bisa.' Wong sugih mau tumuli umatur: 'Manawi makatên dhuh rama, sampéyan mugi utusana Lasarus dhatêng griyanipun tiyang sêpuh kula, sabab kula gadhah sadhèrèk jalêr gangsal kang taksih sami kantun wontên ing alam donya. Punika sami dipunêngêtna, sampun ngantos dhawah ing panggènan siksa ngriki.' Wangsulané Ibrahim:[302] 'Padha aduwéa kitabé Musa lan para nabi, iku baé padha dièstokna.' Déné aturé wong sugih: 'Dhuh rama Ibrahim, sampun makatên, wangsul yèn sadhèrèk kula dipunpurugi déning tiyang kang sampun pêjah, amêsthi sami tobat.' Wangsulané Ibrahim: 'Yèn ora anggugu Musa lan para nabi, sanadyan dipituturana marang wong kang tangi saka ing pati, iya mêksa ora pracaya.'"

24. Lazarus #

19. Katrêsnaning Gusti Yésus Dhumatêng Para Laré

Ing satunggal dintên para sakabat sami umarêk wontên ngarsanipun Gusti Yésus, sarwi umatur mênggah ingkang agêng piyambak wontên karatoning Swarga punika sintên. Gusti tumuntên animbali satunggaling laré alit, kaprênahakên wontên satêngahing para sakabat sarta ngandika: "Tutur-Ku ing kowé iku sanyatané, yèn kowé ora malih bocah cilik, amêsthi kowé ora bisa lumêbu karatoning Swarga. Sing sapa angasoraké a-[303]wake kaya bocah cilik iki, amêsthi gêdhé dhéwé ana karatoning Swarga. Lan sing sapa anampani sawijining bocah kang kaya mangkono iku kalawan nganggêp jênêng-Ku, iya iku anampani Aku. Kowé padha diprayitna aja nacad sawijining kang cilik kaya iki, sabab pitutur-Ku marang kowé, malaékaté bocah iku tansah padha ngadhêp Kangjêng Rama ana ing Swarga."

Kacariyos ing sanès dintên wontên tiyang sami anyowanakên laré alit-alit dhatêng ngarsaning Gusti Yésus, supados samia katumpangan astanipun sarta kabêrkahana. Déné para sakabat sarêng sumêrêp lajêng sami anyrêngêni dhumatêng tiyang kang sami ambêkta laré wau. Sarêng Gusti mirsa lajêng andukani para sakabatipun, pangandikanipun: "Karêbèn, bocah- bocah iku padha umarêk marang Aku. Aja koarubiru! Sabab kang mêngkono iku padha anduwèni karatoning Allah. Déné tutur-Ku ing kowé iku sanyatané, sing sapa ora nampani karatoning Allah apindha bocah cilik, amêsthi bakal ora lumêbu." Saksana laré alit-alit wau lajêng[304] sami karangkul déning Gusti, katumpangan astanipun sarta sami dipunbêrkahi.

... SARTA PADA DIBERKAHI KAMBI KATUMPANGAN ASTA ...

20. Pralambang Tiyang Samaria kang Wêlasan sarta Pralambang Abdi Tégan

Kacariyos wontên satunggaling ngulama torèt umarêk wontên ngarsanipun Gusti Yésus, sêdya badhé anyobi, aturipun: "Guru, ingkang wajib kula lampahi punapa supados ang sala gêsang langgêng?" Wangsulipun Gusti: "Kang kasêbut ana sajroning torèt kapriyé?" Ngulama wau lajêng mangsuli atur: "Mênggah ungêling torèt makatên, sira trêsnaa marang Pangéran Allahira kang trusing atinira, lan trusing nyawanira, utawa trusing kakuwatanira, sarta trusing budinira. Apadéné trêsnaa marang sapêpadhanira, pindhanên awakira dhéwé." Pangandikanipun Gusti: "Iya bènêr wangsulanmu, iku lakonana, mêtthi kowé bakal urip!" Déné ngulama torèt wau matur pitakèn malih dhatêng Gusti: "Mênggah[305] sêsami kula punika sintên?" Gusti lajêng amangsuli pangandika kalayan pralambang: "Ana sawiji wong mudhun saka Yêrusalèm mênayang Yéréka. Ana ing dalan dibégal, dibalojodan sarta ditatoni nganti satêngah mati. Wong bégal mau banjur lunga. Tumuli ana sawiji imam ambênêri liwat ing dalan iku. Barêng wêruh wong kalaran mau, gone liwat banjur nyimpang. Tumuli ana wong Lèwi liwat mêtthi ing panggonan iku. Barêng wêruh wong kang kalaran mau, iya banjur nyimpang. Wusana ana sawijining wong Samaria lélungan mêtthi ing panggonan iku. Barêng wêruh wong kang kalaran mau, banjur runtuh wêlasé. Tumuli marêpêki sarta ambêbêd tatuné, apadéné dilèngani lan disoki anggur, banjur tinunggangaké ing tunggangané. Tumuli ginawa mênayang paséwan sarta pinulasara. Barêng ésuké wong Samaria mau arêp mangkat, aninggali dhuwit rong dinar marang kang duwé paséwan sarta mêmêkas: 'Tiyang sakit punika sampéyan gumatosi, déné yèn ar-[306]ta kalih dinar punika botên cêkap kadamêl wragat, bénjing sawangsul kula amêtthi kula wêwahi sapintên kirangipun.' Mungguh wong têtêlu mau pandugamu êndi kang dadi pèpadhané wong kang binégal mau?" Aturipun ngulama: "Tiyang ingkang mëlasi punika wau." Pangandikanipun Gusti: "Kowé muliha, gawéa kaya mêngkono uga!"

Sarêng sampun antawis dintên Gusti Yésus amêmulang malih kalayan pralambang, pangandikanipun makatên: "Karatoning Swarga iku lir upamané ratu kang arsa itung-itungan lan abdiné. Déné kang séba dhisik abdi siji kang utang nêmbêd dinar. Sarèhning ora bisa nyaur, sang prabu dhawuh, abdi mau saanak bojoné utawa sabarang darbéké kabèh padha kinon ngédoli, minôngka panyauring utangé. Abdi mau tumuli sumungkêm sujud marang sang prabu, aturé: 'Dhuh gusti, kawula mugi panjênêngan dalêm sarantosakên rumiyin, sambutan kawula badhé kawula sauri sadaya.' Sang prabu tumuli runtuh wêlasé marang abdi mau, banjur kalilan mulih sarta utangé diêpuraké pisan.[307] Sawêtuné abdi mau kapapag lan kancané kang utang marang dhèwèké satus dinar. Wong iku banjur cinêkêl sarta tinêkak guluné, pangucapé: 'Utangmu marang aku saurana!' Kancané mau tumuli sumungkêm, pangucapé: 'Dhuh mitra kula, kula mugi sampéyan sarantosakên rumiyin, sambutan kula badhé kula sauri sadaya.' Déné kang potang ora gélêm nginahi, kancané banjur dilêbokaké ing kunjara, kajanji kongsi tumêka gone mundhati utangé. Déné kônca-kancané barêng sumurup prakara iku bangêt sêriké marang kang potang mau, banjur diaturaké marang sang prabu. Saksana abdi kang diêpuraké utangé mau banjur ditimbali, pangandikané sang prabu: 'Héh abdi kang ala, utangmu kabèh wus takêpuraké, sabab kowé nyênuyun marang aku, lah kowé apa ora kuwajiban mëlasi kancamu, kaya gonku mëlasi kowé?' Sang prabu tumuli duka bangêt, abdi kang tégan mau banjur kinon ngunjara kongsi tumêka ênggoné mundhati utangé."

Mêngkono uga kangjêng rama kang ana ing Swarga bakal matrapi ma-[308]rang kowé, yèn kowé ora ngapura kaluputané sadulurmu, kang trus ing atimu.

21. Pralambang Tumraping Sêmbahyang tuwin Pralambang Tumraping Budi Andhap Asor.

Makatên malih Gusti Yésus amêmulang kalayan pralambang supados sakathahing tiyang samia tansah mêrlokakên sêmbahyang, sampun ngantos bosên. Pangandikanipun makatên: "Ing sawijining nagara ana jaksa kang ora wêdi maring Allah lan ora isin marang sadhéngah uwong. Môngka ing nagara kono ana sawijining rôndha umarêk marang jaksa mau, angaturaké prakara para padu sarta anyuwun adil. Nanging wus antara suwé jaksa durung gêlêm ngopèni aturé bok rôndha mau, wusana jaksa mau angunadika: 'Sanadyan aku ora wêdi marang Allah sarta ora wirang marang sadhéngah uwong, éwadéné sarèhning rôndha iku ngrubêdi aku, bêci-[309]k takadilané supaya aja kongsi bola-bali mréné, mundhak angrisèni.' Lah mara padha pikirên pangunadikaning jaksa kang ora adil iku, mungguhing atasing Allah apa ora ngadili pèpilihané kang padha sêsambat ing rina lan wengi? Apa nyênuywé pitulungané? Pitutur-Ku marang kowé amêsthi mitulungi tumuli."

Wontên malih piwulangipun Gusti Yésus kalayan pralambang dhumatêng tiyang ingkang ngêndêl-êndêlakên kasucianipun piyambak sarta angina dhatêng tiyang sanèsipun. Makatên pangandikanipun: "Ana wong loro padha munggah ing masjid arêp sêmbahyang. Kang siji wong Parisi, sijiné wong mupu béya. Déné wong Parisi ênggoné ngadêg mênjila, sêmbahyangé mêngkono aturé: 'Dhuh Allah, kawula amuji sukur ing Tuwan, déné kawula botên sami kaliyan tiyang-tiyang punika, kados ta tiyang bégal, tiyang nganiaya, tiyang jina, utawi kados tiyang mupu béya punika. Sabarang darbèk kawula sadaya kula jakati, punapadéné sabên pitung dintên kula siyam kaping kalih.' Déné wong mu-[310]pu béya mau ênggoné ngadêg adoh, tumungkul baé, ora wani tumênga sarwi atêbah-têbah dhadha, aturé: 'Dhuh Allah, kawula tiyang dosa, mugèni Tuwan wêlasi.' Pitutur-Ku marang kowé: sabubaring sêmbahyang, wong mupu béya mau katrima déning Allah, déné wong Parisi ora. Sabab sing sapa angunggul-unggulaké awake iku bakal diêsoraké, déné kang ngêsoraké awake bakal diunggulaké."

Gusti Yésus mêmulang malih dhatêng tiyang gêgolongan tuwin dhumatêng para sakabatipun, angraosi kalakuanipun têtayang Parisi tuwin para ngulama, pangandikanipun makatên: "Para ngulama lan wong Parisi iku padha lungguh ana ing palungguhané Musa, mulané apa kang dadi pituturé marang kowé padha lakonana kabèh, nanging kang dadi kalakuané aja kotiru! Wong iku yèn ana ing pajagongan, utawa ana ing masjid, dhêmên lungguh ana ing ngarêp, apadéné padha lumaku diuluki salam ana ing pasar, lan sinêbut guru déning wong. Nanging kowé aja kapéngin sinêbut guru, sabab gurumu mung siji Kri-[311]stus, déné kowé iku kabèh padha sadulur, éwasamono sing sapa arêp dadi gêdhé dadia baturing para saduluré."

Botên antawis dangu Gusti Yésus lajêng pinarak angajêngakên pêthi dana, inggih punika wadhah arta dananipun para tiyang ingkang sami manjurung tambal sulaming masjid. Ing ngriku Gusti amirsani tiyang anggènipun sami nglêbêtakên arta dhatêng pêthi dana wau, kathah tiyang sugih sami nglêbêtakên arta kathah. Tumuntên wontên satunggaling rôndha miskin, anglêbêtakên arta igaran kêkalih. Gusti lajêng animbali sakabatipun, sami dipunpangandikani: "Tutur-Ku ing kowé iku sanyatané, rôndha miskin iku ênggoné nglêbokaké dhuwit ing pêthi dana luwih akèh tinimbang lan sakèhing wong kang padha nglêbokaké. Sabab wong akèh iku ênggoné nglêbokaké saka dhuwité kang akèh, balik rôndha miskin iku dhuwité mung sathithik, wus dilêbokaké kabèh, tur iku jagané kang dipangan." [312]

„IKU IJA AKU IKI, KANG LAGI SAPOTJAPAN KARO KOWÉ.”

22. Panêksinipun Pétrus ing Atasipun Sarirani^[25] Gusti Yésus, Gusti Malih Warni

Gusti Yésus sêsampuning rawuh wontên pajajahaning nagari Késaria^[26] Filipus, andangu dhumatêng para sakabatipun: "Aku iki putraning manungsa sok dirasani ing wong-wong iku kaaranan sapa?" Kang dinangu sami umatur: "Wontên tiyang amastani Sampéyan punika nabi Yokhanan Baptista. Wontên malih tiyang mastani Sampéyan punika nabi Élia. Lan wontên malih ingkang mastani nabi Yirmaya utawi salah satunggaling para nabi." Pangandikanipun Gusti: "Yèn mungguh kowé dhéwé padha ngarani sapa marang Aku?" Lah ing ngriku Simon Pétrus lajêng amangsuli atur: "Sampéyan punika Kristus putraning Allah ingkang gêsang." Gusti lajêng mangsuli pangandika: "Rahayu kowé Simon anaké Yunus. Sabab kang mêruhaké ing kowé dudu daging lan gêtih, mung Kangjêng Rama kang ana ing Swarga."

Kala samantên Gusti Yésus wiwit anyumêrêpakên dhumatêng para^[313] sakabat yèn sariranipun kédah tindak dhatêng Yêrusalèm. Sarta badhé nandhang sangsara kathah amargi saking pitênahipun para pinisêpuh tuwin para imam agêng, lan para ngulama. Malah ngantos kalampahan dipunsédani, nanging ing tigang dintênipun wungu malih saking séda.

Sarêng sampun antawis nêmbut dhatêng Gusti Yésus tindak dhatêng rêdi kang inggil. Déné ingkang kabêkta namung sakabat têtiga, Pétrus, Yakobus, lan Yokhanan. Wontên ing ngriku Gusti lajêng amalih warni, wadananipun mancorong kados surya, busananipun anglangkungi pêthak ngantos kados salju. Tumuntên katingal nabi Musa lan nabi Élia sami imbal wacana kaliyan Gusti Yésus, angginêm bab kadadosanipun sariraning Gusti ingkang badhé dipunlampahi wontên ing Yêrusalèm. Déné Pétrus sakancanipun anglêrêsi sami ngantuk. Sarêng nglilir sumurup kamulyaning Gusti sarta tiyang kêkalih wau sami kêmpal kaliyan Gusti. Pétrus tumuntên matur ing Gusti: "Gusti prayogi^[314] wontên ing ngriki, manawi parêng ing karsa, kula badhé damêl tarub têtiga. Inkang satunggal Sampéyan, satunggalipun Musa, déné satunggalipun malih Élia." Dèrèng têlas aturipun, wontên méga pêthak amayungi kang sami imbal wacana wau. Salêbêting méga lajêng wontên suwara, ungêlipun: "Iku putraning-Sun kêkasih kang Sunsarjoni, iku padha èstokna!" Para sakabat wau sarêng mirêng suwara lajêng sami konjêm ing siti, anglangkungi ajrihipun. Gusti lajêng marêpêki sarta anggêpok para sakabatipun, pangandikanipun: "Padha tangia! Aja kowé wêdi!" Sarêng anjênggèlèk, anolih ngiwa nêngên botên wontên ingkang katingal kajawi Gusti piyambak. Sarêng sami mandhap saking rêdi, Gusti amalêri dhumatêng sakabat têtiga wau, pangandikanipun: "Dêdêlêngan mau aja kotutur-tuturaké marang wong! Yèn putraning manungsa durung wungu saka ing pati."^[315]

25. sariraning*

26. Kaisarea #

23. Tindakipun Gusti Yésus dhatêng Bétani Ngantos Kaping Tiga

1. Wontên satunggaling dhusun anama Bétani dumunung ing sukuning rêdi Jaitun, saking Yêrusalèm lampahan sajam. Ing ngriku griyanipun sadhèrèk têtiga anama Lasarus, Marta lan Maryam. Tiga pisan sami kinasih déning Gusti, mila Gusti asring tindak mriku. Kacariyos ing satunggal dintên Gusti tuwi mriku, andadosakên kabingahanipun tiyang sagriya. Ing ngriku Maryam ngadhêp wontên ngarsaning Gusti: "Gusti, Sampéyan punapa botên anggalih gèn kula ngladosi piyambak? Sadhèrèk kula punika mugi Sampéyan dhawahi ngréncangi kula!" Gusti lajêng mangsuli: "Ing atasing prakara akèh, môngka mung siji kang pêrlu, Maryam wus amilih bubuhan kang bêcik, ora kêna rinêbut." [316]

2. Nalika Gusti Yésus tindak dhatêng nagari Yêrusalèm ingkang wêkasan, Lasarus sawêg ginanjar sakit. Sadhèrèkipun kêkalih lajêng sami kèngkènan nyaosi priksa ing Gusti. Kèngkènan wau kapêthuk wontên ing margi, aturipun: "Dhuh Gusti, kêkasih Sampéyan sakit." Pangandikanipun Gusti: "Larané iku ora andadèkaké patiné, balik dadi kamulyaning Allah miwah kamulyané putraning Allah." Gusti lajêng lèrêb wontên ing ngriku kalih dintên. Sêsampuning makatên, Gusti lajêng ngandika: "Lasarus mitraku turu, déné Aku arêp mrono anggugah." Aturipun para sakabat: "Gusti, manawi sampun sagêd tilêm inggih badhé waluya?" Mênggah ingkang kapangandikakakên Gusti wau pêjahipun Lasarus, nanging tampinipun para sakabat ingkang dipunpangandikakakên Gusti wau tilêm sayêktos. Gusti tumuntên walèh: "Satêméné Lasarus wus mati, éwadéné ayo padha mrono!" Lajêng sami mangkat. Marta sarêng mirêng yèn Gusti rawuh, lajêng mêtuk sarwi umatur: "Gusti, manawi Sampéyan wontèna ing ngriki amêsthi sadhèrèk kula botên pêjah." Pangandikanipun Gusti: "Sadulur-[317]mu bakal tangi." Aturipun Marta: "Kula inggih sumêrêp yèn badhé tangi énjing dintên kiyamat." Pangandikanipun Gusti: "Aku iki kiyamat lan urip. Sapa kang pracaya marang Aku, sanadyan wus mati bakal urip. Déné sapa kang urip lan pracaya marang Aku amêsthi ora mati ing salawas-lawasé. Apa kowé ngandêl kang mêngkono iku?" Atur wangsulipun: "Inggih Gusti, kula pitados yèn Sampéyan punika Kristus putraning Allah tumêdhak dhatêng jagad." Marta tumuntên angundang Maryam, déné Maryam sawêg manggihi tamu Yahudi kang sami nglayat. Éwadéné lajêng gurawal lan amêthuk rawhipun Gusti. Panyananing para tamu, Maryam badhé dhatêng kuburipun Lasarus. Mila lajêng sami tut wingking. Maryam tumuntên sumungkêm wontên ngarsaning Gusti sarwi umatur: "Dhuh Gusti, manawi Sampéyan wontèna ngriki amêsthi sadhèrèk kula botên pêjah." Gusti sarêng mirsa tangisipun Maryam saha tiyang Yahudi kang sami tut wingking wau, sakalangkung ngêrês galhipun ngantos kumêmbêng waspa. Wusana lajêng andangu: "Kakubur ing ngèndi?" Aturipun Maryam: "Dhuh Gusti sumôngga Sampéyan pirsani." Gusti lajêng muwun, têtî-[318]yang Yahudi sarêng sami sumêrêp lajêng sami rêraosan: "Lah mara dèlêngên! Iba trêsnané marang Lasarus." Saksana Gusti dumugi ing kubur, déné kubur wau guwa katutup kalayan séla. Gusti lajêng dhawuh: "Watuné singkirna!" Marta lajêng mangsuli atur: "Gusti èmpêripun sampun mambêt, sabab sampun kawan dintên." Pangandikanipun Gusti: "Aku rak uwis pitutur marang kowé, yèn kowé pracaya bakal andêlêng kamulyaning Allah." Séla tutup wau lajêng kasingkirakên. Gusti nuntên tumênga sarwi matur maring Allah: "Dhuh Rama, Kawula amuji sukur ing Sampéyan. Déné Sampéyan anarimah ing Kula. Kawula sumêrêp yèn Sampéyan tansah narimah ing Kula. Déné atur Kawula punika wau awit déné tiyang kathah kang sami wontên ngriki punika, supados samiya pitados yèn Sampéyan ingkang ngutus dhatêng Kawula." Sêsampuning makatên Gusti anguwuh-uwuh: "Héh Lasarus mêtua!" Sanalika kang sampun pêjah wau lajêng medal. Suku tuwin tanganipun sami kablêbêt ing ulês, rainipun katutupan ing kacu. Gusti lajêng dhawuh: "Iku uculana supaya bisaa luma-[319]ku!" Wondéné têtamu Yahudi wau sarêng sampun sumêrêp mukjijatipun Gusti ingkang

makatên wau, kathah ingkang sami pitados ing Gusti. Ananging para imam agêng tuwin tiyang Parisi lajêng sami wêwah gêthingipun dhatêng Gusti, ngantos sami saékapraya ngupados margi sagêdipun nyédani.

3. Sarêng angajêngakên dintên agêng paskhah kirang nêmbêntên, Gusti Yésus tindak dhatêng Bétani malih. Pinarak wontên griyaning Simon sarta kasugata. Inkang ngladosi Marta, déné Lasarus anghèrèk dhahar. Maryam tumuntên dhatêng sarwi ambêkta cupu isi lisah nardus tulèn kang kathah rêginipun. Lajêng kinonyohakên ing sampéyanipun Gusti sarta dipunusapi kalayan rambutipun, salêbêting griya ngantos amrik gônnda arum. Tumuntên wontên satunggaling sakabatipun Gusti ingkang nama Yudas Iskariot punika awicantên: "Ya géné lênga iku ora diédol têtung atus dinar kadanakaké marang wong miskin?" Déné wicantênipun Yudas makatên wau botên margi saking ngopèni dhatêng tiyang miskin. Sayêktosipun Yudas punika durjana, kapitados ambêkta arta sangu-[320]nipun Gusti sasakabatipun. Arta wau asring wontên ingkang dipunsalingkuhakên dhatêng Yudas. Pangandikanipun Gusti: "Ya géné kowé makéwuh marang wong wadon iku? Môngka wus agawé bêcik marang Aku. Wong miskin salawasé awor lan kowé, yèn kowé arêp ambêciki ing samôngsa-môngsa amêsthi bisa. Balik Aku iki ora salawasé kumpul lan kowé. Wong wadon iku ênggoné anjêbadi Aku ing waktu iki prasasat ing sabisa-bisa andhisiki ênggoné ambêciki layonku. Tutur-Ku ing kowé iku sanyatané. Ing ngêndi-êndia panggonan kang kasrambahan gumêlaring Injil ing jagad kabèh. Panggawéné wong wadon iku amêsthi bakal kacangking minôngka pangéling-éling mungguh kabêcikané." [321]

24. Gusti Yésus Nitih Kuldi Ginarêbêg déning Tiyang Kathah Lumêbêt dhatêng Yêrusalèm

Énjingipun Gusti Yésus tindak saking Bétani dhatêng Yêrusalèm. Sarêng sampun cêlak kaliyan nagari, sawêg ngajêngakên dhusun Bétfagé. Lajêng utusan sakabat kêkalih, pangandikanipun: "Kowé mênయా ing désa ngarêp kaé! Ing kono ana kuldi wadon siji cinancang sabêloné. Iku padha uculana gawanên mréné! Déné yèn ana wong ngaruh-aruhi gonmu ajupuk kuldi mau, warahên yèn iku bakal kagêm ing Gusti, amêsthi kang ngaruh-aruhi mau banjur angulungaké." Sakabat kang kautus wau tumuntên anglampahi punapa dhawuhipun Gusti. Wusana kuldi kabêkta, sinalébrakan kalayan sandhanganing sakabat wau, lajêng katitihan déning Gusti. Lah punika klampahanipun ingkang winêca déning nabi Sakharya kala rumiyin. Pangandikanipun makatên: "Héh Yêrusalèm, sira bungah-bungaha, ratunira rawuh, satuhu sabar anitih kuldi wadon anak-anak." Ing ngriku kathah tiyang^[322] anggêlar sandhanganipun urut margi, sawênèh wontên ingkang mancasi panging wit-witan katata wontên ing radinan. Wondéné têtayang kang sami mêthuk tuwin andhèrèkakên sami asurak-surak, ungêlipun makatên: "Hosana putraning Dawud kaluhurna kang rawuh angagêm asmaning Pangéran, hosana sadhuwuring akasa." Wondéné têtayang Parisi sarêng sami sumêrêp pratingkah ingkang makatên wau lajêng sami rêraosan, anglairakên sangêting cuwanipun utawi bêtêr manahipun. Ngantos kawêdal wicantênipun: "Lah kapriyé déné malah tinut buri ing wong sajadad?"

Gusti Yésus lêstantun ing tindakipun. Sarêng nagari Yêrusalèm sampun katingal, lajêng dipunmuwuni sarwi ngandika: "Héh Yêrusalèm, bok iya saiki baé kowé sumurupa apa kang andadèkaké kaslamêtanmu^[27], nanging kowé kakilapan. Bésuk bakal tumêka ing môngsa, mungsuhmu ênggoné gawé bêtêng ing saubêngmu, angêpung lanambutuhaké kowé ing saênggon-ênggon. Lan ginawé karang rampas, kongsi ora ngarèkaké bata rong larap. Sabab kowé ora nimbangi sihing Allah."^[323] Sarêng lumêbêt ing nagari, para tiyang ngriku sami abusêkan anggènipun sami takèn-tinakèn: "Iku sapa?" Wangsulipun tiyang ingkang sami andhèrèk: "Iku Yésus, nabi saka ing Nasarèt." Gusti lajêng lumêbêt ing Bétal Mukadas, tumuntên anundhungi têtayang kang sami wade tinumbas wontên ing ngriku, méjanipun tiyang préyalan sami dipunbaléngkrahi, punapadéné kursinipun tiyang wade pêksi dara. Pangandikanipun: "Wus katulisan, padalêmaning-Sun sinêbuta omah sêmbahyangan. Déné sira gawéa guwa pambégalan. Wondéné para imam agêng tuwin para ngulama sarêng sami mirêng suraking laré kathah wontên ing Bétal Mukadas, ungêlipun: "Hosanna putraning Dawud." Para imam wau lajêng sami muring-muring, aturipun dhatêng Gusti: "Sampéyan punapa botên mirêng suraking laré punika?" Wangsulipun Gusti: "Iya ngrungu, balik kowé apa durung tau maca têtulisan kang muni mêngkéné: Cangkêmipun bayi tuwin pasuson tuwan anyawisakên panggunggung." Gusti sêsampuning nilar têtayang puni-^[324]ka lajêng wangsul dhatêng Bétani malih, anyaré wontên ing ngriku.

Énjingipun Gusti tindak dhatêng Yêrusalèm malih. Wontên ing margi angraos lapa, tumuntên mirsa wit arah satunggal wontên sapinggiring margi. Sarêng dipunprêpêki pinanggih godhong kémawon, botên wontên wohipun. Nuntên dipunpangandikani makatên: "Kowé aja awoh-awoh manèh ing salawas-lawasé!" Sanalika punika wit arah wau lajêng garing saoyodipun pisan. Wit arah punika upaminipun bôngsa Yahudi, tur botên kirang pangrimat, suprandéné botên anuwuhakên kalakuan saé.

„HOSANNA KONDJUK ING TEDAKIPUN DAWUD!”

25. Pralambang Tiyang Tani Dursila tuwin Pralambang Bujana Agêng

Ing dintên punika Gusti Yésus wontên ing Yêrusalèm amêdharakên pralambang dhumatêng tiyang kathah. Déné para imam agêng tuwin tiyang Parisi inggih kathah ingkang sami mirêngakên. Makatên pangandikanipun: "Ana wong gawé pakêbonan anggur dipagêri ing sau-[325]bêngé, sarta ing têngahé didokoki pamipitan, apadéné diadêgi ranggon. Tumuli diparokaké marang wong tani. Kang duwé pakêbonan mau banjur lélungan adoh. Barêng tumêka mangsané ngundhuh, banjur kongkonan baturé mundhut paroné marang wong tani mau. Déné batur mau banjur dicêkêl marang si tani. Kang siji dipala, sijiné dipatèni, lan sijiné manèh dibalangi watu. Kang duwé pakêbonan banjur kongkonan batur liyané, kèhé angluwihi kang uwis, éwadéné padha dimêngkonokaké uga. Sawusé mêngkono kang duwé pakêbonan banjur kongkonan anaké ontang-anting kang dikasihi, pangunadikané: 'Amêsthi éring marang anakku.' Nanging wong tani barêng andêlêng anaké kang duwé pakêbonan mau, banjur padha rêrasan: 'Lah iku ahli warisé, ayo padha dipatèni lan warisané padha diêpèk!' Anak mau banjur dicêkêl, tumuli dipatèni lan binuwang marang sajabaning pakêbonan anggur. Déné satêkané kang duwé pakêbonan anggur, wong tani mau bakal dikapakaké?" Atur wangsulanipun tiyang kathah: "Mêsthinipun dipunpêjahi[326] sarta pakêbonan anggur wau badhé kapalihakên dhatêng tiyang sanès ingkang ngladosakên palihan sabên kalamôngsa awoh." Pangandikanipun Gusti: "Mulané pitutur-Ku marang kowé, karatoning Allah bakal pinindhut saking kowé, kaparingaké marang bôngsa kang ngladèkaké wohé."

Pinuju ing dintên sabat Gusti Yésus dipunulêmi déning satunggalipun lurahing tiyang Parisi. Sarêng rawuh ing ngriku lajêng pinarak dhahar. Wondéné tiyang Parisi sami andodok dhatêng Gusti. Sarêng sampun kathah ingkang sami dipun-ginêm, Gusti lajêng ngandika dhatêng kang gadhah griya: "Yèn kowé gawé bujana aja ngulêm-ulêmi sanak sadulurmu utawa mitramu miwah tôngga têparomu kang sugih-sugih, supaya kowé aja gênti diulêmi minôngka pamalêsé marang kowé. Balik angulêm-ulêmana wong miskin, wong kuthung, wong lumpuh utawa wong picak. Dadi kowé bêtêga, sabab wong iku ora bisa malês marang kowé, éwadéné kowé bakal olèh wêwalês ing bésuk mangsané wong kang laku bêtêr padha tangi saka ing pati." Kacariyos wontên satunggaling tamu mi-[327]rêng pangandikaning Gusti ingkang makatên wau, lajêng matur makatên: "Bêtêga têtêmên tiyang kang tumut bujana wontên karatoning Allah." Gusti lajêng ngandika dhumatêng tiyang wau: "Ana sawijining wong agawé bujana gêdhé, akèh wong kang padha diulêm-ulêmi. Barêng andungkap mangsané bujana, akongkonan baturé kinon anuturi ulêm-ulêmané: 'Kabèh padha têkaa sabab rampadané wus cumawis kabèh!' Ulêm-ulêman mau banjur padha sêngadi, kang siji mangsuli: 'Aku lagi tuku palêmahan, ing saiki aku kapambêng arêp lunga mriksani, ora liwat aku jaluk maklum baé.' Sijiné mangsuli: 'Aku lagi tuku sapi limang rakit, ing saiki aku arêp lunga anjajal. Mulané aku jaluk maklum baé.' Déné sijiné manèh amangsuli: 'Aku lagi rabi, mulané ora bisa nêkani.' Déné saulihé batur mau, banjur ngaturaké marang bêtêrané apa kang dadi wangsulané ulêm-ulêman mau. Déné bêtêrané banjur nêpsu, ngandika marang baturé: 'Énggal mênయా ing lélurung tuwin pakampungan, angridana sakèhing kéré lan wong kuthung utawa wong lumpuh, apadéné wong pi-[328]cak!' Baturé wau wus anglakoni dhawuhing bêtêrané, banjur matur: 'Lah punika sampun sami dhatêng, ananging langkung panggènan kirang tiyangipun.' Bêtêrané ngandika manèh: 'Lah puniki énggal mênయా ing ratan tuwin ing simpangan, sarupané wong kang ana ing kono padha jiyadên maréné, supaya omahku kêtêka!' Déné pitutur-Ku marang kowé: "Wong kang padha nulak ulêm- ulêmku mau ora ana kang bakal ngrasakaké bujana-Ku."

26. Pangandikaning Gusti Yésus Mênggahing Jaman Wêkasan

Ing satunggal dintên Gusti Yésus sawêg mêdal saking Bétal Mukadas. Para sakabat sami umarêg^[28] wontên ngarsanipun sarwi anêdahakên samukawis rêrêngganipun ing ngriku, kados ta séla éndah tuwin barang pèni-pèni, sapanunggilanipun. Pangandikanipun Gusti: "Tuturku ing kowé iku sanyatané, kabèh iku bakal rinusak kongsi ora kari bata rong larap. Ing bésuk yèn kowé andêlêng Yêrusalèm kinêpung ing bala,[329] iku mratandhani yèn wus cêdhak rusaké. Lah ing kono wong kang ana ing tanah Yudia bêcik padha ngungsia marang gunung, sabab iku mangsaning paniksa. Kalakoné samubarang kang wus tinulisan kabèh ing dina iku, bilahi wong mêtêng lan wong nusoni. Sabab ing nagara bakal katêkan sangsara gêdhé, bôngsa iki kêna ing bêbêndu, wong bakal padha mati déning landhêping pêdhang, utawa bakal kaboyong mênyang ngêndi-êndi, sarta Yêrusalèm bakal diilês-ilês déning wong kapisir kongsi tumêka puputing mangsané wong kapisir."

Gusti lajêng tindak dhatêng rêdi Jaitun. Ing ngriku para sakabat sawatawis sami umarêk wontên ngarsaning Gusti sarwi umatur pitakèn piyambak: "Kula nyuwun priksa mênggah ingkang dados sasmitanipun rawuh Sampéyan utawi wêkasaning jagad punika punapa?" Wangsulani Gusti: "Kowé diprayitna aja nganti disasaraké ing wong, sabab ing tênggah akèh wong ngaku-aku Kristus bakal anasaraké wong akèh. Kowé bakal krungu yèn ana pêpêrangan utawa pawarta ing ata-[330]sing pêrang. Jinis bakal padha lawan-linawan sarta karaton anglawan padha karaton. Lan bakal ana pagêblug utawa larang pangan. Tuwin lindhu ing saênggon-ênggon. Kowé bakal padha diniaya sarta dipatèni. Ing nalika iku akèh wong padha kasandhung lan akèh wong cidra-cinidra. Déné wong kang mantêp kongsi tumêka ing wêkasan, iku kang slamêt. Déné Injiling karaton bakal kagêlaraké ing salumahing bumi minôngka panêksimu ana ngarêpaning para jinis kabèh, tumuli tênganing wêkasan. Déné ing nalika iku yèn ana wong kang tutur marang kowé: 'Lah Kristus ana ing kéné utawa ing kono.' Kowé aja pracaya! Sabab rawuhé putraning manungsa lir upamané kilat kang mêtu saka wétan, cumalorot mangulon. Déné ing ngêndi ênggoné bêbathang, ing kono pakumpulaning gagak. Sawusé kalakon kasusahan iku, srêngéngé tumuli surêm lan rêmbulan ilang padhangé, apadéné lintang-lintang padha runtuh saka ing langit sarta pikukuhing langit pa-[331]dha amoyag-mayig. Tumuli têtêngêraning putraning manungsa katon ana ing langit. Déné para jinis ing bumi kabèh bakal padha ngadhuh-adhuh lan andêlêng putraning manungsa rawuh ana méganing akasa, angagêm pangawasa lan kamulyan gêdhé. Tumuli bakal utusan malaékaté anyangking salomprèt kang banter swarané, bakal anglumpukaké pêpilihane saka ing kéblat papat. Déné mungguhing dina utawa wayahé ora ana kang sumurup. Sanadyan malaékating Swarga iya ora sumurup. Mung Kangjêng Rama piyambak kang mirsa. Mulané kowé padha mêtêka! Sabab kowé ora sumurup wayahé rawuhing Gustimu."

28. umarêk*

27. Pralambang Prawan Sadasa tuwin Pralambang Arta ingkang Pinitadosakên, Pangandikanipun Gusti Yésus Mênggah Pangadilan ing Dintên Kiyamat

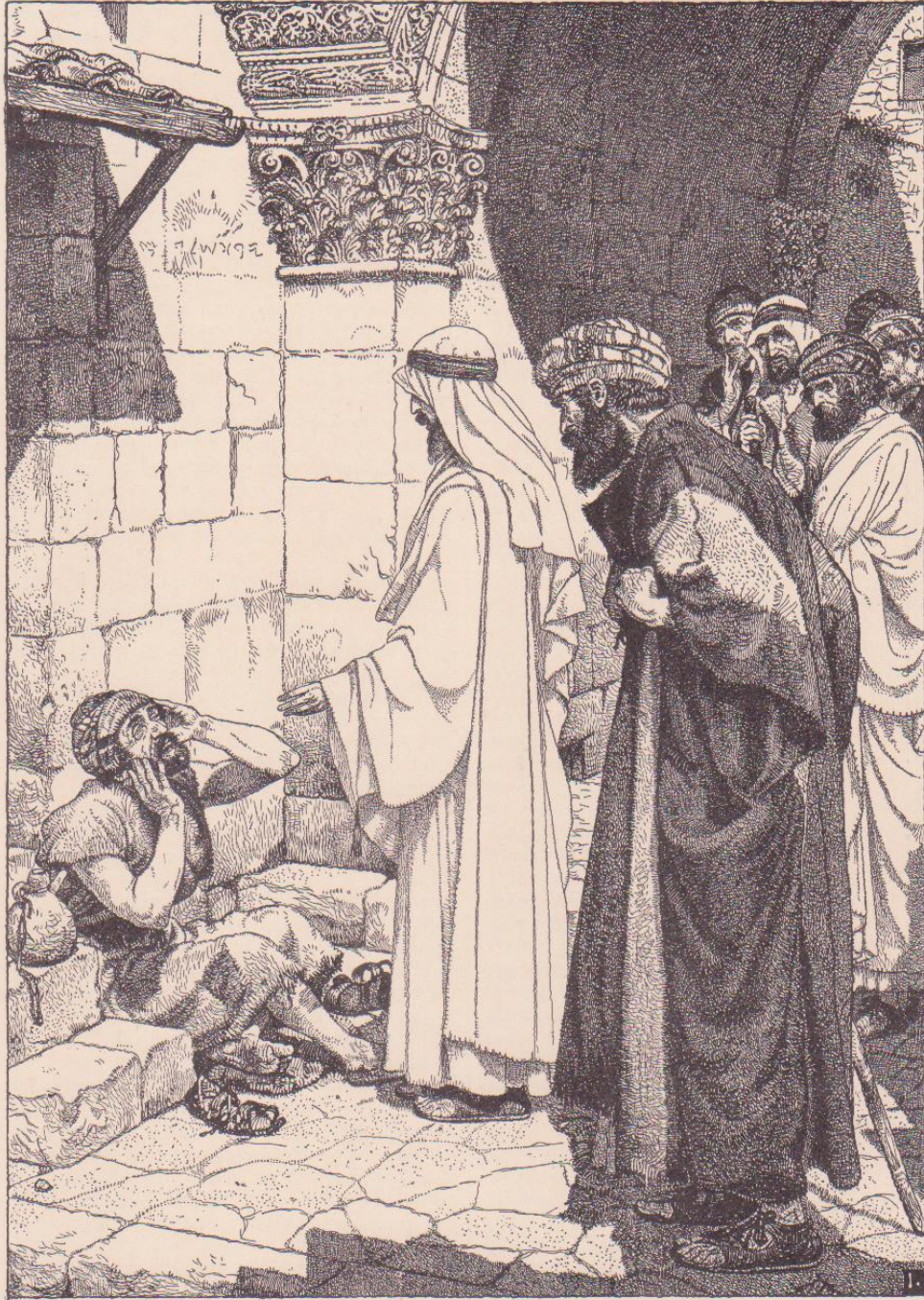
Gusti Yésus lajêng ngandika malih: "Ing nalika iku karatoning Swarga upamané prawan sapuluh padha anggawa damar, arêp mêtuk pangantèn lanang.[332] Prawan mau kang lima pintêr, kang lima busuk. Mungguh kang busuk mau ênggoné anggawa damar tanpa andhungan lênga, déné kang pintêr nganggo andhungan. Sarèhné wus antara suwé pangantèn ora têka, prawan mau banjur padha ngantuk, tumuli katuron kabèh. Barêng ing wayah têngah wengi ana swaraning wong gumêrah, lah pangantèn têka, agé padha mêtuka. Prawan mau banjur padha tangi, anyadhiakaké damaré. Déné prawan kang busuk anêmbung marang kang pintêr: 'Aku jaluk lêngamu, sabab damarku wus ambalêrêt.' Wangsulane kang pintêr: 'Yèn mêngkono mundhak aku lan kowé padha kakurangan, luhung kowé tukua lênga marang kang adol.' Sasuwéné prawan busuk mau tuku lênga, kasêlak têkané pangantèn. Déné prawan kang padha samêgta^[1] banjur padha mèlu malêbu ing bawahan, lawangé tumuli kinancing. Wusana prawan kang busuk mau padha têka sarta padha umatur: 'Gusti, Gusti, kula nyuwun kontên.' Wangsulane pangantèn: 'Satêméné aku ora wanuh lan kowé.' Gusti lajêng nêgêsi, pangandikanipun: "Mulané kowé padha mëlèka, sabab kowé ora sumurup dina utawa wayahé ênggoné rawuh putraning manungsa."

Gusti Yésus lajêng nyambêti pralambang malih, pangandikanipun: "Ana wong[333] arêp lêlungan, anglumpukaké batur-baturé padha kapasrahan dhuwité. Kang sawiji dipitayani limang talênta (satalênta punika tiga bêlah èwu rupyah^[2]), sawijiné rong talênta, déné sawijiné manèh satalênta, mawa-mawa ing kapintêrané. Bêndarané tumuli mangkat lunga, déné batur kang nampani limang talênta, dhuwité banjur ginawé dagang, olèh bathi limang talênta. Mêngkono uga batur kang nampani rong talênta, iya olèh bathi rong talênta. Déné batur kang nampani satalênta, dhuwité bêndarané banjur dipêndhêm. Sawusé antara lawas, bêndara mau banjur mulih, tumuli itung-itungan lan batur têtêlu mau. Kang dhisik umarêg^[3] sarta umatur: 'Bêndara, kula sampéyan pitadosi arta gangsal talênta, lah ing mangké sampun dados sadasa talênta.' Bêndarané banjur ngalêm: 'Héh batur kang bêcik lan têmên, kowé dipitayani sathithik wus katara katêmênamu^[4]. Kowé bakal takpitayani kang akèh. Kowé mèlua suka-suka lan bêndaramu.' Tumuli batur kapindhoné umarêg^[5], aturé: 'Bêndara, kula sampéyan pawiti arta kalih talênta, lah ing mangké sampun dados kawan talênta.' Tumuli dialêm lan dililani mèlu bêbungah kaya batur kang dhisik mau. Wusana[334] batur katêluné mau marêka sarta umatur: 'Bêndara, kula sumêrêp yèn sampéyan punika tiyang murka. Sampéyan asring ngundhuh ing panggènan kang botên sampéyan tanêmi, saha sampéyan asring ngalêmpakakên ing panggènan kang botên sampéyan sawuri. Mila saking jrih kula, arta sampéyan lajêng kula pêndhêm. Lah sumôngga punika kagungan sampéyan taksih wêtah satalênta.' Bêndarané banjur mangsuli: 'Héh batur kang ala lan kêsèd, yèn mêngkono sumurupmu, ya géné dhuwitku ora banjur kopasrahaké marang préyalan supaya saulihku kênaa daktampani saanakané?' Bêndara mau nuli dhawuh marang batur liyané: 'Dhuwit satalênta iku pundhutên, wènèhna marang batur kang duwé sapuluh talênta mau! Sabab sing sapa duwé bakal winuwuhan, têmah dadi sugih. Déné wong kang ora duwé bakal pinundhutan duwèké. Déné batur kang tanpa gawé iku buwangên mênayang panggonan kang pêtêng dhêdhêt, ing kono bakal ana panangis lan panggêgêting untu.'"

Gusti Yésus lajêng ngandika malih: "Ing bésuk sarawuhé putraning manungsa angagêm kamulyané, ginarêbêg ing para malaékaté ka-[335]bèh, tumuli pinarak ana ing dhampar kapraboné. Déné para jinis kabèh bakal kinalumpukaké ana ing arsané. Tumuli padha pinisah-

pisah, mungguh wong kang laku bêcik padha kaprênahaké ana ing têngéné, déné kang laku ala ana ing kiwané. Ing kono Sang Prabu ngandika marang wong kang padha ana ing têngéné: 'Héh wong kang padha kanugrahan déning Kangjêng Rama, lah mara padha tampanana karaton kang wus cinadhangaké marang kowé wiwit nalika jagad dumadi. Sabab ing nalika Aku kaluwèn, kowé saosi dhahar. Ing nalika Aku ngêlak, kowé saosi ngunjuk. Ing nalika Aku nênika, kosaosi pondhokan. Ing nalika Aku kawudan, kowé saosi busana. Ing nalika Aku gêrah, kotinjo. Ing nalika Aku kinunjara, kotiliki.' Déné wong kang laku bêcik mau bakal padha mangsuli atur: 'Gusti, kala punapa anggèn kula ngladosi Sampéyan ingkang kados makatên wau? Wangsulane Sang Prabu: 'Tutur-Ku ing kowé iku sanyatané. Sapira ênggonmu ambêciki salah sawijining sadulurku kang cilik-cilik iki, iya iku ênggonmu ngladèni Aku.' Sang Prabu tumuli ngandika marang wong kang ana ing ki-[336]wane: 'Héh wong kang kêna ing bêbêndu, kowé lungaa saka ngarsa-Ku, malêbua ing gêni langgêng kang wus cinawisaké marang iblis sabalané! Sabab nalika Aku kaluwèn, ora kosaosi dhahar. Nalika Aku ngêlak, ora kosaosi ngunjuk. Nalika Aku nênika, ora kosaosi pondhokan. Nalika Aku kawudan, ora kosaosi busana. Nalika Aku gêrah ora kotiliki.' Déné wong kang laku ala iku bakal padha mangsuli atur: 'Gusti, kala punapa anggèn kula ningali ing Sampéyan amanggih ribêd ingkang makatên wau? Môngka kula botên angopèni Sampéyan.' Pangandikané Sang Prabu: 'Ênggonmu ora ambêciki marang salah sawijininé kang cilik-cilik iki, iya iya iku ênggonmu ora ngopèni Aku.' Wusana wong kang laku ala iku nêmu siksa langgêng, déné wong kang laku bêcik mau nêmu urip langgêng." [337]

1. samêkta*
2. rupiah*
3. umarêk*
4. katêmênanmu*
5. umarêk*

„LUNGAA, RAUPA MENJANG BLUMBANG PADUSAN ING SILOAM.”

28. Gusti Yésus Angwisuhi Sukuning Para Sakabat, tumuntên Amurwani Bujana Suci

Gusti Yésus sêsampuning anggêlarakên pangandika kados ing nginggil wau, lajêng angandika dhumatêng para sakabatipun: "Kowé wus padha sumurup yèn bésuk êmbèn dina paskhah, ing kono putraning manungsa bakal kaulungaké banjur sinalib."

Kala samantên para imam agêng tuwin para pinisêpuh sami kalêmpakan wontên dalêmpun pangulu imam, sami apirêmbagan anggènipun badhé anyêpêng Gusti kalayan paékan, saha anggènipun badhé anyédani pisan. Kocapa wontên satunggaling sakabatipun Gusti Yésus anama Yudas Iskariot sowan dhatêng para imam agêng. Aturipun: "Kula sagah angulungakên Yésus dhatêng sampéyan, badhé sampéyan ganjar punapa?" Para imam wau lajêng sami asuka bingah. Wusana Yudas lajêng dipunêbang arta tigangdasa wang salaka. Wiwit ing dintên punika Yudas angupados margi anggènipun badhé angulungakên Gusti.

Sarêng andungkap mangsaning têtiyang Yahudi sami amragat cêmpé ingkang badhé kang-[338]gé ing dintên agêng paskhah, para sakabat sami umatur ing Gusti: "Karsa Sampéyan anggèn kula nyadhiakakên dhahar Sampéyan paskhah wontên ing pundi?" Gusti lajêng utusan Pétrus lan Yokhanan dhatêng Yêrusalèm. Pangandikanipun: "Kowé mênyinga ing nagara, ing kono kowé bakal kapapag wong angindhit êjun isi banyu. Iku tut burinên, ing ngêndi omah kang dilêboni. Kowé tutura marang kang duwé omah mangkéné: 'Dhawuhipun guru amundhut priksa anggènipun badhé dhahar paskhah kaliyan para sakabatipun wontên ing pundi?' Wong iku amêsthi banjur nuduhaké marang kowé ing gêdhong gêdhé, ing kono kowé nyadhiaknana dhahar-Ku paskhah." Saksana sakabat kêkalih wau lajêng nglampahi punapa dhawuhing Gusti. Sarêng wanci sontên Gusti rawuh kadhèrèkakên sakabatipun kalih wêlas. Lajêng sami akêmbul dhahar.

Gusti Yésus sadangunipun dhahar lajêng jumênêng angrucat rasukan, tumuntên amundhut mori kasabukakên. Lajêng angasta bokor kaisènan toya, nuntên angwisuhi sukuning para sakabatipun, kausapa-[339]n kalayan kumlèwèring mori ingkang kasabukakên wau. Kocapa Simon Pétrus sarêng badhé dipunwisuhi ing Gusti, lajêng matur: "Kados pundi Gusti, déné Sampéyan têka badhé angwisuhi suku kula?" Wangsulaniipun Gusti: "Kang daklakoni iki kowé saiki ora sumurup, sumurupmu yèn wus kalakon." Pétrus lajêng matur malih: "Sampun pisan-pisan Gusti, Sampéyan angwisuhi suku kula." Wangsulaniipun Gusti: "Yèn kowé ora dakwisuhi, amêsthi ora kalêbu ing gêgolongana-Ku^[6]," Aturipun Pétrus: "Gusti manawi makatên, sampun angêmungakên suku kula kémawon, dalah tangan tuwin sirah kula pisan sumôngga." Pangandikanipun Gusti: "Wong kang wus adus iku kang prêlu mung winisuhan sikilé baé, sabab awake sakojur wus rêsik. Déné kowé iku wus padha rêsik nanging ora kabèh." Mila Gusti ngandika makatên, awit sampun sumêrêp yèn satunggaling sakabatipun kapanjingan iblis badhé angloropakên sariranipun. Gusti sêsampuning angwisuhi sukuning para sakabat, lajêng ngagêm rasukan malih. Nuntên pinarak sarwi ngandika dhumatêng para sakabat: "Kowé apa wis sumu-[340]rup kang dadi karêp-Ku ênggon-Ku ngwisuhi kowé mau? Kowé padha nyêbut guru lan Gusti marang Aku, dhasar bènêr Aku iki guru sarta Gustimu. Sarèhning Aku iki guru lan Gustimu, môngka Aku wus angwisuhi sikilmu. Mulané kowé padha kawajiban wisuh-winisuhan sikil, sabab Aku wus paring tuladan marang kowé supaya kowé padha anirua panggawé-Ku marang kowé iki mau. Tutur-Ku ing kowé iku sanyatané, yèn mungguh jênênging batur iku ora

ngungkuli bêndarané, utawa jênênging kongkonan iku ora ngungkuli kang akongkon. Yèn kowé wus sumurup kang mangkono iku, rahayu yèn padha kolakoni."

Sêsampuning makatên Gusti Yésus lajêng ngandika dhumatêng para sakabat: "Bangêt têmên kapéngin-Ku mangan paskhah iki barêng lan kowé, mupung Aku durung nandhang pilara. Wruhanamu sawijining panunggalamu^[7] kang mèlu mangan lan Aku bakal angloropaké Aku." Para sakabat nuntên sami kêmêngan, sami matur ing Gusti piyambak-piyambak: "Punapa kawula Gusti? Punapa kawula Gusti?" Wangsulipun Gusti: "Salah sawijining wong rolas iki kang kêmbul mangan karo Aku, iya iku kang bakal angloropaké Aku. Déné putra-[341]ning manungsa iya mêsthi nglakoni kaya kang wus katulisan ing atasé sarirané. Éwadéné bilahi wong kang ngloropaké, luwih bêcik wong iku aja tumitah baé." Yudas inggih lajêng matur: "Guru, punapa kawula?" Pangandikanipun Gusti: "Kowé wus ngarani." Yudas sêsampuning nêdha tumuntên késah pinuju ing wanci dalu.

Saksana Gusti angasta roti, sêsampuning mêmuji sukur lajêng cinuwil-cuwil, tumuntên kaparingparingakên dhumatêng para sakabat. Pangandikanipun: "Padha tampanana lan panganên! Iya iku sarira-Ku kang piningaké mikolèhi ing kowé. Iku padha gawênên pangéling-éling marang Aku." Gusti tumuntên angasta cangkir isi anggur, sêsampuning mêmuji sukur lajêng kaparingakên dhumatêng para sakabat sarwi ngandika: "Iku padha ombénên sakancamu kabèh! Iku gêtih-Ku, iya gêtihing prajanjéan anyar kang winutahaké minôngka panglêburing dosamu lan dosané wong akèh. Pitutur-Ku marang kowé, wiwit saiki Aku bakal ora ngombé duduhing wit anggur iki kongsi tumêka ênggon-Ku ngombé lan kowé kang anyar, ana karato-[342]né Kangjêng Rama."

6. gêgolongan-Ku*

7. panunggalanmu*`

29. Gusti Yésus Wontên ing Patamanan Gètsémané

Sêsampuning sami angrêpi panggung maring Allah, (masmur ôngka: 115-118) kados déné adatipun tiyang Yahudi bilih anglêrêsi dintên paskhah. Tumuntên sami tindak dhatêng rêdi Jaitun. Wontên ing margi Gusti ngandika dhumatêng para sakabatipun: "Ing wêngi iki pracayamu bakal padha kasandhung ing Aku." Aturipun Pétrus: "Sanadyan kônca kula sadaya sami makatêna, yèn kula piyambak amêsthi botên pisan." Pangandikanipun Gusti: "Tutur-Ku ing kowé iku sanyatané. Ing wêngi iki uga sadurungé jago kaluruk kang kapindho, kowé bakal anyélaki Aku kongsi rambah ping têlu." Aturipun Pétrus: "Sanadyan kula dumugia ing pêjah ambélani Sampéyan." Para sakabat sanèsipun inggih lajêng sami matur makatên sadaya.

Botên antawis dangu Gusti Yésus sasakabatipun sami nyabrang ing lèpèn Kidron, lajêng lumêbêt ing patamanan ingkang winastan Gètsémané. Gusti lajêng ngandika: "Kowé padha ngêntèna ing ké-[343]né baé dhisik! Aku taksêmbahyang mrono." Gusti lêstantun tindakipun, déné ingkang kabêkta namung Pétrus, Yakobus, lan Yokhanan. Sanalika Gusti lajêng tab- taban lan sungkawa. Pangandikanipun: "Bangêt tèmên prihatiné nyawa-Ku rasané kaya mati-matia. Kowé karia ing kéné lan padha mêlèka karo Aku!" Sêsampuning tindak sawatawis, Gusti lajêng sumungkêm ing siti asêmbahyang. Aturipun: "Dhuh Rama Kawula manawi kénging cangkir punika mugè langkung saking Kawula, nanging déné pikajêng Kawula karsa Sampéyan ingkang kalampahana." Gusti tumuntên wangsul dhatêng panggènaning sakabat têtiga wau, pinanggih sami tilêm. Pangandikanipun dhumatêng Pétrus: "Kowé apa turu? Apa ora bisa mêlèk karo Aku sajam baé? Padha mêlèka lan sêmbahyanga supaya kowé aja kongsi kêna panggodha! Si ati iku nurutan nanging si raga ora kêlar nêmbadani." Gusti lajêng tindak malih asêmbahyang, aturipun: "Dhuh Rama Kawula manawi cangkir punika botên kénging langkung saking Kawula tan kénging botên kédah Kula ombé, sumôngga ing sakarsa Sampéyan." Gusti tumuntên wangsul malih dhatêng panggènaning sa-[344]kabat têtiga wau, ugi pinanggih sami tilêm sabab mripatipun sami ambaliyut. Lajêng sami katilar sêmbahyang malih, aturipun inggih kados ingkang sampun wau. Tumuntên wontên malaékat tumêdhak saking Swarga angatingali Gusti, anyantosakakên sariranipun. Gusti nalika kapêtêg^[8] ing prihatin sangsaya adrêng sêmbahyangipun, riwénipun ngantos rêntah ing siti apindha tètèsing êrah. Sêsampuning sêmbahyang Gusti lajêng wangsul malih dhatêng panggènaning sakabatipun, pangandikanipun: "Saiki kowé apa arêp turu lan aso? Lah iki mangsané putraning manungsa diulungaké marang tangané wong dosa. Mara padha tangia, ayo padha lumaku! Lah kang ngloropaké Aku wus cêdhak."

8. kapêtêk*

GÈTSEMÀNÈ

30. Gusti Yésus Linoropakên déning Yudas, Sinélakan déning Pétrus

Gusti Yésus dèrèng dumugi anggènipun ngandika, tumuntên wontên gumrêdêging tiyang kathah. Inggih punika utusanipun para imam agêng[345] tuwin para pinisêpuh sami kinèn anyêpêng Gusti. Déné ingkang dados pangiridipun Yudas Iskariot. Punika sampun amangsit dhatêng tiyang kathah wau, wicantênipun: "Èndi kang takambung iya iku Yésus. Cêkêlên, banjur bandanên dikukuh." Yudas sarêng ningali Gusti tumuntên marêpêki sarwi umatur: "Bagéya guru, lajêng angambung Gusti." Déné pangandikanipun Gusti: "Héh Yudas, ya géné kowé angloropaké putraning manungsa sarana pangambung?" Para sakabat sarêng sumêrêp Gusti badhé cinêpêng lajêng sami umatur: "Gusti, punika punapa kula amuk kaliyan pêdhang?" Saksana Pétrus angunus pêdhangipun lajêng kasabêtakên, kénging abdining pangulu imam anama Malkus, kapêrung kupingipun kang têngên. Gusti lajêng ngandika dhumatêng Pétrus: "Pêdhangmu wrangkakna! Cangkir pêparingé Kangjêng Rama apa ora takombé?" Gusti lajêng anggêpok kupingipun tiyang wau, sanalika lajêng saras. Para sakabat sarêng sumêrêp bilih Gusti botên pisan suwala lajêng sami katilar lumajêng. Wusana Gusti kacêpêng.

Gusti Yésus lajêng kabêkta dhatêng dalêmipun pangulu imam a-[346]nama Kayafas. Ing ngriku pakêmpalaning pradata agêng. Déné Pétrus angodhol Gusti, tumut lumêbêt ing dalêmipun pangulu imam wau badhé sumêrêp kados pundi wusanipun. Wontên ing ngriku Pétrus api-api sarwi andhodhok awor lan para abdi, tumuntên wontên satunggaling para nyai amandêng Pétrus, wicantênipun: "Kowé iku iya panunggalané Yésus wong Nasarèt?" Pétrus lajêng sélak, ungêlipun: "Aku ora wanuh lan wong iku. Pangucapmu iku apa? Aku ora ngrêti." Pétrus lajêng medal dhatêng palataran, nuntên wontên sawung kaluruk. Sarêng Pétrus dhatêng ngrégol, kapranggul para nyai malih amandêng Pétrus sarwi wicantên dhatêng têtiyang kang sami wontên ing ngriku: "Wong iku panunggalané Yésus wong Nasarèt." Déné Pétrus inggih lajêng sélak malih kalayan supata, ungêlipun: "Aku ora wanuh lan wong iku." Botên antawis dangu wontên satunggaling abdinipun pangulu imam sadhèrèking tiyang ingkang kapêrung kupingipun dhatêng Pétrus wau, punika lajêng wicantên: "Aku ora nyilih mata, kowé rak kancané Yésus dhék ana pata-[347]manan mau ta?" Déné têtiyang kang wontên ing ngriku lajêng sami wicantên: "Nyata kowé iku panunggalané, kowé iya wong Galiléa, katara kédaling calathumu." Pétrus sarêng sampun kapèpèt sangêt lajêng angipat-ipati awakipun piyambak kalayan supata: "Aku ora wanuh lan wong kang koucapaké iku." Lajêng wontên sawung kaluruk malih, Gusti tumuntên noli dhumatêng Pétrus. Sanalika Pétrus kèngêtan pamêcanipun Gusti, lajêng medal sarwi nangis kalara-lara.

„JA AKU IKI!“

31. Gusti Yésus Pinariksa ing Pradata Agêng, Katêmahanipun Yudas

Wontên dalêmipun pangulu imam Kayafas, Gusti Yésus pinariksa ing pradata agêng. Wiwitiipun amriksa pangulu imam pitakèn dhatêng Gusti mênggahing sakabatipun tuwin ing wêwulangipun. Wangsulaniipun Gusti: "Anggèn Kula wicantên dhatêng tiyang kathah punika kalayan ngêdhèng kémawon, punapadéné anggèn Kula mêmulang sabên-sabê-[348]n wontên ing masjid-masjid tuwin Bétal Mukadas, pakêmpalaning tiyang Yahudi sadaya botên naté mulang wontên ing pasingidan. Kados pundi déné sampéyan tèka pitakèn dhatêng Kula? Luhung sampéyan pitakèna dhumatêng têtayang kang sampun sami mirêngakên punapa ingkang Kula gêlarakên. Lah punika ingkang sami sumêrêp mênggahing piwulang Kula sadaya." Sarêng Gusti matur makatên, lajêng wontên satunggaling abdi anapak Gusti. Wicantênipun: "Kapriyé déné aturmu marang pangulu imam tèka kaya mêngkono?" Wangsulaniipun Gusti: "Lamun atur-Ku luput pratélakna, déné yèn bènêr ya géné Aku kotapuk?" Wondéné para imam agêng tuwin para ahli pradata sami ngupados tiyang ingkang purun nêksèni kalêpatanipun Gusti supados kénginga kaukum pêjah, nanging sami botên angsal. Inggih kathah tiyang kang malêbêt saksi dora, nanging anggènipun nêksèni botên mufakat. Saksana pangulu imam jumênêng sarwi pitakèn dhatêng Gusti: "Kowé apa ora madoni panêrkané saksi-saksi iku?" Nanging Gusti kèndêl kémawon, botên amangsuli punapa-punapa. Pangulu imam tumuntên pi-[349]takèn malih: "Kowé taksupatani, matura! Apa kowé iku Kristus putraning Kang Maha Mulya?" Wangsulaniipun Gusti: "Dhasar inggih, mangké sampéyan amêsthi ningali putraning manungsa pinarak wontên têngéné Sang Wisésa, rawuh wontên méganing ngakasa." Pangulu imam tumuntên anyuwèk-nyuwèk sandhanganipun piyambak. Wicantênipun dhatêng para ahli pradata: "Wus ora susah nganggo saksi manèh, pakênira wus padha krungu dhéwé ênggoné anyatur ala maring Allah, panimbang pakênira kapriyé?" Déne atur panimbangipun para ahli pradata: "Tiyang punika kalêrês ing khukum pêjah." Saksana Gusti lajêng kapasrahakên dhatêng para abdi kinèn anyêpêngi. Déne para abdi wau sami anggêgujêng ing Gusti, wontên ingkang ngidoni wadananipun, wontên malih ingkang ambithèni, lan wontên malih ingkang nyêrup wadananipun lajêng dipuntapuki. Wicantênipun: "Héh Kristus, mara sapa kang napuk kowé iki?" Sarêng wanci énjing para imam agêng lan para pinisêpuh sami apirêmbagan malih anggènipun badhé nyédani Gusti. Gusti lajêng kabêsta, kaladosakên dhatêng ngarsaning adipati Rum anama Pontius Pilatus.[350]

Kocapa Yudas Iskariot sarêng sumêrêp yèn Gusti katêtêpakên ing khukum pêjah sangêt kaduwungipun. Uwang salaka tigangdasa ingkang sampun dipuntampèni lajêng dipunwangsulakên dhatêng para imam agêng tuwin para pinisêpuh. Aturipun: "Kula rumaos dosa, anggèn kula ngloropakên rah kang rêsik." Wangsulaniipun ingkang dipunaturi: "Aku ora praduli, iku prakaramu dhéwé." Yudas tumuntên anguncalakên wang salaka tigangdasa wau dhatêng Bétal Mukadas lajêng késah anglawé gulunipun piyambak. Tumuntên para imam agêng sami amêndhêti uwang salaka wau, wicantênipun: "Iku ora patut yèn dilêbokna ing pêthi dana, sabab iku patukuning gêtih." Tumuntên sami sarêmbag arta wau katumbasakên siti pakundhèn, kadamêl pajarataniipun tiyang nênêka. Mila pasitèn wau lajêng misuwur nama palêmahan gêtih.[351]

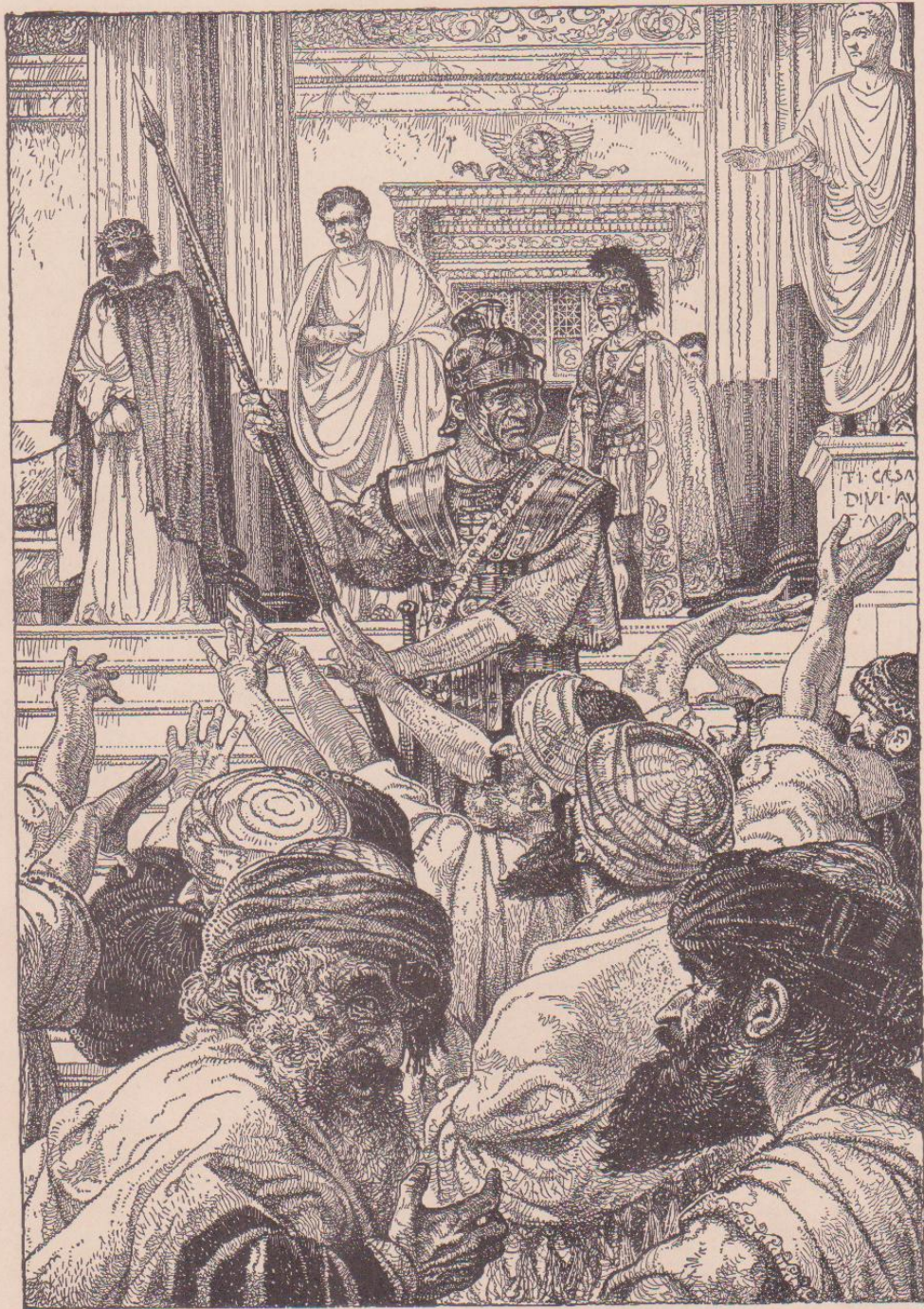
32. Gusti Yésus Pinariksa déning Adipati Pilatus, tuwin Raja Hérodhès

Kacariyos para ahli pradata ingkang sami ngladosakên Gusti Yésus sami botên purun lumêbêt ing dalêmipun sang adipati Pilatus, supados sampun ngantos najisakên badanipun. Awit sang adipati wau sanès agami Yahudi, mila Pilatus lajêng medal amanggih para ahli pradata wau sarwi andangu: "Panggugatmu marang wong iku prakara apa?" Aturipun para imam agêng: "Tiyang punika sampun kacihna anggènipun nasarakên tiyang kathah, sami dipunpênging anyaosu bulu bêkti dhatêng Sang Prabu, pangakènipun Kristus inggih punika Sang Prabu." Sang adipati lajêng lumêbêt ing dalêm, Gusti nuntên katimbangan saha kadangu: "Apa tèmên kowé iku ratuné wong Yahudi?" Wangsulnipun Gusti: "Karon Kula dédé karon donya. Saupami karon Kula punika karon donya amêsthi bala Kula sami anglawan pêrang, supados Kula sampun ngantos kaulungakên dhatêng tiyang Yahudi." Pangandikanipun Pilatus: "Dadi nyata kowé iku ratu?" Wangsulnipun Gusti: "Dhasar inggih Kula punika ratu, mênggah lair Kula tuwin dhatêng Kula ing do-[352]nya supados Kula anêksènana mênggahing kanyataan. Sintên-sintêna ingkang wijil saking kanyataan amêsthi mirêngakên suwara Kula." Pangandikanipun Pilatus: "Ah, kanyataan iku apa?" Sêsampuning ngandika makatên, Pilatus lajêng medal manggihi para imam agêng malih. Pangandikanipun: "Panêmuku wong iku ora kaluputan." Wondéné para imam agêng wau sami adrêng panggugatipun, aturipun: "Tiyang punika anggègèrakên tiyang kathah sarana piwulangipun ingkang dipun-gêlarakên ing satanah Yudia sadaya, wiwit saking Galiléa ngantos dumugi ing ngriki." Sarêng Pilatus mirêng ungel-ungelan Galiléa, lajêng andangu: "Punapa Yésus punika tiyang Galiléa?" Pilatus sarêng sumêrêp yèn Gusti punika tiyang Galiléa, lajêng kakintunakên dhatêng sang raja Hérodhès, ratu ing Galiléa, anglêresi wontên ing Yêrusalèm prêlu anêtêpi paskhah. Déné sang raja Hérodhès sarêng mirsa Gusti, sangêt sukanipun awit sampun lami anggènipun kapéngin pirsu, margi sampun asring-asring mirêng pawartos mênggah ing Gusti. Mila sarêng pinanggih, sang prabu kumêdah-kêdah badhé pirsu mukjijatipun, akathah-kathah pandangunipun. É-[353]wadéné Gusti botên mangsuli sakêcap- kêcapa. Wondéné sang prabu saprajuritipun lajêng sami nyenyampahi tuwin mêmoyoki ing Gusti. Nuntên dipunagêmi jubah gumilap lajêng kawangsulakên dhatêng sang adipati Pilatus. Wiwit ing dintên punika sang prabu Hérodhès amêmitran kaliyan sang adipati Pilatus. Déné ing waunipun mêmêngsahan.

Kacariyos sampun dados adatipun ing ngriku sabên dintên agêng paskhah, sang adipati angluwari salah satunggaling pasakitan, pundi ingkang dipunpilih déning tiyang kathah. Ing nalika punika wontên pasakitan satunggal anama Barabas, sampun misuwur piawonipun amêjahi tiyang salêbêting rêrêsah. Sang adipati lajêng ngandika dhumatêng tiyang kathah kang sami andhèr wontên ngarsanipun: "Lah mara padha pilihên êndi kang dakluwari, apa Barabas apa Yésus kang sinêbut Kristus?"^[9] Wondéné para imam agêng tuwin para pinisêpuh sami angojok-ojoki dhumatêng tiyang kathah kapurih sami milih Barabas. Sakathahing tiyang lajêng sami anguwuh-uwuh: "Barabas kémawon sampéyan luwari." Pangandikanipun Pilatus: "Yèn mêngkono Yésus iku dakkapakaké?" Panguwuhipun tiyang[354] kathah: "Kasirnakna, kasaliba." Pilatus andangu malih: "Apa ta pialané wong iku?" Panguwuhipun tiyang kathah sangsaya asru: "Kasaliba, kasaliba."

33. Gusti Yésus Kapasrahakên déning Pilatus, Badhé kasalib

Sang adipati lajêng andhawahakên anggitiki Gusti Yésus. Para prajurit tumuntên anganam êri kadamêl makutha, kaêtrapakên ing mastakanipun Gusti sarta kasingêpan jingga tuwin kacêpêngan wuluh. Prajurit ing kadipatèn lajêng sami jèngkèng wontên ing arsanipun sarwi amoyoki, ungêlipun: "Bagéya, héh ratuné wong Yahudi." Tumuntên anapuk wadananipun, wontên ingkang ngidoni, wontên malih ingkang ngrêbat wuluhipun lajêng kagitikakên ing sirah. Gusti lajêng kabêkta medal malih, pangandikanipun sang adipati dhumatêng tiyang kathah: "Lah wong iku dakgawa mêtu supaya kowé kabèh padha sumurupa, yèn aku ora nêmu kaluputané." Wêdalipun Gusti taksih ngagêm maku-[355]tha êri tuwin singêb jingga wau. Pangandikanipun sang adipati dhumatêng tiyang kathah: "Padha dêlêngên wong iku!" Wondéné para imam agêng saabdinipun sarêng sami ningali Gusti, lajêng sami anguwuh-uwuh: "Kasaliba, kasaliba." Pangandikanipun Pilatus: "Aku ora nêmu kaluputané." Karsanipun Pilatus kédah angluwari Gusti, ananging para imam agêng sami anguwuh-uwuh: "Manawi sampéyan angluwari tiyang punika dados tétéla yèn sampéyan punika dédé mitranipun sang prabu ing Rum. Sintên ingkang ngadêg ratu piyambak punika baléla." Wondéné Pilatus sarêng mirêng panguwuh ingkang makatên wau sarta sumêrêp yèn karsanipun tanpa damêl malahan dadosakên gègèring tiyang, tumuntên amundhut toya, wijik asta wontên ngajênganing tiyang kathah, sarwi ngandika: "Aku iki rêsik, ora mèlu-mèlu mungguh wutahing gêtihé wong bêcik iki, dadia têtanggunganmu dhéwé." Panguwuhipun tiyang kathah: "Kajêngipun kula saanak kula katêmpaha ing rahipun." Gusti tumuntên kapasrahakên dhatêng para imam agêng badhé kasalib. Sêsampuning katampèn lajêng kabêkta dhatêng rêdi Golgota sarwi manggul kajêng salib. Kacariyos sarêng wontê-[356]n ing margi kapêthuk satunggaling tiyang ing Kiréné anama Simon sawêg mantuk saking sabin. Punika lajêng dipunarat kinèn manggul kajêng salib wau wontên ing wingkingipun Gusti. Ing ngriku kathah tiyang kang sami andhèrèkakên, punapadéné tiyang èstri kathah kang sami nangisi saha sêsambat. Gusti tumuntên nolèh sarwi ngandika dhumatêng tiyang èstri punika: "Héh bocah wadon ing Yêrusalèm, kowé aja nangisi Aku, balik padha nangisana awakmu dhéwé apadéné anak-anakmu. Sabab yèn kaya mêngkono panggawéné wong marang kayu kang sêgêr, kayu kang garing iku bakal dikapakaké?"

„KASIRNAKNA, KASIRNAKNA, KASALIBA!”

34. Gusti Yésus Sinalib

Sarêng sampun dumugi ing rêdi Golgota, Gusti Yésus lajêng dipunsaosi anggur winoran rêmpêlu kados adating tiyang badhé kinisas. Murih sudaning sakitipun amargi mêngdêm sawatawis. Nanging Gusti botên karsa ngunjuk. Gusti lajêng kaêtrapakên ing kajêng salib, asta tuwin sukunipun pinaku. Lah ing ngriku wontên tiyang[357] bégal kêkalih sami kasalib sarêng kaliyan Gusti. Inggang satunggal kaprênahakên wontên têngênging Gusti, satunggalipun wontên ing kiwanipun. Sanadyan Gusti dipunsawênang-wênang kados makatên. Éwadéné botên karsa males awon utawi sarêng walat. Malah lajêng umatur maring Allah: "Dhuh Rama, Sampéyan mugi ngapuntêna tiyang punika, awit déné sami botên sumêrêp punapa pandamêlipun." Wondéné kajêng salib wau dipuncirèni awit saking dhawahipun Pilatus, ungêlipun makatên: "Iki Yésus wong Nasarèt, ratuné wong Yahudi." Kacariyos prajurit sakawan inggang sami anyalib Gusti lajêng sami amêndhêti pangagêmanipun, sami dipunêdum. Wondéné rasukanipun rangkêpan tanpa dondoman tinênun lajuran kémawon. Punika sami dipunundhèni, lah ing ngriku kayêktosan inggang sampun winêca wontên ing kitab Zabur, (Mazmur kaping: 22) ungêlipun: "Panganggé Kula sami dipunêdum saha rasukan Kula sami dipunundhèni."

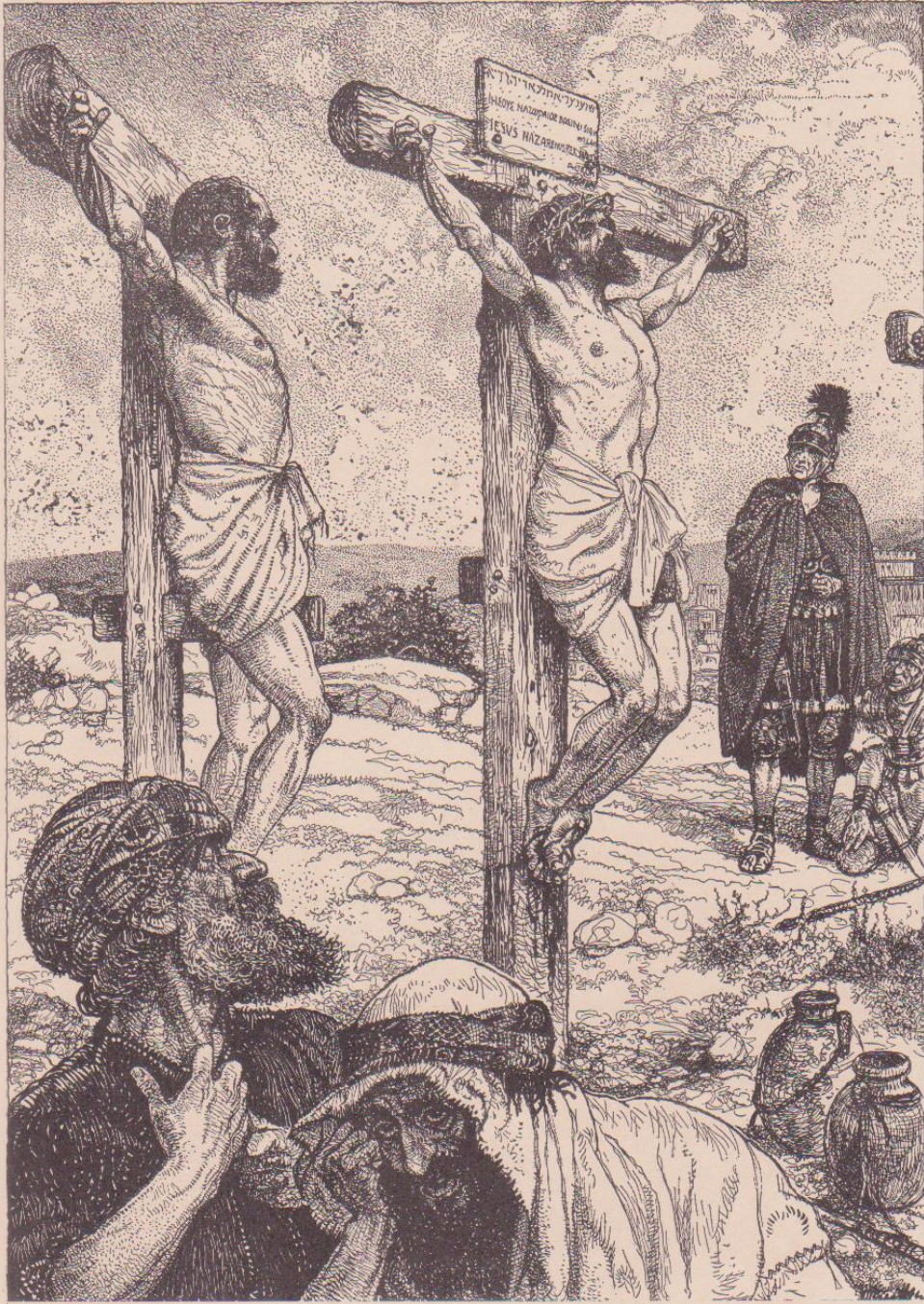
Kocapa para imam agêng tuwin para prajurit punapadéné tiyang kathah sami angolok-olok ing Gusti. Wo-[358]ntên inggang mungêl: "Yèn nyata Kowé iku putraning Allah, lah mudhuna saka ing kayu salib." Dalah tiyang bégal wau inggang satunggal ugi tumut ngolok-olok, wicantênipun: "Yèn nyata Kowé iku Kristus, mara nulungana awak-Mu dhéwé lan awakku." Déné bégal satunggalipun amangsuli kalayan srêngên. Wicantênipun: "Apa kowé iku iya ora wêdi maring Allah? Môngka kowé iku uga nandhang paukuman. Luhung kowé lan aku iki wus bènêré nandhang paukuman. Balik wong iku ora pisan duwé kaluputan." Saksana lajêng matur ing Gusti: "Gusti, manawi Sampéyan sampun rawuh ing karaton Sampéyan, mugi èngêta dhumatêng kula." Wangsulani Gusti: "Tutur-Ku ing kowé iku sanyatané, ing dina iki uga kowé mêsthi mungguh ing Swarga Pirdus barêng lan Aku."

Wondéné kang ibu Gusti tuwin sadhèrèkipun kang ibu anama Maryam Klopas punapadéné Maryam Magdaléné sami ngadêg sacêlaking kajêng salibipun Gusti. Sarêng Gusti mirsani kang ibu sarta sakabatipun kêkasih anama Yokhanan wontên ing sandhingipun kang[359] ibu, lajêng ngandika dhumatêng kang ibu: "Héh wong wadon, iku anakmu." tumuntên ngandika dhumatêng Yokhanan wau: "Héh iku ibumu." Ing dintên punika Maryam kabêkta déning Yokhanan, anunggil sagriya.

Sarêng wanci têngangé, ing bumi kapêtêngan dangunipun ngantos tigang jam. Sarêng wanci jam tiga, Gusti anguwuh-uwuh kalayan swara asru: "Dhuh Allah Kawula, dhuh Allah Kawula, punapaa Sampéyan nilar Kawula." Sarêng Gusti mirsa bilih samukawis sampun rampung anêtêpi inggang sampun winêca ing atasing sariranipun, lajêng ngandika: "Aku ngêlak." Ing ngriku wontên cokak, pancèn ombèn-ombèning prajurit inggang jagi. Lajêng wontên tiyang anyêlubakên kêmbang karang inggang sinundukan, nuntên kalolohakên ing tutukipun Gusti. Sêsampuning nêsêp cokak wau, Gusti lajêng ngandika: "Wus sampurna." Lajêng anguwuh-uwuh malih kalayan swara asru: "Dhuh Rama, Kawula masrahakên nyawa Kawula ing asta Sampéyan." Sêsampuning makatên Gusti lajêng séda sarwi andhingkluk sirahipun. Sami sanalika gubahing Bétal Mukadas sigar dados kalih saking nginggil dumugi ing ngandhap. Bumi agonjang-ganjing, parang-parang sami pêcah, pakuburan sami bêngkah. Kathah[360] jisimipun tiyang suci sami tinangèkakên sawungunipun Gusti saking séda lajêng sami medal saking

kuburipun, tumuntên sami lumêbêt dhatêng nagari Yêrusalèm, kathah tiyang kang dipunkatingali.

Wondéné têtindhihing prajurit ingkang jagi salib wau sarêng sumêrêp lindhu sarta mirêng panguwuhipun Gusti nalika andungkap sédanipun, lajêng wicantên: "Nyata wong iku putraning Allah." Punapadéné sakathahing tiyang kang sami wontên ing ngriku sarêng sumêrêp samukawis ingkang klampahan wau, mantukipun sami têbah-têbah dhadha.

„WUS RAMPUNG!“

35. Gusti Yésus Sinarékakên

Sédanipun Gusti Yésus anglêrêsi dintên Jumungah ngajêngakên dintên sabat tur dintên paskhah. Mila tiyang Yahudi sami darbé panyuwun dhatêng sang adipati Pilatus. Tiyang kang sami sinalib wau mugè samu kaputunga garêsipun. Sarta jisimipun tumuntên kaudhuna sadèrèngipun ngancik ing dintên sabat paskhah wau. Sarêng panyuwunipun sampun kaparêng, prajurit tumuntên amutungi garêsipun tiyang bégal kêkalih^[361] wau, tumuntên mrêpêki layonipun Gusti. Sarèhning sampun tétéla ing sédanipun, mila botên èstu amutungi garêsipun. Éwadéné wontên satunggaling prajurit anumbak lambungipun Gusti, nuntên medal rah tuwin toya. Lah punika kayêktosanipun ingkang sampun winêca déning para nabi, ungêlipun makatên: "Sira aja mutungi balungé." Punapadéné makatên: "Bakal padha andêlêng kang tinumbak."

Kacariyos wontên satunggaling nayaka agêng tur sugih saking nagari Arimatéa anama Yusuf, kalêbêt sakabatipun Gusti dhêdhêmitan. Mila sampun botên angrujuki pirêmbagipun tiyang Yahudi ing atasipun Gusti wau. Sarêng wanci sontên Yusuf wau sowan dhatêng ngarsaning Pilatus. Kamipurun nyuwun layonipun Gusti. Sarêng Pilatus sampun mirêng aturipun têtindhing prajurit bilih Gusti saèstu sampun séda, lajêng anglilani panyuwunipun Yusuf wau. Saksana Yusuf atumbas mori alus, tumuntên amêndhêt layonipun Gusti saking kajêng salib. Wontên malih tiyang nama Nikodémus, sampun naté sowan ing Gusti ing wanci dalu. Punika inggih dhatêng sarwi ambêkta konyoh garu watawis wawrat sa-^[362]tus kati. Layonipun Gusti lajêng dipunkonyohi tuwin dipunulêsi kalayan mori alus wau. Wondéné Yusuf punika kagungan kaluwat énggal dèrèng dipunanggé dumunung wontên ing patamanan sacêlaking Golgota. Layonipun Gusti tumuntên kasarékakên ing ngriku, tumuntên katutupan kalayan séla agêng. Wondéné sakabat èstri sawatawis ingkang sami tumut ngormati layonipun Gusti. Saantukipun lajêng anyawisakên jêbad badhé kanggé anjêbadi layonipun Gusti sêsampuning dintên sabat. Déné ing dintênipun sabat sami kèndêl anêtêpi pêpacak.

Ing wanci énjing para imam agêng tuwin tiyang Parisi sami sowan dhatêng ngarsanipun Pilatus. Aturipun: "Tuwan, kula sami kèngêtan ing têtung dinané Aku mêtêhi tangi saka ing pati. Mila manawi kaparêng, mugè wontêna dhawah sampéyan angrêksa kuburipun ngantos kalangkung ing tigang dintênipun. Supados jisimipun sampun ngantos kacolong dhatêng sakabatipun ing wanci dalu, lajêng dipunmisuwurakên tangi saking pêjah. Têmah panasaranipun angungkuli ingkang^[363] rumiyin." Pangandikanipun Pilatus: "Dhasar wis ana wong jaga, môngsa bodhoa ênggonmu mratikêlaké." Têtiyang kang sami sowan wau saunduripun lajêng amratikêlakên tiyang jagi kinèn rumêksa kuburipun Gusti, déné séla tutuping kubur lajêng kaêcap.

36. Wungunipun Gusti Yésus saking Séda

Sarêng dintên Akhat ing wanci bangun énjing wontên lindhu sangêt amargi wontên malaékat tumêdhak saking Swarga angglundhungakên séla tutuping astananipun Gusti Yésus. Lajêng dipunlênggahi, warninipun kados thathit, busananipun pêthak kados salju, déné tiyang jagi astana saking ajrihipun aprasasat tiyang pêjah.

Déné tiyang èstri kang sami nyawisakên jêbad wau, ing wanci bangun énjing angajak réncangipun sami èstri dhatêng astananipun Gusti, sêdya badhé anjêbadi layonipun. Sarêng sampun cêlak astana sami rêraosan: "Sapa kang bakal mitulungi ênggonku angglu-[364]ndhungaké watu gêdhé iki mêngko?" Sarêng tumênga ningali séla sampun gumlundhung. Panunggilanipun tiyang èstri wau wontên ingkang nama Maryam Magdaléné, punika lajêng énggal wangsul manggihi Pétrus kaliyan Yokhanan. Wicantênipun: "Gusti sampun kapêndhêt saking pasaréan, kula botên sumêrêp ing pundi dumunungipun." Déné sapêngkêripun Maryam Magdaléné wau, tiyang èstri sanèsipun sami lumêbêt ing astana, saèstu layonipun Gusti sampun botên wontên. Ingkang makatên wau andadosakên kuwuring manahipun. Wusana aningali malaékat kêkalih, panganggénipun sarwa gumilap. Mila tiyang èstri wau sakalangkung gêtêripun. Malaékat lajêng ngandika: "Ya géné kowé padha anggolèki kang urip mênyang panggonané wong mati? Ing kéné ora ana, wus wungu kaya pangandikané piyambak kang nguni. Kowé dikêbat anuturana para sakabaté!" Para tiyang èstri wau énggal sami késah kalayan ajrih kamoran ing bungah agêng badhé anyriyosi para sakabatipun Gusti. Kocapa Pétrus lan Yokhanan, sarêng sampun sami dipuncariyosi déning Maryam Magdaléné lajêng sami anuwèni[365] astananipun Gusti. Aningali mori ulêsipun Gusti sampun anglumpruk, punapadéné kaku ingkang kaagêmakên ing mastakanipun Gusti inggih sampun pinanggih lèmpitan botên amor kaliyan ulês wau, nanging Gusti botên wontên. Sakabat kêkalih wau lajêng sami mantuk. Ing wêkdal punika Maryam Magdaléné taksih kantung wontên ngajênganing astana sarwi nangis. Sarêng ngungak astana, lah ing ngriku wontên malaékat kêkalih, pangagêmanipun pêthak sami ngandika dhumatêng Maryam: "Héh wong wadon, kêna ngapa kowé nangis?" Wangsulaniipun Maryam: "Awitdéné Gusti kula kapêndhêt ing tiyang. Kula botên sumêrêp ing pundi pandèkèkipun." Maryam tumuntên amêngkêrakên astana. Lajêng ningali Gusti jumênêng, nanging botên sumêrêp yèn punika Gusti. Gusti lajêng ngandika: "Héh wong wadon, kêna ngapa kowé nangis? Kowé anggolèki sapa?" panyananipun Maryam, Gusti wau kakintên juru taman. Maryam lajêng mangsuli: "Tuwan bok manawi sampéyan ingkang ambêkta, kula mugi sampéyan pasajani, sampéyan dèkèkakên ing pundi? Badhé kula pèndhêt." Gusti lajêng ngandika: "Héh Maryam." Sanalika Maryam bo-[366]tên pandang yèn suwantênipun Gusti, lajêng nyungkêmi sampéyanipun, sarwi matur: "Rabuni." Têgêsipun, guru. Gusti ngandika: "Kowé aja anggêpok Aku, sabab Aku durung munggah mênyang ngarsané Kangjêng Rama. Balik saiki kowé mangkata, anuturi para sadulur-Ku yèn Aku arêp munggah marang ngarsané bapak-Ku lan bapakmu, utawa marang Allah-Ku lan Allahmu!" Saksana Maryam Magdaléné mundur, anyriyosi para sakabat yèn piyambakipun sampun ningali Gusti sarta dipunpangandikani makatên wau. Éwadéné para sakabat wau sami dèrèng pitados.

37. Gusti Yésus Ngatingali Sakabat Kêkalih, ingkang Sawêg Lumampah dhatêng Dhusun Emaus

Ing dintên Akad punika ugi Gusti Yésus ngatingali Simon Pétrus ingkang sawêg nandhang sungkawa murih lipuripun. Lan wontên malih sakabat kêkalih ing dintên punika sami mantuk dhatêng ing dhusun Emaus. Saking Yêrusalèm watawis lampahan tiga têngah jam. Tiyang kê-[367]kalih wau wontên ing margi sami rêraosan samukawis ingkang nêmbé kalampahan ing atasing sariranipun Gusti. Salêbêtipun gêginêman, Gusti mrêpêki sarwi nyarêngi lampahipun. Nanging sakabat kêkalih wau sami pandung dhatêng Gusti. Gusti lajêng pitakèn: "Kang padha dika rasani niku napa? Déné kisanak sêmuné padha prihatin." Wondéné sakabat ingkang satunggal anama Kléopas punika mangsuli: "Namung dika piyambak tiyang mônca kang botên sumêrêp prakawis kang nêmbé klampahan ing Yêrusalèm ngriki." Gusti mangsuli pitakèn: "Prakara napa niku?" Wangsulipun sakabat wau: "Prakawis Yésus tiyang Nasarèt. Niku nabi sêkti pandamêlé lan pangandikané wontên ngarsaning Allah lan ngajêngé tiyang kathah. Lah niku kapatrapan khukum pêjah sinalib awit saking pitênahé para imam agêng tuwin lêlurah kula. Môngka ingkang wau pangajêng-ajêng kula Yésus niku angluwarana Banisrail. Éwadéné mêkotên kadadosané, malah niki tigang dinténé. Kajawi saking niku wontên kônca kula tiyang èstri sawatawis sami damêl gugup kula, umun-umun wau sami nuwèni a-[368]stanané nanging layoné botên kapanggih, nuntên sami wangsul. Criyos-criyos yèn dikatingali malaékat. Mangandikakaké yèn Yésus gêsang malih. Saêmpuné mêkotên wontên kônca kula tiyang jalêr tumut nuwèni astana, ugi kapanggih kados criyosé tiyang èstri wau, nanging Yésus botên wontên." Gusti tumuntên ngandika: "Héh wong bodho, katanggungan têmên olèhmu percaya mungguh pamêcaning para nabi. Sang Kristus iku apa ora wus wajibé nandhang pilara iku, ênggoné manjing ing kamulyané." Gusti tumuntên anjarwakakên samukawis ingkang sampun winêca déning Musa tuwin para nabi ing atasing sariranipun. Sarêng sampun cêlak ing dhusun Emaus. Gusti sêngadi badhé nglajêngakên tindakipun. Nanging dipun-gondhèli dhatêng sakabat kêkalih wau. Wicantênipun: "Sumôngga Sampéyan sipêng ngriki kémawon margi sampun mèh sêrap." Gusti tumuntên lumêbêt ing griyanipun sakabat wau. Sarêng sami lênggah dhahar, Gusti lajêng angasta roti, sêsampuning amuji sukur, roti lajêng cinuwil-cuwil, tumuntên kaparingakên dhatêng sakabat kêkalih wau. Sanalika mripatipun kabuka, mantun pandungipun dhatêng[369] Gusti, nanging Gusti lajêng musna. Sakabat kêkalih wau lajêng sami rêraosan: "Ora lidok ta atiku dhasar wus krasa nalika dipangandikani ana ing dalan mau sarta dijarwani mungguh pamêcaning para nabi." Sakabat kêkalih wau énggal wangsul dhatêng Yêrusalèm malih, pinanggih kaliyan sakabat sawêlas sapanunggilanipun. Sakabat kêkalih wau lajêng dipunpapag ing wicantên: "Nyata Gusti wus wungu, wus ngatingali marang Simon." Sêdhêng taksih sami rêraosan, lah ing ngriku Gusti piyambak katingal jumênêng amor lan para sakabat wau sarwi uluk salam. Kang môngka kontêning griya kinancing, mila para sakabat sami kagèt sarta ajrih, kanyana bilih êjin. Gusti lajêng ngandika: "Ya géné kowé padha kagèt sarta padha sumêlang? Padha andêlênga tangan-Ku lan sikil-Ku, iya iki Aku dhéwé, padha anggrayangana awak-Ku, yèn êjina môngsa duwéa daging lan balung, balik pandêlêngmu, Aku duwé." Gusti lajêng anêdahakên asta tuwin sampéyanipun. Sarèhning para sakabat dèrèng pitados awit saking éram tuwin bingahipun, Gusti lajêng mundhut dhahar, nuntên dipunsaosi u-[370]lam gorèngan sarta tala tawon. Lajêng dipundhahar wontên ngajênging para sakabat wau. Gusti nuntên uluk salam malih sarwi ngandika, kowé padha dakutus kaya déné olèhku dinuta ing Kangjêng Rama. Gusti tumuntên andamoni para sakabatipun sarwi ngandika: "Padha nampanana Roh Suci."

38. Gusti Yésus Ngatingali dhumatêng Tomas Sakancanipun, lajêng Ngatingali Sakabat Pêpitu Wontên ing Sagantênan Tibérias

Kala Gusti Yésus ngatingal dhumatêng para sakabat wau, Tomas anglêrêsi botên wontên. Sarêng kapanggih kaliyan kancanipun, lajêng dipuncariyosi yèn sampun sami ningali Gusti.

Wangsulanipun Tomas: "Yèn aku ora wêruh dhéwé labêting paku ing astané sarta labêting paku mau ora taklêboni drijiku utawa lambungé ora taklêboni tanganku, amêsthi aku ora pracaya."

Sarêng pêndhaking dintên Akat, para sakabat sa-[371]mi ngalêmpak malih, Tomas ugi wontên.

Kontêning griya sami kinancing, saksana Gusti rawuh sarwi uluk salam. Tumuntên ngandika dhumatêng Tomas: "Êndi drijimu? Iki lo tangan-Ku. Êndi tanganmu? Rogohna ing lambung-Ku iki. Lan kowé aja maido, balik pracayaa!" Tomas tumuntên nyêbut: "Duh Gusti kawula, saha Allah kawula." Pangandikanipun Gusti: "Héh Tomas, saiki kowé pracaya sabab wus andêlêng Aku. Rahayu wong kang padha pracaya tanpa andêlêng."

Botên antawis dangu para sakabat sami wangsul dhatêng Galiléa. Lah ing ngriku sami dipunkatingali malih dhatêng Gusti wontên gisiking sagantênan Tibérias. Kala samantên sakabat pêpitu anglêrêsi sami numpak baita sarwi amêndhêt ulam. Nanging sadalu muput botên angsal punapa-punapa. Sarêng wanci énjing Gusti ngatingal wontên ing gêgisik, nanging para sakabat sami pandung. Gusti lajêng andangu: "Héh bocah-bocah, kowé apa simpên lawuh?"

Wangsulanipun: "Botên." Gusti lajêng andhawahi: "Jalamu tibakna satêngênging prau amêsthi olèh!" Sarêng jala kadhawah-[372]akên, angsal ulam agêng-agêng ngantos satus sèkêt tiga.

Yokhanan lajêng wicantên dhatêng Pétrus: "Lah iku Gusti." Sarêng Pétrus mirêng, lajêng ambyur nglangi dhatêng gisik. Wondéné sakabat sanèsipun sami nusul kalayan baita. Sarêng sampun sami mêngtas, lajêng aningali wongwa^[10] katumpangan ulam loh kaliyan roti. Para sakabat lajêng sami kapurih sarapan dhatêng Gusti. Para sakabat lajêng sami sumêrêp yèn punika Gusti. Sêsampuning sami sarapan, Gusti lajêng ngandika dhumatêng Pétrus: "Héh Simon anaké Yunus. Katrêsnanmu marang Aku apa ngungkuli kônca-kancamu iku?" Wangsulanipun: "Inggih Gusti, Sampéyan môngsa kakilapana yèn kula punika trêсна dhatêng Sampéyan."

Pangandikanipun Gusti: "Kowé angona cêmpé-Ku!" Gusti tumuntên andangu malih: "Héh Simon anaké Yunus. Kowé apa trêсна marang Aku?" Wangsulanipun: "Inggih kados ing ngajêng wau." Pangandikanipun Gusti: "Kowé angona wêdhus-Ku!" Tumuntên Gusti andangu kaping tiganipun: "Héh Simon anaké Yunus. Apa kowé trêсна marang Aku?" Ing ngriku Pétrus kêmêngan, déné[373] kadangu makatên ngantos rambah kaping tiga, lajêng matur: "Adhuh Gusti, Sampéyan sumêrêp ing samukawis, amêsthi sumêrêp yèn kula punika trêсна dhatêng Sampéyan." Pangandikanipun Gusti: "Kowé angona wêdhus-Ku! Tuter-Ku ing kowé iku sanyatané. Duk kowé isih nom, aningsêti awakmu dhéwé sarta lumaku ing saparan-paranmu. Déné ing bésuk yèn kowé wus tuwa, tanganmu bakal ambapang sarta kowé bakal siningsêtan ing wong, apadéné ginawa marang panggonan kang ora kokarêpi." Wondéné pangandikanipun Gusti ingkang makatên wau pralambang pêjahipun Pétrus anggènipun angluhurakên asmaning Allah.

Kajawi saking punika wau Gusti ngatingal malih dhumatêng para sakabat sapanunggilanipun. Kathahing tiyang ngantos langkung saking gangsal atus, dados botên kirang saksi kang ningali Gusti Yésus sawungunipun.

39. Gusti Yésus Andhawahakên Pasalulupan Suci, Minggahipun Gusti dhatêng Swarga

Botên antawis dangu sakabat sawêlas sami késah dhatêng Galilé-[374]a, anjujug ing rêdi ingkang sampun kadhawahakên ing Gusti Yésus. Wontên ing ngriku sami dipunkatingali déning Gusti malih. Pangandikanipun: "Aku iki wus kaparingan sakèhing pangawasa ing Swarga lan ing bumi, mulané kowé padha anjajaha ing jagad kabèh, amratakna Injil marang sarupaning umat. Padha kasalulupna kalawan anganggêp asmané Kang Rama, lan Kang Putra, tuwin Roh Suci. Padha wulangana ngèstokna samubarang kang wus takdhawuhaké marang kowé! Sing sapa pracaya lan kasalulupaké, bakal kaslamêtan. Déné sing sapa ora pracaya bakal kapatrapan. Anadéné wong kang padha pracaya bakal akanthi kramat mêngkéné, kaya ta, ambuwangi sétan, kalawan anganggêp asma-Ku, acêlathu kalawan têmbung kang mauné durung sumurup. Bisa anyêkêl ula, tawa ngombé wisa, anumpangaké tangané marang wong lara dadi lan warasé. Lah Aku dadi kanthimu ing salawas-lawasé kongsi tumêka wêkasaning jagad."

Gusti anggènipun asring ngatingali para sakabat sarta amêmulang bab karatoning Allah wau, laminipun ngantos kawan dasa dintên. Lah ing kawan dasa dintênipun wau Gusti ngalêmpakakên para sakabati-[375]pun wontên ing rêdi Jaitun. Sami kadhawahan, sampun ngantos nêbihi nagari Yêrusalèm. Sami ngêntosana kalampahaning prajanjéan. Mênggah anggènipun badhé tumuntên kasalulupakên kalayan Roh Suci. Ing ngriku para sakabat lajêng sami matur pitakèn ing Gusti: "Gusti, punapa ing môngsa samangké Sampéyan badhé karsa ambangun karatnipun ing Israil?" Wangsulaniipun Gusti: "Dudu bubuhamu ngawruhi môngsa utawa wayah kang kawêngku pangawasane Kang Rama. Balik kowé bakal padha nampani dayaning Roh Suci kang anêdhaki ing kowé lan kowé bakal dadi sêksi-Ku ana ing Yêrusalèm. Tuwin satanah Yudia lan Samaria kabèh kongsi tumêka wêkasaning bumi."

Sêsampuning ngandika makatên, Gusti Yésus lajêng paring pangèstu dhumatêng para sakabatipun sarwi ngêgarakên astanipun. Lah ing ngriku Gusti kasêngkakakên dhatêng ing Swarga, katingalan déning para sakabat. Botên antawis dangu kaling-kalingan ing mega. Sadangunipun para sakabat angawasakên mumbulipun Gusti, lah wontên tiyang kêkalih jumênêng ing sandhingipun. Pangagêmanipun sarwa pêthak. Ti-[376]yang kêkalih wau lajêng wicantên dhatêng para sakabat: "Lah wong Galiléa, ya géné kowé padha ngadêg tumênga marang langit?" Wruhanamu, Yésus kang wus kapundhut saka ing kowé, kasêngkakaké marang Swarga, iku ing têmbé iya rawuh manèh, patrapé kaya kang wus kadêlêng, ênggoné mungguh marang Swarga mau.

40. Dintên Agêng Pêntékosta

Sêsampuning Gusti Yésus minggah dhatêng Swarga, para sakabat taksih kêmpal wontên ing Yêrusalèm sarta tansah sami anyênyuwun têdhakipun Roh Suci ingkang kaprasêtyakakên déning Gusti. Ing ngriku para sakabat sami sarêmbag amilih tiyang satunggal, kadamêl gêgêntosipun Yudas Iskariot. Wondéné ingkang kapilih sarana dipunundhèni punika satunggal muridipun Gusti anama Matias. Sêsampuning kalampahan sadasa dintên saking minggahipun Gusti dhatêng Swarga, dados sèkêt dintên saking dintên agêng paskhah, a-[377]nglêrêsi dintên agêngipun tiyang Yahudi ingkang winastan pêntékosta. Para sakabat sadaya sami saékakapti akêkêmpalan pêpak wontên satunggaling panggènan. Lah ing ngriku wontên swara dadakan saking langit gumrubug apindha prahara, angèbêgki^[111] ing griya pakêmpalan wau. Sanalika wontên ilat sêsigarane apindha latu katingal sami méncok wontên satunggal- tunggaling para sakabat wau. Lah punika para sakabat kaèbêkan déning Roh Suci lajêng sami wicantên kalayan têmbung warni-warni, punapa pêparinging Roh Suci wau. Kacariyos ing wêkdal punika ing nagari Yêrusalèm pinuju kathah tiyang Yahudi kang ngibadah saking pundi-pundi nagari sakurêbing langit. Dupi mirêng suwara wau lajêng sami ambyuk anuwèni, têmahan sami anjêngêr awit sami mirêng têmbungipun piyambak-piyambak kawicantênakên déning para sakabat wau. Mila sami sangêt kahébatan. Anggènipun sami rêraosan: "Iku rak wong Galiléa, kapriyé déné têka padha bisa calathu kalawan têmbungku dhéwé-dhéwé ing kalairanaku?"^[12] Lah iku ênggoné ngucapaké kaélokane Allah kalawan têmbungku[378] dhéwé-dhéwé." Tiyang kathah wau wontên ingkang sumêlang wicantênipun: "Iku ngalamat apa?" Wontên malih ingkang anggêgujêng, wicantênipun: "Ah wong iku rak padha mênggah anggur." Sakabat kalih wêlas sarêng mirêng wicantênipun tiyang ingkang makatên wau lajêng sami ngadêg. Pétrus tumuntên wicantên kalayan swara asru: "Hé sadhèrèk Yahudi ing ngriki tuwin kang mônca nagari sadaya, jêngandika sami mirêngna wicantên kula awit tiyang punika sadaya anggènipun makatên punika botên margi saking wuru kados pangintên jêngandika, balik punika kayêktosipun pamêcaning nabi Yoèl anggènipun angêmban timbalane Allah ingkang makatên: 'Bésuk ing jaman akhir, amêsthi klakon goning-Sun angêsokaké rohing-Sun marang satêngahing wong. Ing kono anakira lanang utawa wadon bakal padha mêmêca lan wong nonomanira bakal padha andêlêng sasmita, apadéné wongira tuwa bakal padha tômpa wahyu ing pangimpèn, dalasan para batur lanang lan wadon bakal Sunsoki rohing-Sun, banjur padha mêmêca: Hé têdhaking Israil, jêngandika sami mirêngna wicantên kula punika mênggah Yésus tiyang Nasa-[379]rèt punika sampun katêdahakên déning Allah dhumatêng jêngandika sadaya kalayan ngagêm mukjizat pintên-pintên. Suprandéné jêngandika kapêjahi, sarana kasalib. Éwa samantên sampun kawungokakên déning Allah, kula punika sadaya saksinipun. Ing mangké Yésus wau sampun kasêngkakakên dhatêng panguwasane Allah, têmah lajêng angêsokakên Roh Suci, kados kang sampun jêngandika tingali punika. Amila Banisrail sadaya sami sumêrêp kang sayêktos yèn Yésus ingkang sami jêngandika salib punika wau, ing samangké kaangkat Gusti tuwin Kristus déning Allah.'" Wondéné tiyang Yahudi punika wau sarêng mirêng wicantên ingkang makatên lajêng sami ical manahipun. Wicantênipun dhatêng para utusaning Gusti wau: "Dhuh sadhèrèk, ingkang wajib kula lampahi punapa?" Wangsulaneipun Pétrus: "Wajibipun jêngandika sami tobat sarta sinalulupakên kalayan nganggêp asmaning Yésus Kristus supados samia angsala pangapuntên. Têmahan jêngandika badhé sami nampèni pêparinging Roh Suci awit déné prajanjéan punika ugi tumrap dhumatêng jêngandika turun-tumurun punapa dé-[380]né sakathahing tiyang kang têbih-têbih. Sapintên ingkang badhé katimbalan déning Pangéran Allah kula." Wondéné sakathahing tiyang kang sami mituhu piwulangipun Pétrus wau lajêng sami kasalulupakên. Ing dintên punika tiyang wau sami rukun têtangipun saha anyuwil roti tuwin sêmbahyang. Raja brana tuwin barang darbèkipun sami dipunsadéni, kadamêl anyêkap kabêtahanipun tiyang ingkang botên

gadhad sarta sami angsal sihing tiyang sanagari. Wondéné Pangéran ing sabên dintên amêwahi cacahing tiyang kang sami pitados.

11. angèbêki*

12. kalairanku*

41. Tiyang Lumpuh Kasarasakên, Ananias lan Safira

Ing satunggal dintên Pétrus lan Yokhanan sami lumêbêt dhatêng Bétal Mukadas badhé sêmbahyang. Ing ngriku wontên tiyang lumpuh lair mila^[381] umuripun sampun langkung kawan dasa taun. Sabên dintên kagéndhong, kaprênahakên wontên kontêning Bétal Mukadas. Lajêng ngêmis dhatêng sawarnining tiyang kang mlêbêt medal. Tiyang lumpuh wau sarêng sumêrêp Pétrus lan Yokhanan sami lumêbêt, ugi dipunprimani. Pétrus lan Yokhanan lajêng sami mandêng dhatêng tiyang wau, pangandikanipun Pétrus: "Aku ingêtna." Tiyang lumpuh wau lajêng nyawang dhatêng utusan kêkalih punika, angajêng-ngajêng pêparingipun. Pétrus lajêng ngandika malih: "Yèn êmas utawa slaka aku ora duwé, nanging kang aku duwé dakwènèhaké marang kowé awit asmané Yésus Kristus Nasarani. Ngadêga lan lumakua!" Pétrus lajêng nyandhak tanganipun kang têngên, tumuntên kaadêgakên. Sanalika ros-rosanipun suku sami kêkah, lajêng trêngginas lumampah andhèrèk utusan kêkalih wau lumêbêt ing Bétal Mukadas. Sarwi alincak-lincak, amêmuji maring Allah. Sakathahing tiyang ingkang sumêrêp sami kagawokan. Ing ngriku Pétrus lajêng mêmulang dhumatêng tiyang kathah, sami kasumêrêpakên mênggah sawabing asmanipun Yésus Kristus,^[382] têtah kathah tiyang sami pitados. Kala samantên tiyang ingkang sami pitados ing Gusti, tiyang jalêr kémawon watawis gangsal èwu.

Kacariyos wontên satunggaling tiyang anama Ananias, tuwin sémahipun nama Safira, punika sami nyadé pasitènipun. Déné arta pêpajêngipun wontên ingkang dipunumpêtakên, sarêmbag tiyang sakaliyan. Lan wontên ingkang dipunaturakên dhatêng para utusan kadamêl dana dhumatêng tiyang miskin. Kaawadakên yèn punika wêtahing pêpajêngipun pasitèn wau. Pétrus tumuntên ngandika: "Héh Ananias, ya géné atimu kapanjangan sétan kongsi kowé anggorohi Roh Suci? Lah palêmahan iku sadurungé diédol apa dudu duwèkmu? Apadéné sawusé diédol dhuwité apa dudu kuwasamu? Ya géné têtaka ana kang koumpêtaké kalawan sêdya kang ala? Kowé ora goroh marang wong, balik goroh maring Allah." Sarêng Ananias mirêng pangandikanipun Pétrus wau, sanalika dhawah kapisanan. Déné para nènèman tumuntên sami tumandang ngulési ji-^[383]simipun, kabêkta medal lajêng kakubur. Sarêng watawis sampun tigang jam Safira lajêng nusul sowan wontên ngarsaning Pétrus. Dèrèng sumêrêp lèlampahan punika wau, Pétrus lajêng andangu: "Kowé blakaa marang aku, olèhmu adol palêmahan pêpayoné apa kaya tuturé lakimu?" Wangsulipun: "Inggih samantên." Pétrus lajêng ngandika: "Ya géné kowé padha sarêmbug anyoba rohing Pangéran? Lah sikilé wong kang mêtas mên dhêm lakimu iku ana ngarêping lawang, uga bakal mêtokaké kowé." Sanalika Safira wau dhawah kapisanan wontên ngarsaning Pétrus. Sarêng para dènèman wau lumêbêt, Safira sampun pinanggih pêjah lajêng binêkta medal, kapêtak sandhing lakinipun. Déné tiyang sapasamuwan tuwin sanèsipun. Inkang sami mirêng prakawis punika wau, sangêt ajrihipun.

42. Sédanipun Sêtéfanus^[13]

Sarèhning pasamuhanipun Gusti Yésus sangsaya mindhak-mindhak kathah-[384]ing tiyang, para utusan lajêng kuwalahên angabarakên Injil, ngirang momong tiyang miskin. Mila lajêng sabiyantu kaliyan tiyang sapasamuhan. Amilih tiyang pêpitu ingkang pinitados angopèni tiyang miskin wau. Tiyang pêpitu wau wontên satunggal ingkang nama Sêtéfanus. Punika sakalangkung banter imanipun saha kaèbêkan ing Roh Suci, tuwin sugih kramat. Kagêlarakên wontên ngajênging tiyang kathah sarwi mêmulang. Lah ing ngriku kathah tiyang Yahudi sami mabêni dhatêng wêwulangipun. Éwadéné botên wontên ingkang nyandhak kawasisan tuwin pamikiranipun ingkang jalaran saking Roh Suci. Mila sami ngojok-ojoki dhatêng tiyang kathah, punapa malih dhatêng para pinisêpuh tuwin para ngulama. Sêtéfanus lajêng kinarubut, tumuntên kaladosakên dhatêng pradata agêng. Tiyang Yahudi lajêng matah sêksi dora. Déné panêksinipun wontên ngarsaning pradata makatên: "Tiyang punika tansah angraosi awon dhatêng panggènan suci punika, utawi dhatêng anggêr-anggêr. Kula mirêng piyambak wicantênipun yèn Yésus Nasarani badhé ambibrah panggènan punika sarta ba-[385]dhé nyantuni saréngat ingkang kadhawahakên déning nabi Musa dhumatêng bôngsa kula." Wondéné para ahli pradata sarêng sami mandêng dhatêng Sêtéfanus, pasuryanipun katingal kados wadananing malaékat. Pangulu imam lajêng andangu dhumatêng Sêtéfanus: "Kang mangkono iku apa nyata?" Sêtéfanus lajêng nyariyosakên lèlampahanipun Banisrail, punapadéné pamurangsarakipun lêstantun ngantos dumugi ing wêkdal punika. Wusana Sêtéfanus matur: "Hé tiyang wangkot kang botên têtak manah lan kuping, sampéyan tansah bôngga dhatêng Roh Suci botên sanès kaliyan lèluhur sampéyan. Lah pundi para nabi kang botên kinuya-kuya dhatêng lèluhur sampéyan? Inkang sami mêmêca mênggah rawuhipun Kristus. Punika lèluhur sampéyan ingkang mêtahi, makatên malih sarêng Sang Kristus sampun rawuh, inggih sampéyan ingkang mêtahi."

Aturipun Sêtéfanus sawêg angsal samantên. Mara ahli pradata lajêng sami ngumbar nêpsunipun, grêgêtên sarwi akêrot. Lah ing ngriku Sêtéfanus kaèbêkan Roh Suci, tumênga^[386] sarwi wicantên: "Aku andêlêng Swarga kabuki sarta putraning manungsa jumênêng ana têngéning Allah." Tiyang kathah lajêng sami anjêrit sarwi atutup kuping. Sêtéfanus lajêng kinarubut lan cinêpêng, kadhayang dhatêng sajawining nagari badhé dipunranjam. Wondéné ingkang kajibah ambalangi rumiyin punika tiyang ingkang sami dados sêksi wau. Saksana lajêng sami cucul sandhangan, katitipakên dhatêng satunggaling jêjaka anama Saul. Tumuntên sami tumandang ambalangi séla dhatêng Sêtéfanus. Tiyang kathah inggih lajêng sami anut ambalangi. Sêtéfanus tumuntên nyêbut: "Dhuh Gusti Yésus, Sampéyan mugi anampênana nyawa kawula." Lajêng jèngkèng sarwi anguwuh: "Dhuh Gusti, dosanipun tiyang punika mugi Sampéyan apuntên." Sêsampuning matur makatên wau lajêng angles séda. Wondéné layonipun lajêng kinukup dhatêng tiyang salèh sawatawis. Tumuntên kinubur sarta tinangisan sangêt.^[387]

43. Pêpatih Lêbêt ing Tanah Ngabêsi, Bok Tabita

Saul anggènipun purun nêngga sandhanganing para sêksi wau, amratandhani bilih jumurung prakawis sédanipun Sêtéfanus. Dhasar Saul punika kalêbêt éwoning tiyang Yahudi ingkang kakêncêngên dhatêng saréngating agaminipun, mila sangêt sêngitipun dhatêng para sakabating Gusti. Saul punika malah angrêsahi pasamuwaning Gusti, anglêbêti sakathahing griya ngupadosi tiyang kang sami pitados ing Gusti. Manawi pinanggih lajêng linarakan saha kalêbêtakên ing pakunjaran, anjalari têtayang kang sami pitados wau pating salêbar. Déné para tiyang kang sami buyar wau, anggènipun anjajah nagari tuwin padhusunan kalayan anggêlarakên Injil.

Kacariyos wontên satunggal pamomongipun tiyang miskin, anama Filipus, punika dumugi ing tanah Samaria. Wontên ing ngriku anggêlarakên Injiling Kristus sarwi ngatingalakên kramatipun, kados ta: nyarasakên tiyang sakit, sêsaminipun.[388] Wondéné tiyang ing Samaria kathah kang sami mituhu dhatêng wêwulangipun Filipus wau kalayan sangêt suka bingahipun. Botên antawis lami Filipus kadhawahan pangandikaning malaékat kinèn lumampah mangidul, mêdal ing margi kang saking Yêrusalèm anjog ing kitha Gasa. Filipus lajêng mangkat, wontên ing margi sêsarêngan kaliyan pêpatih lêbêt punggawanipun sang Rêtna Kandasé, prabu wanudya ing nagari Ngabêsi. Sang patih wau mêngtas sêmbahyang saking Yêrusalèm badhé kondur dhatêng Ngabêsi, tindakipun nitih karéta. Ing wêkdal punika sawêg maos kitabipun nabi Yésaya. Ing ngriku Filipus kaosikakên déning Roh Suci kinèn marêpêki karétanipun sang patih wau. Sarêng Filipus sampun cêlak kaliyan karéta, amirêng pamaosipun. Filipus tumuntên pitakên: "Sampéyan punapa mangrêtos suraosipun ingkang sampéyan waos punika?" Wangsulnipun sang patih: "Kados pundi anggèn kula mangrêtos bilih botên wontên ingkang ngrêtosakên?" Filipus tumuntên kaaturan minggah numpak karéta. Déné ungêl-ungêla-[389]nipun kitab ingkang sawêg winaos wau makatên: "Apindhha wêdhus kang ginawa marang pasambêlêhan, utawa kaya cêmpé kang mênêng ana ngarêpé tukang ambathili, kaya mêngkono iku ênggoné ora ambuka tutuké." Sang patih lajêng pitakên dhatêng Filipus: "Kula nyuwun sêrêp dhatêng sampéyan, sintên ingkang dipunpangandikakakên déning nabi Yésaya punika? Punapa sariranipun piyambak, punapa tiyang sanèsipun?" Sarèhning ungêl-ungêlaning kitab wau kalêbêt pamêca ing atasipun Kristus, mila klêrêsan sangêt Filipus anggènipun ngrêtosakên suraosipun, kadamêl jalaran anggènipun mulangakên lèlampahanipun Gusti Yésus. Ing ngriku sang patih karênan sangêt mirêngakên wêwulangipun. Sarêng sami dumugi ing panggènan toya, sang patih lajêng wicantên: "Lah punika wontên toya, punapa wontên pakêwêdipun yèn kula kasalulupna sapunika?" Wangsulnipun Filipus: "Manawi têmên-têmên pitados sampéyan, inggih kénging." Wicantênipun sang patih: "Kula pitados saèstu Yésus Kristus punika putraning Allah." Saks-[390]na karétanipun kinèn ngandhêgakên, sakaliyanipun lajêng sami tumêdhak dhatêng toya, sang patih lajêng sinalulupakên déning Filipus. Samêntasipun saking toya, Filipus lajêng kamusnakakên déning rohing Pangéran. Déné sang patih anglajêngakên tindakipun kalayan suka bingah.

Kocapa rasul Pétrus anggènipun nganglangi pasamuhan dumugi ing nagari Lida. Ing ngriku wontên satunggaling tiyang anama Énéas, punika anggènipun sakit lumpuh sampun wolung taun, lajêng kasaraskên déning Pétrus. Prakawis punika lajêng misuwur, anjalari tobatipun para tiyang ing ngriku tuwin sanès nagari.

Kacariyos ing satunggal dintên Pétrus kaaturan kalayan situ-situ dhatêng nagari Yopé, botên têbih saking ngriku. Awit ing Yopé wontên satunggaling sakabatipun Gusti anama Bok Tabita, sampun misuwur saé budinipun sarta kathah pitulunganipun dhatêng tiyang miskin. Kèngkènan

wau nyaosi priksa yèn ing dintên punika Bok Tabita dumugi ing janji. Saksa-[391] na Pétrus mangkat, sarêng salampahipun kèngkènan wau. Sarawuhipun lajêng katêdahakên jisimipun Bok Tabita. Ing ngriku kathah rôndha sami nangisi sarwi anêdahakên sandhangan dananipun Bok Tabita kala taksih gêsangipun, tur punika dèdamêlanipun piyambak. Sakathahing tiyang wau lajêng sami kinèn mêdal. Pétrus tumuntên jèngkèng asêmbahyang, sêsampuning amudhar asta lajêng mingêr dhatêng jisim wau sarwi ngandika: "Héh Tabita, tangia!" Sanalika Bok Tabita gêsang malih, lajêng katêdah-têdahakên déning Pétrus dhumatêng para rôndha tuwin tiyang sapasamuan ngriku. Prakawis punika lajêng kawêntar ing sanagari Yopé wau, têtah tiyang ing ngriku kathah ingkang sami tumut pitados ing Gusti.

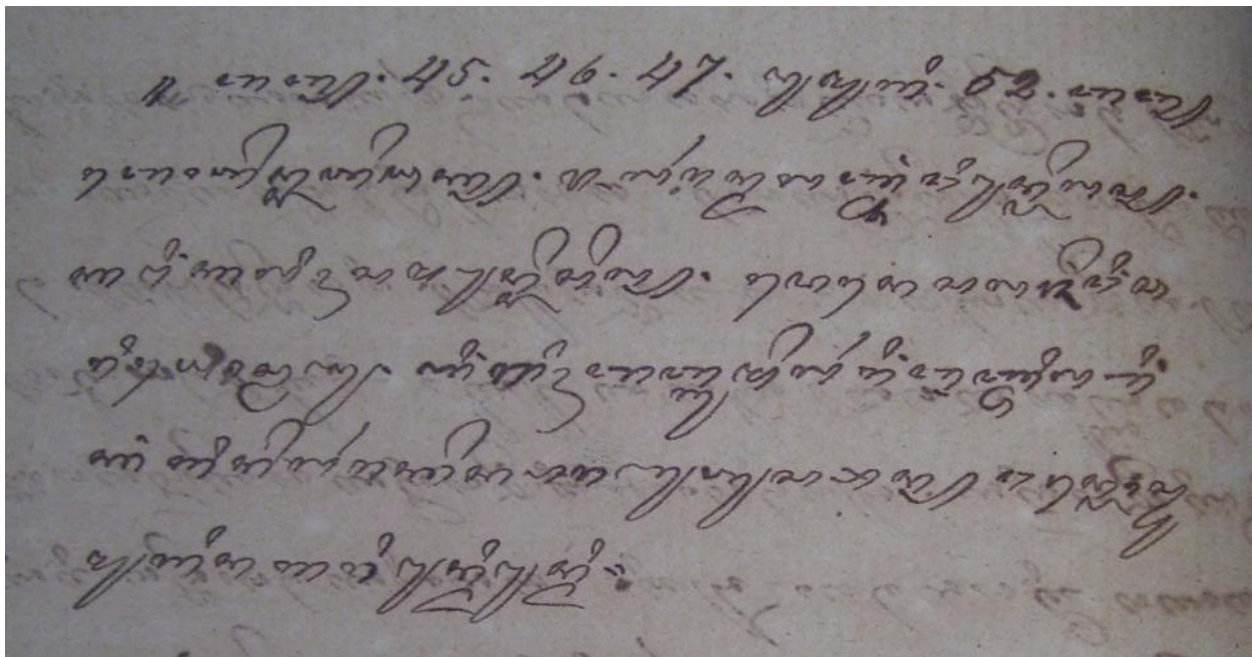
44. Tobatipun Saul

Kala samantên Saul sangsaya andadra panguya-uyanipun dhatêng para sakabatipun Gusti. Sowan dhatêng pangulu imam ing Yêrusalèm nyuwun sêratipun dhumatêng para imam ing nagari Dhamaskus, supa-[392]dos samia ambiyantu mênggah kacêpêngipun para tiyang kang sami pitados ing Gusti kang wontên ing nagari ngriku, sanadyan jalêr utawi èstri kénginga kabêkta bêstan dhatêng Yêrusalèm. Sêsampuning kaparingan sêrat, Saul lajêng mangkat. Sarêng sampun cêlak ing nagari Dhamaskus, lajêng wontên cahya saking langit cumalorot dhatêng badanipun. Saul tumuntên andhawah ing siti sarwi mirêng suwara makatên: "Héh Saul, Saul, ya géné sira anguya-uya Ingsun?" Wangsulipun: "Gusti, Sampéyan punika sintên?" Pangandikanipun Gusti: "Ingsun iki Yésus kang sira kuya-kuya iku, rékasa têtên tur tanpa gawé malah mlarati gonira ngayoni marang Ingsun." Saul lajêng matur pitakèn sarwi gumêtêr tuwin trataban: "Gusti, kawula Sampéyan karsakakên anglampahi punapa?" Pangandikanipun Gusti: "Sira mênyang ing nagara, ana ing kono sira bakal tinuturan apa kang wajib sira lakoni." Saul tumuntên ngadêg, angêlêkakên mripatipun nanging lajêng botên sumêrêp tiyang. Nuntên dipuntuntun dhatêng réncangipun, kabêkta dhatêng nagari Dhamaskus. Wontên ing ngriku ngantos tigang dintên botên sa-[393]gêd ningali sarta botên nêdha lan botên ngombé.

Kocapa ing nagari Dhamaskus wontên satunggal sakabatipun Gusti anama Ananias. Punika tampi paréntahing Gusti salêbêting wahyu, makatên dhawahipun: "Héh Ananias, sira mênyang ing lèlurung kang karan lèmpêng, jujuga ing omahé Yudas. Ana ing kono nakokna wong aran Saul, asli saka ing nagara Tarsên.^[14] Sabab Saul iku lagi sêmbahyang andêlêng sira sajroning wahyu. Katon sira tumpangi tanganira, andadèkaké bisané andêlêng manèh." Ananias amangsuli atur: "Gusti, pamirêng kawula saking tiyang kathah, Saul punika kathah piawonipun dhatêng kagungan Sampéyan para suci ingkang wontên ing Yêrusalèm. Malah dhatêngipun ing ngriki punika ambêkta sêrat panguwasa saking para imam agêng kanggé ambêstani sakathahing tiyang kang nyêbut asma Sampéyan." Pangandikanipun Gusti: "Sira mangkata! Sabab wong iku dhawah Ingsun pêpilihan kang bakal anggawa asmaning-Sun marang ngarêpaning para jinis, marang para ratu lan marang Banisrail, sarta bakal Su-[394]nwangsit yèn mêtêhi nandhang pilara akèh marga saka asmaning-Sun." Ananias tumuntên mangkat. Sêsampunipun kapanggih kaliyan Saul, lajêng katumpangan astanipun, wicantênipun: "Hé sadhèrèk kula Saul, kula kautus ing Gusti Yésus amanggihi jêngandika supados jêngandika sagêda ningali malih saha kapanjingana Roh Suci." Sanalika wontên ingkang rêntah saking mripatipun Saul warninipun kados kêndhangan, lajêng sagêd ningali malih. Saksana Saul kasalulupakên déning Ananias. Sêsampunipun lajêng nêdha anguwatakên badanipun. Wiwit kala samantên Saul botên taha-taha amêmulang wontên ing Dhamaskus tuwin ing pundi-pundi nagari, yèn Yésus Kristus sapunika putraning Allah. Têtayang Yahudi kathah kang sami mabêni têtamah sami ngangkah pêjahipun. Sarêng kaping déning para sadhèrèk, Saul lajêng kakintunakên dhatêng nagari kalairanipun.

[iv]

Bab 45, 46, 47, dumugi 52 bab botên katêdhak jalaran dalancangipun têlas. Kaping kalih sampun kêsêl. Déné salajênging cariyos wau, inggih bab gumêlaring Injil ingkang ginêlarakên para utusan ngantos dumugi nagari pundi-pundi.

Transliterasi Tambahan dari Cariyos Satus Sakawan

45. Kurnélis Têtindhihing Prajurit Rum

Kacariyos ing nagari Késaria wontên satunggal têtindhihing prajurit Rum anama Kurnélis. Punika sarayatipun sami ngibadah saha ajrih maring Allah. Kurnélis wau sugih dana dhatêng tiyang Yahudi sarta srêgêp sêmbahyang. Ing satunggal dintên wanci jam tiga siyang sawêg asêmbahyang kaparingan wahyu. Wontên malaékating Allah lumêbêt ing griyanipun, pangandikanipun: "Héh Kurnélis, sêmbahyangira lan dananira wus katrima déning Allah. Ing samêngko sira kongkonan marang nagara Yopé, angaturana Simon kang ajêjuluk Pétrus, mondhok ana ngomahé Simon tukang samak, prênahé sapinggiring sagara. Pétrus iku bakal mituturi marang sira, apa kang wajib sira lakoni." Kurnélis lajêng kèngkènan réncangipun têtiga dhatêng nagara Yopé. Énjingipun wanci lingsir wétan, kèngkènan wau andungkap dumugi ing kitha. Kocapa ingkang wontên ing nagari Yopé, Pétrus minggah dhatêng payon badhé sêmbahyang. Ing ngriku Pétrus sawêg luwé, kapéngin dhahar. Sadangunipun kacawisakên, Pétrus angraga suksma. Aningali buntêlan kacu wiyar tumurun saking Swarga isi khéwan warni-warni, kang suku sakawan utawi sanèsipun. Tumuntên wontên suwara, pangandikanipun: "Héh Pétrus, mara nyambêlêha lan mangana." Pétrus lajêng mangsuli atur: "Nuwun kémawon Gusti, sajêg kula gêsang dèrèng naté nêdha ingkang kharam." Suwara wau tumuntên ngandika malih: "Samubarang kang wus dikhalalaké déning Allah aja sira kharamaké." Ingkang makatên wau ngantos rambah kaping tiga, buntêlan wau lajêng kajunjung dhatêng Swarga malih. Sêdhêng Pétrus angraos-raosakên wahyu punika wau, lah kèngkènanipun Kurnélis sampun wontên ngajênging kontên, anakèkakên Pétrus. Saksana roh amangsit dhumatêng Pétrus: "Lah kaé ana wong têtêlu anggolèki sira, sira mèlua barênga salakuné. Sabab iku Ingsun kang angutus." Pétrus lajêng mênggahi, pangandikanipun: "Aku iki wong kang kogolèki iku, lah ana gawé apa?" Tiyang têtiga tumuntên sami mratélakakên wêwêlingipun Kurnélis, lajêng sami nyipêng ing ngriku. Énjingipun Pétrus mangkat sarêng salampahipun kèngkènan wau sarta kadhèrèkakên para mitra sawatawis. Kocapa Kurnélis tansah ngajêng-ngajêng rawuhipun Pétrus, sampun anglêmpakakên sanak sadhèrèk tuwin para mitranipun. Sarêng Pétrus rawuh, Kurnélis angacarani. Lajêng sujud dhatêng Pétrus, nanging Pétrus anyandhak Kurnélis, pangandikanipun: "Jêngandika ngadêg, kula punika rak inggih tiyang." Pétrus tumuntên lumêbêt ing griya, kapanggih kaliyan tiyang kang sampun sami ngalêmpak wau. Lajêng sami dipunpangandikani: "Jêngandika sampun sami sumêrêp ing atasipun tiyang Yahudi botên kênging lumêbêt ing griyanipun bôngsa sanès, éwadéné Allah sampun anêdahakên dhumatêng kula, sampun ngantos anajisakên tiyang. Déné ing samangké kula badhé sumêrêp wontên prêlu punapa anggèn jêngandika nimbali kula?" Kurnélis lajêng anyariyosakên anggènipun dipunkatingali malaékat. Miwiti malah mêkasi. Pétrus sêsampuning têrang pamirêngipun, lajêng ngandika: "Ing samangké kula sumêrêp têrang, yèn Allah punika botên pilih tiyang malah sadhéngah bôngsa kang ajrih maring Allah saha nglampahi kasaénan, punika amêsthi katrimah déning Allah." Pétrus tumuntên anggêlarakên Injil, amratélakakên bilih sawarnining tiyang kang pitados ing Gusti Yésus Kristus amêsthi angsal pangapuntêning dosa jalaran saking asmanipun. Pétrus dèrèng dumugi anggènipun mêmulang, lah sakathahing tiyang kang sami mirêngakên, sami katurunan Roh Suci, déné para mitranipun Pétrus kang sami andhèrèkakên wau sangêt kagawokan aningali tiyang kaping têka tumut kaêsokan pèparinging Roh Suci, katôndha anggènipun sami ngluhurakên asmaning Allah kalayan têmbung warni-warni. Pétrus tumuntên ngandika: "Sapa kang ora ngênakaké yèn wong iku kasalulupna, kang môngka wus padha nampani Roh Suci kaya déné aku." Pétrus tumuntên dhawah, tiyang punika sami kinèn anyalulupakên kalawan nganggêp asmaning Gusti. Sêsampuning kalampahan awit saking panyuwunipun Kurnélis sakancanipun, Pétrus lajêng lèrêb wontên ing ngriku ing sawatawis dintên. Inggih punika wiwitipun tiyang ingkang pitados ing Gusti Yésus Kristus.

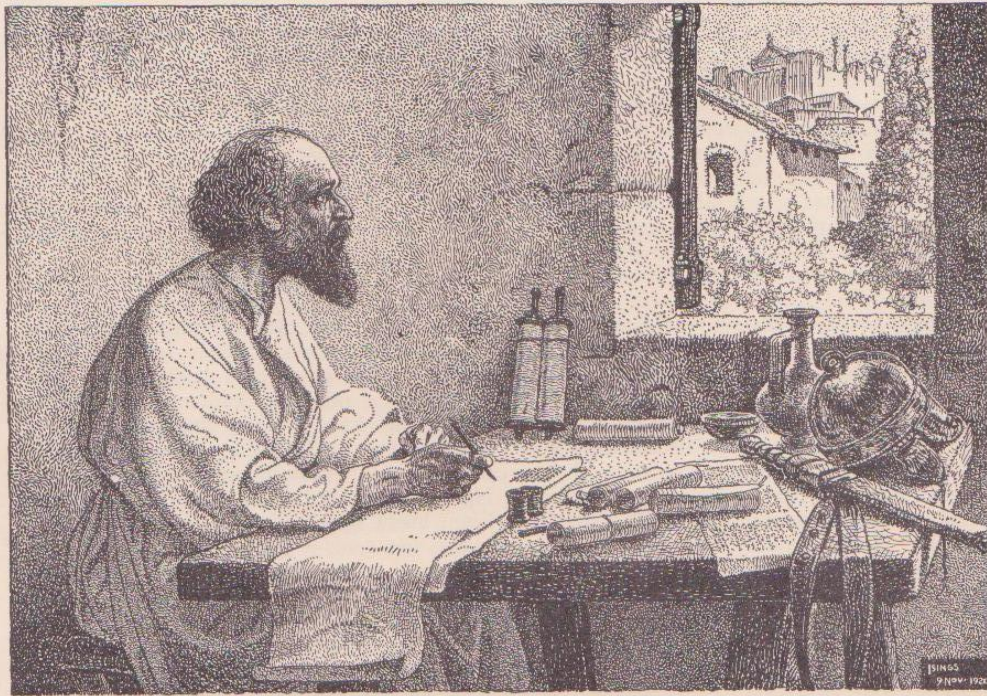
46. Pétrus Kaluwaran saking Pakunjaran

Ing wêkdal punika sang prabu Hérodhês Agripa ratu ing tanah Yahudi anyêpêngi sawênèhing tiyang kang pitados ing Gusti Yésus, badhé dipunpisakit. Malah rasul Yakobus, sadhèrèkipun Yokhanan katigas jangganipun. Sarêng sang prabu mirsa yèn ingkang makatên wau andadosakên suka bingahipun tiyang Yahudi, lajêng andadra. Pétrus kacêpêng pisan, ugi badhé dipunpêjahi, ananing sarèhning anglêrsi dintên agêng paskhah, mila kasarèhakên rumiyin. Sadangunipun Pétrus wontên ing pakunjaran, pasamuan ing Yêrusalèm tansah andongakakên wilujêngipun Pétrus. Kocapa ing wanci dalu angrintênakên anggènipun badhé kapêjahan, Pétrus saré, kajagi déning prajurit kêkalih, astanipun kiwa têngên karanté kaangsalakên tanganipun prajurit kêkalih wau. Sajawining kontên pakunjaran inggih dipunjagi. Sêdhêng tiyang jagi sami tilêm, malaékat ing Pangéran tumêdhak salêbêting pakunjaran padhang déning cahya. Malaékat lajêng anggugah Pétrus, sanalika ranté anglokro saking astanipun. Malaékat tumuntên ngandika dhumatêng Pétrus: "Sira dandana, nuli tut buria ingsun!" Pétrus lajêng andhèrèkakên malaékat, anglangkungi tiyang jagi, lajêng medal. Déné régoling pakunjaran mênga piyambak. Inggang makatên wau Pétrus botên sumêrêp têtangipun, kanyana paningal salêbêting wahyu kémawon. Sarêng malaékat sampun musna, Pétrus lajêng rumaos yèn sampun luwar saking pakunjaran, pangunadikaniipun: "Saiki aku wus têtang yèn Pangéran angutus malaékaté angluwari aku." Pétrus tumuntên dhatêng griyanipun Maryam, ibunipun Yokhanan Markus. Ing ngriku pakêmpalanipun para sakabat kang sami andêdonga wau. Sarêng Pétrus andhodhog kontên, lajêng wontên réncang èstri anilingakên, botên pandung suwaranipun Pétrus. Saking bingahipun botên tumuntên dipunwêngani, énggal ngaturi uninga yèn Pétrus wontên sawawining kontên, nanging têtayang sami maibên. Sarêng Pétrus anitir pandhodhogipun, lajêng sami dipunwêngani. Sarêng kapara yêktos yèn Pétrus, lajêng sami kagawokan sangêt sarwi ambyung pitakên. Pétrus lajêng ngandika: "Padha mênênga, aku dakkondha dhéwé." Tumuntên anyariyosakên anggènipun linuwaran déning Gusti saking pakunjaran, miwiti malah mêmaksi. Inggang makatên wau kapurih martosakên dhatêng Yakobus tuwin para sadhèrèk. Pétrus lajêng kêsah dhatêng panggènan sanès. Wondéné têtayang kang sami jagi pakunjaran, sarêng botên sagêd nyaosi katêrangan mênggah icalipun Pétrus, lajêng sami kadamêl lintu kaukum pêjah sadaya.

47. Paul Mêmulang Wontên ing Nagari Antiokhus tuwin ing Listra

Kocapa para sakabat kathah ingkang sami ngungsi dhatêng nagari Antiokhus. Wontên ing ngriku ngadêgakên pasamuwan piyambak. Déné para utusan kang sami wontên ing Yêrusalèm, sarêng mirêng lajêng anuding Barnabas, kapurih tuwi saha mituturi dhatêng pasamuwan ing Antiokhus wau supados samia mantêp pitadosipun. Botên antawis lami Barnabas wau lajêng dhatêng nagari Tarsên ngupadosi Saul. Sarêng sampun kapanggih lajêng dipunjak dhatêng nagari Antiokhus. Sakaliyanipun lajêng sami mêmulang wontên ing ngriku ngantos sataun, têtah kathah tiyang sami tumut ing pasamuwan. Lah punika wiwitipun para tiyang kang sami pitados ing Gusti kasêbut Kristên, têtêgipun tiyang kang panutan Yésus Kristus.

Kacariyos ing satunggal dintên Barnabas kaliyan Saul sami katuding déning Roh Suci amradinakên Injiling Gusti Yésus dhatêng nagari sanès-sanès. Tiyang sapaamuwan lajêng sami anjurungi saha sami andongakakên wilujêng ing lampahipun. Saksana tiyang kêkalih wau lajêng sami mangkat anjajahi pulo Kipri. Paul ingkang wau nama Saul, anglêrési mêmulang. Lah ing ngriku wontên satunggaling tiyang lumpuh lair mila déné Paul sumêrêp yèn tiyang wau anggènipun mirêngakên wêwulang gadhah pangandêl kênging kawaluyakakên. Paul lajêng ngandika kalayan suwara asru: "Ngadêga kang jêjêg!" Sanalika tiyang lumpuh wau saras, ngadêg lajêng lumampah. Wondéné têtayang ing ngriku sarêng sumêrêp kramatipun Paul makatên wau lajêng sami alok-alok: "Lah iku jawata Yupiter lan Mêrku padha anjalma, anêdhaki aku." Wondéné imaming Yupiter lajêng amêndhêt lêmbum, rinêngga ing oncèn-oncèn, badhé kasaosakên kurban dhatêng rasul kêkalih ingkang sami dipunwastani panjalmaning jawatanipun wau, kadhèrèkakên ing tiyang kathah. Déné Paul tuwin Barnabas sarêng mirêng prakawis punika wau, lajêng anyuwèk-nyuwèk pangagêmanipun, tumuntên awor tiyang kathah wau sarwi anguwuh-uwuh: "É iku apa? Aku iki manungsa ora béda lan kowé. Têkaku ing kéné amêmulang marang kowé supaya kowé padha marênana ênggonmu padha nêmbah jawata iku, balik anêmbaha maring Allah kang gêsang kang anitahaké langit lan bumi miwah sagara saisiné kabèh." Pituturipun utusan kêkalih ingkang makatên wau mèn botên sagêd angundurakên pikajênging tiyang kathah anggènipun badhé nyaosi kurban. Botên antawis dangu wontên tiyang Yahudi dhatêng saking Antiokhus lan saking Ikhoni, sami angojok-ojoki têtayang ing ngriku, têtah sami manut. Paul lajêng dipunbalangi ing séla, tumuntên dipunlarak dhatêng sajawining nagari, kakintên sampun pêjah. Sarêng karubung déning tiyang Kristên, Paul tumuntên jumênêng, lajêng lumêbêt ing kitha malih. Énjingipun Paul lan Barnabas sami kêsah dhatêng nagari Drêbé.^[15] Wontên ing ngriku ugi mulangakên Injil, kathah tiyang kang sami manjing Kristên. Panunggilanipun tiyang kathah wau wontên jêjaka satunggal anama Timotéus. Punika wijiling tiyang ibadah, amila sumêrêp suraosing kitab suci alit mila, wasana Timotéus wau dados mitra lan kanthinipun Paul. Botên antawis lami Paul lan Barnabas sami wangsul dhatêng nagari Antiokhus malih. Wontên ing margi ngiras nuwèni têtayang Kristên kang sami malêbêt énggal punika, sami kasantosakakên manahipun sarta dipunpituturi supados mantêpa pitadosipun. Makatên ugi dipunsêrêp-sêrêpakên yèn tiyang gêsang punika anggènipun lumêbêt ing karatoning Allah tan kênging botên kédah margi saking kasusahan kathah. Ing pundi-pundi pasamuwan ingkang kamargèn sami dipuntanêmi pinisêpuh. Sarêng sampun dumugi ing Antiokhus, Paul lan Barnabas lajêng sami cariyos dhatêng pasamuwan ing ngriku, bilih padamêlanipun sampun kaidèn déning Allah ngantos kathah tiyang kapir kang sami malêbêt Kristên.

„PAUL, RASULÉ JÉSUS KRISTUS, AWIT SAKA KARSANÉ ALLAH, TUMEKAA MARANG PARA SUTJI LAN KANG PAÐA PRATJAJA ANA ING PATUNGGILANÉ KRISTUS JÉSUS.”

48. Bok Lidhi,^[16] Juru Kunjara

Botên antawis lami Paul anglanglangi pasamuanipun tiyang Kristên malih, saha anggêlarakên Injil dhatêng nagari kang dèrèng kacakan. Déné ingkang dados kanthinipun anama Silas. Sarêng tindakipun dumugi ing nagari Troas, ing wanci dalu Paul aningali wahyu. Wontên tiyang jalêr bôngsa Makêdoni adarbé atur panyuwun dhatêng Paul: "Sampéyan mugè anyabranga dhatêng nagari Makêdoni, amitulungana ing kula." Sarêng sampun luwar Paul lajêng mangkat nyabrang dhatêng nagari Makêdoni, anjujug ing kitha Filipi. Wontên ing ngriku anglêresi dintên sabat, Paul medal saking kitha dhatêng sapinggiring lèpèn pasêmbahyanipun tiyang Yahudi. Paul lajêng mituturi dhumatêng têtayang èstri kang sami ngalêmpak wontên ing ngriku, panunggilanipun tiyang èstri wau wontên satunggal ingkang ngibadah anama Bok Lidhi, asli saking nagari Tiatira, padamêlanipun wade sinjang jingga. Punika sadangunipun mirêngakên pituturipun Paul wau, manahipun kabuki déning Gusti, sagêd animbang-nimbang piwulangipun Paul wau, têmahan kasalulupakên sarayatipun. Sarêng sampun kalampahan, lajêng anggubêl dhatêng Paul, dipunaturi lèrêb wontên ing griyanipun.

Kacariyos ing nagari ngriku wontên satunggaling tiyang èstri préwangan, sakalangkung andadosakên kauntunganing bêndaranipun, jalaran saking pêpêthèkipun. Punika lèlêmbatipun katundhung déning rasul Paul. Sarèhning bêndaranipun tiyang préwangan wau ical pangasilanipun, Paul kaliyan Silas lajêng sami dipuncêpêng kaladosakên dhatêng pangadilan, kadakwa amulangakên saréngat énggal, angorêgakên tiyang sanagari. Déné dhawuhing pangadilan, Paul lan Silas sami kinèn anggitiki. Sêsampuning ginitikan ingkang sangêt, lajêng sami kalêbêtakên ing kunjara sarwi kabêlok. Ing wanci têngah dalu Paul lan Silas sami andêdonga sarta angrêrêpi pêpuji maring Allah. Para sakitan sanès-sanèsipun sami mirêngakên, lah ing wêkdal punika lajêng wontên lindhu sangêt ngantos angorêgakên talèsing pakunjaran, kontên-kontên sami mênga, sakathahing pasakitan ranténipun sami nglokro. Sarêng juru kunjara nglilir, ningali ingkang makatên wau lajêng badhé suduk jiwa, kakintên bilih sakathahing pasakitan sampun sami lumajêng, ananging kapambêngan déning rasul Paul, panguwuhipun: "Kowé aja angêndhat, pasakitan isih pêpak kabêh." Juru kunjara lajêng aminta colok, tumuntên lumêbêt ing pakunjaran, sumungkêm ing arsaning rasul Paul lan Silas sarwi gumêtêr. Lajêng sami kaajak medal, aturipun juru kunjara: "Dhuh tuwan, amurih kawilujêngan kula ingkang wajib kula lampahi punapa?" Cêkaking wangsulanipun Paul makatên: "Kowé pracayaa marang Gusti Yésus Kristus, amêsthi kowé sarayatmu padha kaslamêtan." Juru kunjara karênan sangêt mirêngakên wêwulangipun Paul lan Silas. Saksana lajêng angubah biluripun. Tumuntên kasalulupakên pisan sarayatipun sadaya. Paul tuwin Silas lajêng sami kaaturan dhahar dhatêng griyanipun. Énjingipun sami kaluwaran déning pangadilan, lajêng sami dhatêng griyanipun Bok Lidhi wau, kapanggih kaliyan para sadhèrèk Kristên sami dipunayêm-ayêmi manahipun sarta dipunpituturi. Paul lan Silas nuntên sami anglajêngakên lampah.

49. Paul Mêmulang Wontên ing Nagari Atén, ing Korinti, lan ing Éfésus

Tindakipun Paul saking kitha Filipi dumugi ing nagari Atén, wontên ing ngriku Paul angrês galihipun ningali brahala pintên-pintên sêsêmbahanipun tiyang ing Atén wau. Paul tumuntên amulangakên Injil tuwin tangnipun tiyang pêjah wontên ing masjidipun tiyang Yahudi utawi wontên ing pêkên. Lah ing ngriku wontên sawênèhing tiyang wasis sami amabêni wêwulangipun. Paul tumuntên kapurih anggêlarakên wêwulangipun kang énggal punika wontên ngajênganing tiyang kathah. Sarêng sampun sami ngalêmpak, Paul lajêng amêdharakên wêwulang, makatên pangandikanipun: "Hé tiyang Atén, paningal kula kados-kados ngibadah jêngandika punika nglangkungi, awit anggèn kula midêr ing nagari ngriki amanggih pintên-pintên candhi sêsêmbahan jêngandika. Lah ing ngriku wontên satunggaling candhi kang mawi ciri sêratan ungêlipun makatên, katur ing Allah kang botên kasumêrêpan. Ing samangké jêngandika sami badhé kula sumêrêpakên Allah kang sampun jêngandika bêktèni nanging dèrèng jêngandika sumêrêpi wau. Inggih punika Allah kang anitahakên jagad saisnipun sadaya, botên manggèn salêbêting candhi dèdamêlaning tiyang sabab Allah punika Pangéraning langit lan bumi. Manungsa sayogya ngupaya maring Allah, éwadéné Allah punika botên têbih saking satunggal- tunggaling manungsa awit gêsang kula lan mobah mosik kula punapadéné wontên kula sadaya punika wontên salêbêting Allah. Hé tiyang Atén, sanadyan ing ngajêng Allah sampun amitambuhi jaman buda punika, éwadéné ing samangké dhawuhipun sawarnining tiyang ing saènggèn-ènggèn sami kinèn tobat. Sabab Allah sampun anamtokakên dintên anggènipun badhé ngadili tiyang sajagad kalayan salêrêsipun, sarana tiyang satunggal ingkang sampun kapatah saha sampun kanyatakakên dhumatêng sawarnining tiyang amargi anggènipun kawungokakên saking séda. Amila tiyang punika sadaya wajib sami pitados dhatêng Sang winungokakên wau." Wondéné têtayang ing ngriku sarêng mirêng cariyos bab tangining tiyang pêjah wontên ingkang anggêgujêng lan wontên ingkang mungêl: "Énjing malih kémawon kula mirêngakên criyos sampéyan." Éwadéné wontên tiyang sawatawis ingkang pitados, kados ta satunggaling nayaka ingkang nama Dionisius punapadéné tiyang èstri ingkang nama Damaris tuwin sanès-sanèsipun.

Paul tumuntên mangkat saking nagari Atén dhatêng ing nagari Korinti. Wontên ing ngriku kapanggih kaliyan tiyang Yahudi sasémah, kang jalêr nama Akila,^[17] kang èstri nama Priskila, panggaotanipun adamêl khémah. Sarèhning Paul ugi sagêd dhatêng padamêlan makatên wau, mila lajêng nunggil manggèn sarta nyambut damêl. Paul anggènipun wontên ing Korinti laminipun ngantos kalih têngah taun, tansah mêmulang dhatêng tiyang Yahudi tuwin tiyang Yunani, malah ngantos adamêl pasamuhan agêng wontên ing ngriku.

Saking Korinti Paul lajêng wangsul dhatêng Antiokhus. Botên antawis lami tindakan malih. Sarêng dumugi ing nagari Éfésus kapanggih kaliyan tiyang Kristên sawatawis. Paul lajêng mulangakên Injil wontên ing ngriku laminipun ngantos langkung kalih taun, tèmahan têtayang ing ngriku dalah tiyang ngamônca sami mirêngakên mênggah cariyosipun Gusti. Wondéné awit saking idining Gusti, kathah tiyang kang sami pitados kalayan angakêni kalêpatanipun, ngantos para ajar ing ngriku kathah ingkang sami dhatêng ambêkta primbonipun, lajêng kabêsmi wontên ngajênganing tiyang kathah. Lah makatên pangandikanipun Gusti sangsaya mindhak-mindhak sawabipun, andadosakên unggulipun.

Ing wêkdal punika sakalangkung orêging nagari jalaran saking bab agami. Awit gumêlaring wêwulangipun Paul wontên ing Éfésus wau andadosakên kuwatosipun satunggaling kêmasan anama Démétrius. Bokmanawi anjalari wudhuning dèdamêlanipun awarni candhèn salaka,

gambaring candhinipun sang bathari diyana ingkang wontên nagari Éfésus ngriku. Démétrius wau anglêmpakakên kancanipun sami kêmasan tuwin sawarnining tiyang kang angsal kauntungan jalaran saking padamêlan punika. Sarêng sampun ngalêmpak lajêng sami dipunwicantêni: "Hé kônca-kônca kabèh, kowé wus padha sumurup yèn gêgawéanaku iki andadèkaké kauntunganaku kabèh, kang môngka têkané Paul iki angèdhèpaké wong akèh marang wêwulangé, angarani yèn gêgawéaning wong iku dudu Pangéran. Kang iku aku ora amung nguwatiraké wudhuning gêgawéanaku baé, malah candhining sang bathari diyana kang gêdhé ora wurung ing tênggê disawiyah- wiyah." Déné têtayang kang sami ngalêmpak, sarêng mirêng wicantênipun Démétrius wau lajêng sami anêpsu sarwi anguwuh-uwuh: "Agung sang bathari diyana ing nagari Éfésus." Inggang makatên wau timbal tumimbal ngantos kalih jam dangunipun. Tiyang sanagari sami orêg, ananging rasul Paul wilujêng.

Botên antawis dangu Paul mangkat saking nagari Éfésus anganglangi pasamuhan ing tanah Makêdoni tuwin ing nagari Korinti. Saking ngriku Paul karsa wangsul dhatêng nagari Yêrusalèm anangguh dintên agêng pêngkosta. Tindakipun mampir ing pulo Milété,^[18] sacêlaking nagari Éfésus wau. Sarèhning tindakipun kasêsa, mila botên sagêd nuwèni pasamuhan ing ngriku, namung para pinisêpuhipun kémawon sami katimbangan dhatêng pulo Milété wau. Sarêng sampun dhatêng lajêng sami dipunpituturi makatên: "Hé para mitra, ing mangké kula kédah-kédah dhatêng ing Yêrusalèm, botên sumêrêp badhé kadadosanipun badan kula wontên ing ngriku. Sumêrêp kula namung saking wangsitipun Roh Suci yèn kula punika badhé nglampahi pinisakit amargi saking asmaning Gusti, nanging kula botên ngétang punapa-punapa. Sanadyan dumugia ing pêjah kula botên angrantês supados anggèn kula andumugèkakên ngêmbat ayahaning Gusti punika sagêda kalayan bingah. Inggang punika kula sumêrêp yèn jêngandika sadaya sami badhé botên pêpanggihan kaliyan kula malih, amila jêngandika sami dèn prayitna ing atasing badan piyambak, punapadéné pasamuhan ingkang sampun dados kagunganing Gusti jalaran saking rahipun piyambak. Môngka jêngandika kapatah déning Roh Suci dados pamomongipun pasamuhan wau, amila jêngandika padha mëlèka, èngêta yèn salêbêting tigang taun kang kapêngkêr punika kula tansah ngèngêtakên dhatêng satunggal- tunggaling tiyang kalayan luh. Hé para sadhèrèk, ing samangké jêngandika sami kula pasrahakên maring Allah tuwin dhatêng sih wêwulanging Allah kang kawasa anglêstantunakên jêngandika." Paul tumuntên ajèngkèng, andêdonga kaliyan para pinisêpuh wau. Paul sami dipuntangisi sarta dipunrangkul tuwin dipunambungi. Déné ingkang andadosakên sangêting karaos-raos ing manahipun para pinisêpuh wau, awit mirêng pangandikanipun Paul bilih badhé botên pêpanggihan malih. Wasana lajêng sami andhèrèkakên dumugi ing baita. Sarêng sampun dumugi ing Yêrusalèm, Paul lajêng kapanggih kaliyan rasul Yakobus, kalêrêsan ing ngriku para pinisêpuh sami pêpak. Tumuntên sami dipuncariyosi mênggah pamanutipun tiyang kaping dhatêng wêwulangipun. Saksana lajêng sami mêmuji maring Allah.

17. Akwila #

18. Milétius #

50. Paul Kinunjara Wontên ing Nagari Késaria

Sarêng sampun sawatawis dintên Paul anggènipun wontên ing Yêrusalèm, lajêng malêbêt dhatêng Bétal Mukadas. Wontên ing ngriku kapanggih kaliyan tiyang Yahudi saking tanah Asipa alit. Punika lajêng angorêgakên tiyang kathah awit anggènipun bêngak-bêngok anyêpêng Paul, lajêng kaglandhang dhatêng jawi badhé dipunpêjahi. Sarêng kapirêng déning pangagênging prajurit kang jagi kitha, Paul lajêng karêbat kalêbêtakên dhatêng bètêng. Botên antawis dangu kakintunakên dhatêng nagari Késaria supados kapriksaa déning sang adipati Fèlik. Sarêng sang adipati sampun mirêngakên gugat lan jawab, botên anggêga panarkanipun tiyang Yahudi, malah sêmunipun saé dhatêng Paul, éwadéné botên tumuntên dipunluwari, namung kajagi unjar-unjuran kémawon. Paul kêrêp dipuntimbal kaajak ngandikan, yèn ta Paul wau puruna ngaturi rêruba amêsthi lajêng dipunluwari. Ing satunggal dintên garwanipun Fèlik anama Dursila, putraning sang prabu Hérodhês Agripa punika kapéngin badhé mirêngakên wêwulangipun Paul. Ing ngriku Paul mulangakên ing bab pitados dhatêng Gusti Yésus Kristus. Sarêng anggêlarakên bab kautamèn tuwin cêcêgah punapadéné bab paukuman ing akhêrat, Fèlik^[19] tumuntên tab-taban sabab galihipun botên rêsik, pangandikanipun: "Saiki mundura baé dhisik, samôngsa aku kobêr iya daktimbal manèh."

Sarêng sampun antawis kalih taun, Fèlik kagêntosan déning Féstus. Punika pangaggêpipun sami ugi kaliyan Fèlik, kêdah nglêgani tiyang Yahudi. Paul katantun badhé kapriksa malih sarta dipunrampung prakawisipun wontên ing Yêrusalèm. Nanging Paul sumêlang bok manawi kaulungakên dhatêng tiyang Yahudi, mila lajêng matur badhé pépé dhatêng sang prabu ing Rum.^[20] Déné pangandikanipun Féstus: "Kowé duwé panyuwun arêp apa marang sang prabu ing Rum? Iya dakladèkaké."

Sadèrèngipun Paul kaladosakên dhatêng Rum, sang prabu Agripa ratu ing tanah Yahudi tindak dhatêng Késaria badhé amanggih sang adipati kang jumênêng énggal wau. Sarêng sampun sami pêpanggihan, sang adipati Féstus acêcriyos bab prakawisipun Paul. Sang prabu lajêng kapéngin badhé mirêngakên piyambak mênggah paturanipun Paul. Wasana Paul tinimbalan, ing ngriku Paul angsal margi anggènipun anggêlarakên asmanipun Kristus wontên ngarsaning sang prabu tuwin para pangagênging nagari. Aturipun Paul katutupan makatên: "Amargi saking pitulunging Allah, kula lêstantun dumugi ing dintên punika, saha kula nêksèni wontên ngajênging tiyang alit utawi tiyang agêng, wêwulang kula botên anyulayani pamêcanipun para nabi utawi Musa, yèn Kristus punika kawajiban anandhang pisakit sarta dados pangajêngipun tiyang tangi saking pêjah, saha amadhangakên bôngsa kula punika tuwin para jinis." Féstus lajêng ngandika kalayan suwara asru: "Héh Paul, kowé andalêming jalaran saka lêpasing budimu. Wangsulipun Paul: "Lah Féstus kang mulya, kula botên dalêming. Atur kula punika pitêmbungan kang nyata, medal saking budi saras. Sang prabu inggih sumêrêp kayêktosanipun. Lah sang raja Agripa, sampéyan punapa pitados?" Wangsulipun sang prabu: "Mèh baé aku kêna korimuk dadi Kristên." Déné aturipun Paul: "Panyuwun kula maring Allah botên ngamungakên sampéyan kémawon, dalasan sakathahing tiyang kang sami mirêngakên atur kula punika sadaya dados sakados kula, kajawi ranté punika."

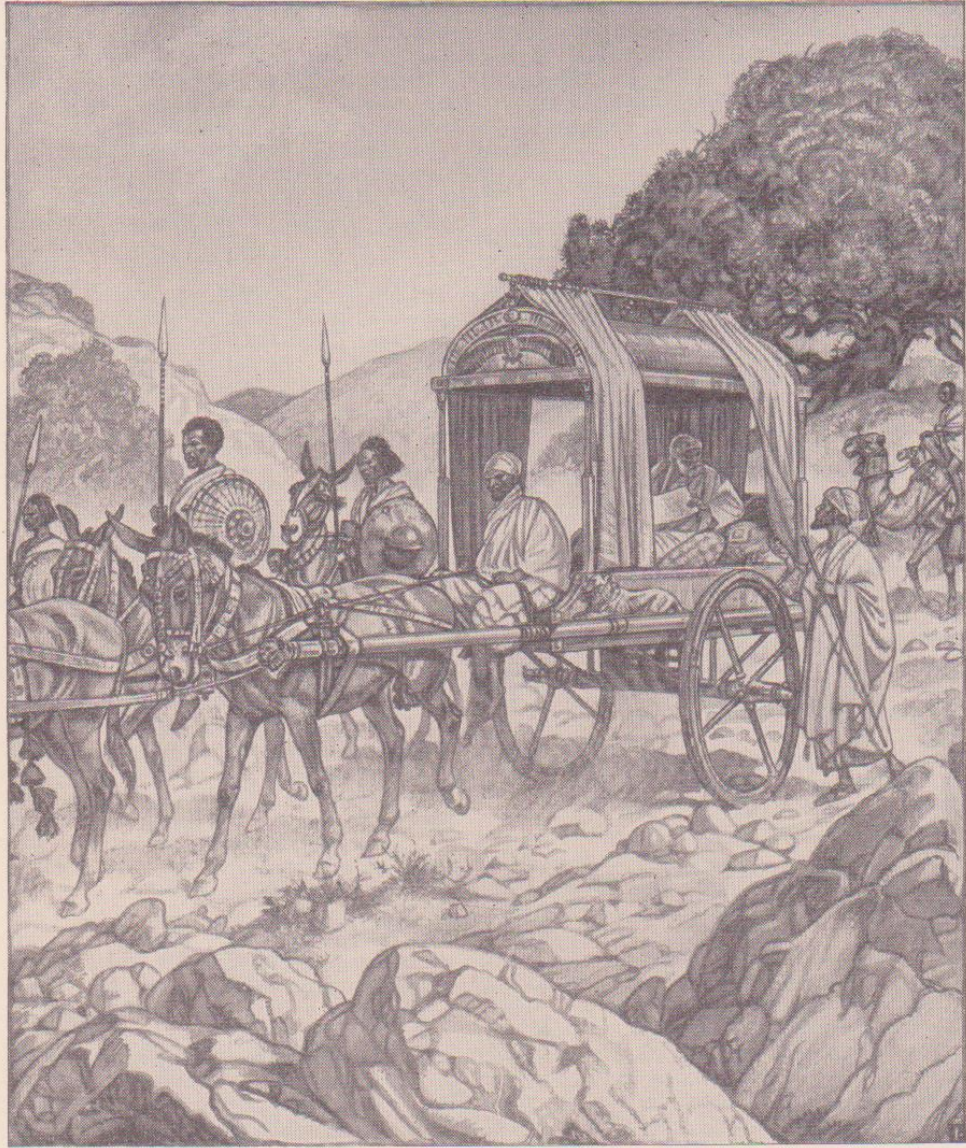
19. Feliks #

20. Roma #

51. Lampahipun Paul Dumugi ing Nagari Rum

Botên antawis lami Paul tuwin sakitan sanèsipun sawatawis sami kapasrahakên dhatêng têtindhing prajurit Rum. Inggang kapatah angatêrakên anumpak baita, wontên ing margi pintên-pintên dintên. Sarèhning ngajêngakên môngsa rêndhêng, sêdyanipun badhé kèndêl wontên ing pulo Krété. Sarêng sampun cêlak kaliyan pulo wau, katêmpuh ing ribut. Baita botên sagêd nyêlak ing dharatan, kabuncang anut lampahing angin kémawon. Sakathahing tiyang anglangkungi susahipun, botên wontên ingkang rumaos gêsang. Sarêng sampun sawatawis dintên, Paul awicantên: "Héh kônca-kônca kabèh, kowé aja ana cilik atimu, sabab aku kabèh ora ana kang mati kajaba mung prau baé kang mêsthi katiwasan. Wruhanamu aku mau bêngi tômpa wangsité malaékating Allah Pangéran kang dakkawulani lan dakbêktèni. Pangandikané mangkéné: "Héh Paul, kowé aja kuwatir, amêsthi klakon ênggonmu kasébakaké marang sang prabu ing Rum. Déné panyuwunmu slamété rowangmu saprau kabèh, Allah iya wus marêngaké." Sarêng kawan wêlas dalunipun baita pêcah kabêntus ing parang sacêlaking pulo Milété. Déné tiyangipun wontên ingkang nglangi lan wontên ingkang numpak rêmukaning baita. Sadaya sami wilujêng dumugi ing dharatan, déné cacahing tiyang sadaya kalih atus pitung dasa nêm.

Déné têtiyang ing ngriku tangkêbipun dhatêng Paul sakancanipun sami saé-saé, lajêng sami kadamêlakên totor kaanggé api-api. Paul inggih tumut anglêmpakakên kajêng rêncèk, katumpangakên ing totor wau. Dumadakan wontên sawêr wêlang medal saking kajêng rêncèk wau, amulet astanipun. Déné têtiyang ing pulo ngriku sarêng ningali wontên sawêr wêlang gumandhul ing astanipun Paul, lajêng sami rêraosan: "Amêsthi wong iku wus tau matèni wong, sanadyan wus bisa slamêt saka ing sagara, éwadéné katututan ing khukum gaib." Sarêng Paul angipatakên sawêr wau saha botên punapa-punapa, ciptanipun têtiyang wau lajêng sami malih, Paul kawastanan déwa. Ing sadangunipun môngsa rêndhêng Paul sakancanipun sami lèrêb wontên ing pulo ngriku. Paul anyarasakên tiyang sakit kathah awarni-warni. Sarêng sampun antawis tigang wulan, lajêng sami numpang baita sanès. Anggènipun layar lêstantun dumugi ing Rum. Déné têtiyang Kristên ing ngriku, sarêng sami mirêng wartos mênggah dhatêngipun Paul, lajêng sami mêtuk, andadosakên lêjaring galihipun Paul, tumuntên amuji sukur maring Allah. Sadangunipun Paul ngêntosi karampunganing prakawisipun, klilan nyéwa griya piyambak, nanging mawi karanté saha kajagi ing prajurit laminipun ngantos kalih taun. Ing ngriku Paul tabêri mêmulang dhatêng bôngsa Yahudi tuwin manggihi sawarnining tiyang kang sami mara tamu kalayan martosakên bab karatoning Allah sarta botên taha-taha amulangakên Injil, lêstantun botên wontên ingkang angaru biru.

PRIJAGUNG ÉTIOPÍ LAN FILIPPUS

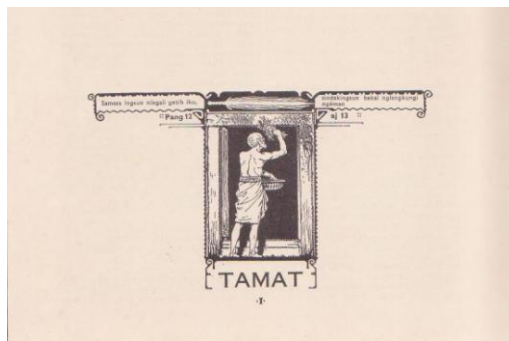
52. Gumêlaring Injil déning Para Utusan

Pangajêng-ngajêngipun rasul Paul sagêda luwar saking patahanan wau satêngahing cariyos inggih klampahan, lajêng anggêlarakên Injil malih wontên ing pundi-pundi nagari. Tiyang kathah kang sami pitados wasana kacêpêng malih, têmahan anglampahi séda sahid tinigas jangganipun wontên ing nagari Rum.

Mangsuli cariyos ngajêng kala Paul kinunjara kang wêkasan, angaping kalihi kintun sêrat dhatêng Timotéus²¹, inggih punika kanthinipun rasul Paul ingkang sampun katanêm dados lurah ing pasamuhan Kristên ing nagari Éfésus. Déné ingkang wau kala taksih lélampah, punapadéné kala wontên ing patahanan ing nagari Rum sampun kathah anggènipun kintun sêrat dhatêng pasamuhan Kristên ing pundi-pundi, yasanipun piyambak tuwin sanèsipun. Wondéné sêrat-sêrat wau sami kapacak wontên ing kitab prajanjéan énggal.

Sadèrèngipun séda Paul, kitab Injil têtiga wiwitanipun kitab prajanjéan énggal ugi sampun wontên. Inggih punika kitab Injil anggitanipun Matéus, ingkang kayasakakên punika têtayang Kristên ingkang sami asli Yahudi ing tanah Yahudi. Punapadéné kitab Injil anggitanipun Markus, ingkang kayasakakên punika kados-kados tiyang Kristên bôngsa Rum. Lan malih kitab Injil anggitanipun Lukas, kasaosakên dhatêng satunggaling tiyang bôngsa Yunani trah luhur, anama Téofilus. Wondéné nalika Yokhanan nganggiti kitabipun Injil, miwah sêratipun kintunan kang kapacak ing kitab prajanjéan énggal punika, pamêcanipun Gusti ingatasing risakipun nagari Yêrusalèm sampun klampahan. (kala taun Kristên, 70). Déné sêratipun Wahyu dhasar ing wau-wau sampun wontên. Anjawi saking punika wontên ugi sêrat kintunanipun Pétrus, tuwin Yakobus, lan Yudas ingkang dhatêng pasamuhan Kristên, punika inggih kapacak wontên ing kitab prajanjéan énggal.

Anjawi ingkang sampun kasêbut ing ngajêng, wontên ugi para utusan ingkang kacariyos séda sahid. Inggih punika Yakobus putraning Alféus, sédanipun karanjam wontên ing nagari Yêrusalèm, punapadéné Simon Pétrus sédanipun kasalib wontên ing nagari Rum. Mênggah sédanipun Yokhanan jalaran sêpuh, yuswanipun andungkap satus taun. Wondéné sakabat sanès-sanèsipun botên wontên cariyosipun ingkang têrang. Éwadéné ingkang sampun mêtthi, sadaya sami anêtêpi paréntahipun Gusti Yésus, anggêlar-gêlarakên Injil dhatêng salumahing bumi. Makatên ugi Gusti inggih anêtêpi prasêtyanipun, anggènipun badhé dados kanthinipun para utusan, tuwin sawarnining tiyang ingkang sami mradin-mradinakên Injil, ngantos dumugi wêkasaning jagad.

21. Timotius #

PUDJI KONDJUK ING ALLAH
ANA ING LUHUR

Disalin dari Aksara Jawa oleh Sastra.org: http://www.sastra.org/katalog/judul?ti_id=1962

Katalog

Katalog # : 1962

Titel : Kitab Suci

Versi : Anonim

Tahun : -

Image :

Tipe : Naskah

Bentuk : Prosa

Bahasa : Jawa

Aksara : Jawa

Ikhtisar : Perjanjian Lama dimulai dengan cerita Allah menciptakan dunia dengan segala isinya, termasuk penciptaan manusia pertama (Adam dan Hawa). Kemudian cerita tentang dosa pertama manusia. Cerita selanjutnya tentang keturunan Adam dan Hawa. Cerita tentang nabi-nabi, di antaranya nabi Ibrahim, nabi Iskhak, nabi Yakub, nabi Yusuf, nabi Musa, nabi Élia, nabi Élisa, nabi Yunus, dan nabi Daniel. Sedangkan Perjanjian Baru menceritakan tentang kehidupan Yesus, mulai dari kelahiran-Nya dari seorang perawan bernama Maryam hingga kematian-Nya di kayu salib. Selama hidupnya banyak mujizat yang dilakukan oleh Yesus. Ia juga mengajarkan banyak hal tentang kerajaan Surga dengan perumpamaan. Ia mempunyai dua belas murid dan banyak orang menjadi pengikut-Nya. Setelah kematian-Nya, Yesus bangkit dan naik ke Surga. Cerita selanjutnya tentang pengabaran Injil para murid Yesus.

Kata kunci : agama, agami, aksara, gancaran, jawa, jawi, naskah, carik

Data digital : 1. [Kitab Suci, Anonim, #1962 \(Bagian 1\)](#). Agama dan Kepercayaan | Kitab Suci #1548.
2. [Kitab Suci, Anonim, #1962 \(Bagian 2\)](#). Agama dan Kepercayaan | Kitab Suci #1547.
3. [Kitab Suci, Anonim, #1962 \(Bagian 3\)](#). Agama dan Kepercayaan | Kitab Suci #1546.
4. [Kitab Suci, Anonim, #1962 \(Bagian 4\)](#). Agama dan Kepercayaan | Kitab Suci #1545.

Deskripsi

Judul

Luar : Kitab Suci

Dalam : -

Lain : -

Sub-judul : -

Bagian dari : [Pêpêthikan Saking Kitab Suci, Kristiana, 2011, #1950](#)

Memuat : -

Series dari : -

Penyusun

Tidak ada data

Jilid

Jumlah : 1 dari 1

Jilid # : 1

Series ref. : -

Jilid titel : -

Penerbit : -

Tempat : -

Tanggal : -

Edisi ref. : -

Print ref. : -

Halaman : 394

Gambar : -

Kosong : -

Sumber

Jumlah : 1 dari 1

Sumber	: Rêksa Pustaka (Mangkunagara, Surakarta)
Katalog	: A 220
Tipe media	: Asli
Ukuran	: 21 x 17 cm.
Ukuran teks	: 17.5 x 15 cm.
Fisik	: Naskah masih cukup baik, tidak ada lembaran yang terlepas dari benang jilidannya, tetapi benang jilidannya kurang kuat. Naskah dijilid hard cover. Sampul naskah berwarna hijau muda dan di bagian punggung naskah berwarna hijau tua, di tengah punggung naskah terdapat tempelan kertas putih bertuliskan A 220. Sebelum lembar awal dan lembar akhir terdapat kertas yang cukup tebal berwarna coklat.
Kertas	: Naskah menggunakan kertas polos berwarna coklat muda. Ada beberapa kertas yang berlobang di bagian pinggirnya, yaitu pada 2 lembar awal tanpa nomor halaman, halaman 1, 380, dan 381. Pada halaman 380 dan 381 diberi kertas pelapis karena pada halaman ini keadaan kertas mengkhawatirkan dan keadaan teks yang sebagian hilang karena kertas berlobang dan sobek.
Rusak	: -
Tulisan	: Aksara Jawa carik, mbata sarimbag miring ke kanan. Ukuran huruf sedang dan jarak antar huruf juga sedang, tidak terlalu rapat dan tidak terlalu berjauhan. Warna tinta hitam kecoklatan. Karena penulisan teks menggunakan kertas polos, maka jumlah baris tiap halamannya tidak ajeg, ada yang 17 baris/ halaman dan ada pula yang 18 baris/ halaman, tetapi kebanyakan 18 baris/ halaman.
Penomoran	: 2 lembar awal tanpa nomor halaman, yaitu lembar pertama bertuliskan judul <i>Kitab Suci</i> dan lembar kedua bertuliskan <i>Pêpêthikan Saking Kitab Suci Kathahipun Satus Sakawan Cariyos</i> . Halaman 1 tidak diberi nomor halaman. 2 lembar sebelum halaman 234 juga tanpa nomor halaman, lembar pertama kosong, sedangkan lembar kedua bertuliskan <i>Dwi Makandhêh Pêpêthikan Saking Prajanjéan Énggal Kathahipun Sèkêt Kalih Cariyos</i> . Lembar terakhir juga tanpa nomor halaman. Halaman 2-394 diberi nomor halaman.

Digitisasi

Transkripsi oleh	: Lisa Kristiana
Digitisasi oleh	: Lisa Kristiana
Tanggal	: Apr 2011
Sumber	: Rêksa Pustaka (Mangkunagara, Surakarta) #A 220 Asli

